ምዕራፍ ሶስት፡ የአቶ መለስ ትዝታዎች

3.1 የመለስ ውበቶች!

የትብዝና ወራታቸውን እና የዩኒቨርሲቲ ትምህርታቸውን ለትግሉ የሰውት አቶ መለስ ዜናዊ በአፀደ ክተለዩን አመታት ተቆጠሩ። አቶ መለስ በህይዎት ዘመናቸው የመሰላቸውን አድርገው ለማንም ወደ ማይቀረው በጊዜ ሄደዋል። ሰውየው የመንግስቱ ሃይለማርያምን ወንበር ተረክበው ከፊተኛቸው ሶስት አመት ዘለግ አድርገው ታላቋን ሃገር ሲያስተዳድሩ እንዳልክ ተብለው፣ የወደዱትን አድርገው፣ በሁሉን አወቅ ልዕለ-ሰብ ተመስለው ነበር። ከማድንቅ እና መታዘዝ አልፈው እንደማምለክ የሚቃጣቸው ተከታዮችንም አትርፈው ነበር። ለዚህም ይመስላል ተከታዮቻቸው መሞታቸውን ላለማመን ከተፈጥሮ ጋር እልህ በሚመስል መልኩ ሬሳ በመኪና ጭነው ጀግና አይሞትም ሲሉ የታዩት።

በኋለኞቹ የመሪነት ዘመናቸው በተለይ የህወሃት/ኢህአዴግ እስትንፋስ፣ የሀገሪቱ ብቸኛ አድራጊ ፈጣሪ፣ ፖሊሲ ቀራጭ፣ ስለሁሉ ተጠያቂ፣ የሁሉ ፈቃጂ ከልካይ፣ ከተሜ ገጠሬውን፣ ልጅ አዋቂውን፣ ሴት ወንዱን፣ ሲጉንም ክንፉንም ሰብሳቢ፣ አወያይ፣ መካሪ ዘካሪ ሆነው ነበር። ፡ ከምርጫ 1997 በኋላ ለትንሹም ለትልቁም በየመድረኩ መታየታቸው ስልጣን ጠቅላይነታቸውን ያሳብቅ ነበር። ሁሉን ጠቅላሎ የመያዙ ነገር አቶመለስን ከሊጡም ከወጡም እንዲሉ በማድረጉ እረፍት ማጣቱ ከህመማቸው ጋር ተደምሮ ሲቀራቸው ወደሞት ሳያጣድፋቸው አልቀረም።

ተማሪውን መለስ ጠቅላይሚኒስተር መለስ ያደረጋቸው ተምሮ ዶክተር ከመሆን የተለምዶ ጉጉት እና ምኞት አለፍ ብለው ማሰባቸው ነው። አቶ መለስ በገብልነት እድሜያቸው እጃቸው የገባውን «ነወር ክበር» የሚያስብለውን የህክምና ዶክተርነት ሙያ እንደምንም ነገር ቆጥረው ደደቢትን መመኘታቸው ሁሉም ሰው የማያስበው ልዩነታቸው ነው።

ደደቢት ከገቡ በኋላም መልካም የሆነውን የማንበብን እጣፋንታ መምረጣቸው ተናግረው እንዲያምርባቸው ረድቷቸዋል። አንባቢነታቸው በነጮች ሳይቀር የሚመሰክርላቸው አቶ መለስ ይበጃል ያሉት ሃሳባቸው ሶስተኛ ወገንን አሳመነም አላሳመነ፣ አስከፋም አስደሰተ፣ ከመርህ ጋር ተጋጨም አልተጋጨ፣ ትናንት ራሳቸው በአንደበታቸው ከተናገሩት ጋር ገጠመም አልገጠመ ዛሬ ያመኑበትን ብቸኛው መንገድ አድርገው ለማስረዳት አይሰንፉም። ይሄ ማንነታቸው ጥሩ ነው መጥፎ ወደ ሚለው ዝርዝር ሳይገባ ላመኑበት ነገር ያላቸው ፅናት ግን ውበታቸው ነበር።

ክፉም ይሁን በጎ ላመነበት ነገር እስከመጨረሻው የሚፀና ሰው እንደሚያደንቁ የሚናገሩት የአቶ መለስ ይህ ንግግራቸው ከላይ የተገለፀውን ማንነታቸውን ያመለክታል። በህልፈታቸው ሰሞን አንድ የቢቢሲ ጋዜጠኛ «ያመኑበትን የሚናገሩ የሚናገሩትን የሚያደርጉ» ሲል ነበር የገለፃቸው። «የሚናገሩትን የሚያደርጉ» የሚለው ቢያጠያይቅም የሚያምኑበትን የሚናገሩ የሚለው ይገልፃቸዋል። ለወትሮው ሲያንቆለጳጵሳቸው የነበረው ዘ-ኢኮኖሚስት መፅሄትም በሞቱ ሰሞን «አምባገነንነትን በአለማቀፍ መድረክ ተቀባይ ለማድረግ ሲለፉ የኖሩ መሪ» ሲል ገልጿቸዋል። ይህ አባባል የመጣው ‹ልማታዊው መንግስቱ በበልጣን ላይ መሰንበትን የሚፈልገው ለልማት ሲል ነው፤ስለዚህ ልማትን እስካመጣ ድረስ ፓርቲየ ስልጣን ላይ ቢቧጅም በልማታዊነቱ ህዝቡ ፈልጎ መርጦት በመሆኑ ዲሞክራሲዊ ከመሆን የሚያግደው የለም› ብለው ሲሞግቱ በመኖራቸው ነው። የፈለገ ተአምር ቢሰራም መንግስት ስልጣን ላይ ከሰነበተ አምባገነንነት እንደማያጣው የሚያውቁት ነጮች ደግሞ ለአምባገነን አገዛዛቸው የልማታዊነት ገበር ያለው የይስሙላ ዲሞክራሲ ካባ የሚሰፉ ከንቱ ደካሚ ሙግተኛ ያደርጓቸዋል።

መንግስታዊ መንበሩን ከመዘወሩ ጎን ለጎን መማርን መሻታቸውም ሌላው የሰውየው መልካም ገፅታ ነው። ትምርቱን ቢማሩም ባይማሩም የሰራዊታቸው ክንድ እስካልዛለ ድረስ በስልጣን ላይ መቆየት እንደሚችሉ እያወቁ መማር መፈለጋቸው ለእውቀት ያላቸውን ቦታ ያመላክታል።

3.2 ፋኖው መለስ

አቶ መለስ በጫካ ትግል ቆይታቸው በጦር ሜዳ ጀብዱ በመስራት ብዙ አይታወቁም። እንደውም የጫካው ህወሃት ሂሳብ ሹም የነበሩት አቶ እየሩሳሌም ጌታቸው «ነፍሱን በጨርቅ መቋጠር የሚቀረው» ሲሉ ከመሞት መሰንበት ባይ፣ ነፍሳቸውን ወዳድ እንደ ነበሩ «የሀገር ልጅ» ለተሰኘው የኢሳት ፕሮግራም በአንድ ወቅት ገልፀዋል። አቶ ኢየሩሳሌም በተቃራኒው ወ/ሮ አዜብን «በተፋፋመ ጦርነት ለመማገድ የማትፈራ ጀግና ነበረች፣ ዘወትር በጦርነቱ ለመሳተፍ ስትፈልግ እሱ ነበር እየለመነ የሚያስቀራት፤ አንዳንዴ ግን እምቢ እያለችው ትሄድ ነበር» ይላሉ። አቶ መለስ ራሳቸውም በትግሉ መጀመሪያ አመታት በተወሰኑ ግንባሮች ተሳትፌያለሁ ይሉነበር እንጂ በትግሉ ዘመን ሁሉ ከጠላት ጋር ጉሮሮ ለጉሮሮ ተናንቄ ተዋግቻለሁ፣ በጥይት በሳንጃ ጠላት አርበደብድ ነበር ብለው አያውቁም።

አቶ መለስ ብዙውን የጫካ ህይወታቸውን በፖለቲካው ኮሚሳርያት ክፍል ነበር ያገለገሉት። ሁሉም ሰው ጦር ሜዳ ወርዶ መዋጋት ላይኖርባቸው ይችላልና አቶ መለስ መድፍ ማገላበጡ ባይሳካላቸው መፅሃፍ አገላብጠው፣ ሀልዮት ባይፈጥሩም የነማርክስን ሃልዮት እንደሚመች ደውረው ሰራዊቱን ለአላማ በመፅናት ስም ነፍስን ከምንም እስካለመቁጠር በዘለቀ መስጠት ህወሃት/ኢህአዴግን አዲስ አበባ እንዲያደርስ አድርገዋል። ይህ ለህወሃት ትልቅ አበርክቶት ነው።

መትረይስ ከማናገር መውዜር ከመታጠቁ ሰራዊቱን በምስራቃዊ ርእዮት አለም ወደ ማስታጠቁ መዞራቸው ለአቶ መለስ በግልም ብዙ ጠቅሟቸዋል። ብዙጊዜያቸውን በማንበብ እንዲያሳልፉ አድርጓቸዋል። ማንበባቸው የርእዮት አለም ትጥቃቸውን ከማጥበቁ ባሻገር ማለት የፈለጉትን ንባብ በሳለው ርቱዕ አንደበት አሳምረው እንዲናገሩ፣ ተናግረውም እንዲሰሙ፣ በሰራዊቱ ዘንድም ወደር የለሽ ምጡቅ፣ አዋቂ ተደርገው እንዲታሰቡ ረድቷቸዋል። በሰራዊቱ ዘንድ ያላቸው ተቀባይነት እያደር እያደገ መምጣቱ በአድሜም፣ በችሎታም ላቅ የሚሉዋቸውን እንደነ አረጋይ በርሄ እና ግደይ ዘርአፅዮን አይነት ቀደምት ታጋዮችን አስወግዶ ፊት ለመሆን ትግላቸው ክንዳቸውን አበርቶላቸዋል።

በጫካ ትግሉ ወቅት የወታደሩ ክንፍ በፖለቲካ ኮሚሳሪያቱ ስር ስለነበር የፖለቲካ ኮሚሳርያቱን ቁንጮነት የተቆናጠጡት መለስ በተለይ በኋለኞቹ

የትግል ዘመናት የህወሃት ዋና ሰው እንዲሆኑ አስችሏቸዋል። በጦር ሜዳ ከጦሩ ጋር ወድቀው ተነስተ ከታገሉት የጦሩ ፊትአውራሪዎች በላይ በስልጠና፣ ፕሮፖጋንዳ እና ርእዮተአለም ስርፀት ስራ የተካኑት ተናጋሪው መለስ ተዕእኖ መፍጠር ችለው እንደነበር የህወሃትን ትግል የሚዘክሩ ከቅርብ አመታት ወዲህ በብዛት እየታተሙ ያሉ ድርሳናት ይጠቁማሉ።

3.3 በምስራቅ - ምዕራብ መስህብ መዋተት

እንደሃገራችን አቆጣጠር በ 1960ዎቹ መጨረሻ አካባቢ በሃገራችን የነበረው የፖለቲካ ንፋስ በማርክሲስት ሌኒኒዝም ርዕዮት የተቃኘ ስለነበር በዚሁ ዘመን ትግል የጀመረው ህወሃትም ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን መመሪያው እንዳደረገ በ1968ቱ ማኒፌስቶው ላይ እንዲህ ሰፍሯል፡ «ማርክሳዊ ሌኒናዊ ሳይንስ የላብ አደር ርዕዮተ-አለም መሆኑን በማመን በአሁኑ ጊዜ የሚካሄደውን አብዮት ከግቡ ሊደርስ የሚችለው ይህንን መመሪያ በማድረግ ብቻ መሆኑን በመገንዘብ ...ወዝ አደሩንና ደሃ ገበሬውን ለማደራጀት በቅድሚያ ማርክሳዊ ሌኒናዊ የሆነ የፖለቲካ ማህበር ያስፈልጋል።» (ገፅ. IX-X) ወደ ሰባዎቹ ሁለተኛ አጋማሽ አካባቢ ደግሞ ትግራይን ነፃ ካወጣሁ በኋላ የአልባኒን አይነት ሶሻሊዝም በነፃይት ትግራይ እመሰርታለሁ ሲል ማሌሊት መመሪያየ ነው እንዳለ እና ማሌሊትን በማቀንቀኑ በኩል ደግሞ አቶ መለስ ቀዳሚ እንደነበሩ «ከሃገር በስተጀርባ» የሚለው የአስራት አብርሃም መፅሃፍ ያስነብባል።

በዚህ ሁኔታ አብዛኛውን የጫካ ቆይታቸውን በምስራቃዊ ፖለቲካ ዘይቤ አድርገው የቆዩት አቶ መለስ አዲስ አበባ በቅርብ ርቀት ሲታያቸው እና የምስራቃዊው ርዕዮት ሲንኮታኮት አንድ ሆነ። አዋጭው መንገድ እየነጋለት ካለው ምዕራባዊነት ጋር መመሳሰል መሆኑ የተከሰተላቸው አቶ መለስ እንደፈረጆቹ አቆጣጠር በ1990 ወደ ምእራባዊኑ አውራ ሃገር አሜሪካ ገሰገሱ። የጉዞዋቸው ዋና አላማ ደርግን ጥለው ለሚመሰርቱት መንግስት ግልፅ የሆነ የአሜሪካ እዳታ ስለሚያስፈልጋቸውና ያንን ለማስተማመን መሆኑን በወቅቱ የአሜሪካ ፀጥታ ምክርቤት ባልደረባ ለነበሩት እና በቅርቡ በሞት የተለዩት ወዳጃቸው ፖል ሄንዝ ባደረጉላቸው ቃለ ምልልስ ገልፀዋል።

በቃለ-ምልልሱ ሄንዝ ለአቶ መለስ ወሳኝ ጥያቄዎችን አቅርቦ ነበር። የቃለ-ምልልሱ ሙሉ ቃልም ስለኢትዮጵያ ፖለቲካ ትኩረት በሚያደርጉ ድህረገፆች

ላይ ይገኛል። በሶስት ዙር በተደረገው ቃለ-ምልልስ ሄንዝ የአቶ መለስን እና የድርጅታቸው ህወሃትን ምስራቃዊ የፖለቲካ ማንነት ሲጠይቃቸው «ድርጅታችን ምስራቃዊነትን አያውቅም፣ ማርክሲስት ሌኒኒስትነትን የሚገልፅ አንዳችም ቅጥያ በድርጅታችን ስም ላይ የለም፤ ምናልባት እኛ በግል ማርክሲዝምን እናምን ይሆናል እንጂ» ሲሉ ነበር እንመሰርተዋለን ሲሉት የኖሩትን ማሌሊትን ዶሮ ሳይጮህ እንደ ጴጥሮስ ደጋግመው የካዱት። ነገሩ ያልጣመው ሄንዝ «ደጋግማችሁ ማርክሲስት ነን ትሉ ነበር፣ እንደውም የአልባኒያን ሶሻሊዝም አርአያ ትግራይ ላይ እንደግማለን ትሉ ነበር» ሲል ሲሞግታቸው አቶ መለስ «እኛ የቻይናንም ሆነ የራሽያን አለያም የአልባኒያን ሶሻሊዝም በህዝባችን ላይ የመጫን እቅድ የለንም» ብለው ከእውነታው የማይገጥመውን ሶሻሊስት አይደለንም ሚለውን አቋማቸውን አጠናክረዋል።

ቃለምልልሱ ከተደረገ ከአንድ አመት በኋላ አዲስ አበባ የገባው ኢህአዴግ ልማታዊ መንግስት ሆንኩ እስካለበት ድህረ ምርጫ 1997 ድረስ ነጭ ካፒታሊዝምን እንደሚከተል አቶ መለስ ደጋግመው ይናገሩ እንደነበር «ዳንዴ» በሚለው መፅሃፍ ላይ ዶ/ር ነጋሶ ገልፀዋል። ካፒታዝምን መከተሉ የምእራባዊያንን ዲሞክራሲ ማስፈንን፣ የሀገሪቱን ኢኮኖሚ በመንግስት መዳፍ ከመዘወር ለገበያው ሁኔታ መተውን ስለሚጠይቅ እና ይሄ ደግሞ ውስጠ-ማርክሲስት ለሆነው ኢህአዴግ በቀላሉ የማይለመድ መሆኑ ኢህአዴግ አይኑን ሙሉ በሙሉ ከምእራባዊያን ላይ ባያነሳም ቀደምት ምስራቃዊነቱ ከልቡም ስቦት በቅርቡ ወደ ቻይና ጠጋጠጋ ማለት ጀመረ። መሪው አቶ መለስም ቻይናን ከኢትዮጵያ አልፋ ከአፍሪካ ጋር ወዳጅነቷን እንድታጠብቅ በአፍሪካ መድረክ በመወትወት አፍሪካ-ቻይና ወዳጅነትን እውን አደረጉ። የወዳጅነቱ ሁኔታ ቻይናን አንዷን ሀገር አግዘፎ አህጉር ከሆነው ከአፍሪካ ጋር መሳ ያደረገ ያጋደለ ወዳጅነት ነው።

3.4 የጫካው እና ከተሜው መለስ

አስራ ሰባት አመታትን በጫካ ትግል ያሳለፈው ህወሃት/ኢህአዴግ አዲስ አበባ ከገባ በኋላም የሚያሳየው የአመራር ዘይቤ ከጫካው አመራር ጋር ተመሳሳይ እንደሆነ አቶ አስገደ ጨምሮ ከድል በኋላ ኢህአዴግን የተለዩ የቀድሞ ታጋዮች በፅሁፍም ሆነ በሚሰጧቸው ቃለ-ምልልሶች ይገልፃሉ። ይህ መመሳሰል በትጥቅ ትግሉ ወቅት በተለይ በመጨረሻዎቹ ዘመናት

የፖለቲካው ክንፍ ዘዋሪ የነበሩት አቶ መለስ ከድል በኋላም በመሪነቱ በመሰንበታቸው ይሆናል።

የጫካው መለስ ሁልጊዜ አሸናፊነትን ብቻ ሰንቀው የሚነሱ፣ ከእሳቸው ሃሳብ በተቃራኒ የቆመን ሁሉ ተጨባጭ በሆነም ባልሆነም ፍረጃ ከጨዋታ ውጭ እንደሚያደርጉ፣ የተቀናቃኞቻቸውን ግብአተመሬት ለመፋጠን ዋና ዋና መርሆችን እንኳን ከመጣስ እንደማይመለሱ የቀድሞ የትግል አጋራቸው እና የዚህኛው የአቶ መለስ ስብእና ሰለባ የሆኑት አቶ አረጋይ በርሄ አቶ መለስ ባረፉ ሰሞን ለቪኦኤ በሰጡት ሰፊ ቃለምልልስ ገልፀዋል። አቶ ግደይ ዘርአፅዮንንም አቶ መለስ ‹ህወሃት ገላ ላይ የበቀለ ጋንግሪን ስለሆነ እሱ ካልተቆረጠ ህወሃት በህይወት አትኖርም› ብለው እንዳሰናበቷቸው በትግሉ ዙሪያ የተፃፉ መዛግብት ያትታሉ። ይሄ የአቶ ግደይ እና የአቶ አረጋይ እጣ በብዙ ለምን ባይ ታጋዮች ላይም ወድቆ እንደ እስራኤሉ ሙሴ የመሩት ትግል ወደተሰፋ ምድራቸው አዲስ አበባ ሳይደርስ ከመሃል መንገድ እንዲቀሩ አድርጓቸዋል።

የትግሉ ዘመን ገንዘብ ቤት የነበሩት አቶ እየሩስአሌም ጌታቸውም በተመሳሳይ አቶ መለስን ጠላታቸውን ለመወንጀል ራሳቸው ሚያደርጉትን ሳይቀር እንደወንጀል ጠቅሰው የሚከሱ ሲሉ የሃገር ልጅ ለተሰኘው የኢሳት ፕሮግራም ገልፀዋል። በራሳቸው ላይ የደረሰውን እንደማስረጃ ሲገልፁም «ከ1977 በፊት በነበረው የትግሉ ወቅት ከተቃራኒ ጾታ ጋር የፍቅር ግንኙነት መጀመር ክልክል ቢሆንም እኔ በስህተት የጀመርኩትን ግንኙነት ደርሶበት ክሶ አስቀጥቶኝ ነበር። ይህንን ያደረገው ከእኔ ጋር አለመግባባቶች ስለነበሩ እንጂ ህጉን ለማስከበር አልነበረም ምክንያቱም በኋላ አዜብ ራሷ እንደነገረችኝ መለስ እና እሷ ከ1971 ጀምሮ ድብቅ የፍቅር ግንኙነት ነበራቸው» ይላሉ።

ከላይ ስለአቶመለስ የጫካ ስብዕና አፈንግጠው ከወጡት የቀድሞ የትግል አጋሮቻቸው ከሚሰማው በተቃራኒ ስለጫካው መለስ ትህትና፣ ተራማይሌ ሃሳብ አስተናጋጅነት፣ የሁሉን ሃሳብ አድማጭነት፣ ሃሳብን እንጂ ሰውን በክፉ የማያዩ እና ሚዛናዊ ውሳኔ ሰጭ መሪነት የሚመሰክሩ ፀሀፍትም ሆኑ የአይን ምስክሮች ሞልተዋል፡፡ የአቶ መለስን ፖለቲካዊ ስብዕና በተመለከተ በሁለት ተቃራኒ ጫፍ ላይ የቆሙ መረዳቶችን ለማመሳከር የከተሜውን መለስ አመራር ማጤኑ አማራጭ መንገድ ነው።

በግሌ የአቶ መለስን ጉራማይሌ ሃሳብ አስተናጋጅነት ትዕግስት እጠራጠራለሁ። ምናልባት እስከተወሰነ፣ የእሳቸውን ዋናነትእስካተፈታተነ ድረስ የተለየ ሃሳብን የሚቀበሉ ዲሞክራት መሪ ለመምሰል ይሞክሩ ይሆናል እንጂ ለሃሳብ የበላይነት እጃቸውን ሲሰጡ አልተስተዋለም። ይሄን ለማረጋገጥ ደግሞ በራሳቸው አንደበት ስለተቃዋሚ ፓርቲዎች «ማሰሪያቸው ሲረዝም የተፈቱ ይመስላቸዋል» ሲሉ የገለጹትን እንደአስረጂ ማንሳት ይቻላል።

ጠቅለል ብሎ ሲታይ አቶ መለስን በተመለከተ ዘላቂ ወዳጆቻቸው ከሚያነሱት ፖለቲካዊ ማንነታቸው ይልቅ በነ አቶ አረጋይ የተገለፀው የጫካ ማንነታቸው በከተሜው መለስ ላይ ጎልቶ ይታያል። እንደ ግላዊ መረዳቱ አቶ አረጋይ ‹አቶ መለስ ባለጋራውን ለማጥቃት ማንኛውንም መርህ ሊጥስ ይችላል› ካሉት ነገር እውነትነት በ1997 አቶ መለስ ስልጣናቸውን ለማትረፍ ሲያደርጉት የነበረው ዲሞክራሲያዊ መርሆችን የመጣስ የደመነፍስ ጉዞ ምስክር ነው።

በወቅቱ የተቃውሞው ጎራ መሪዎችን ከያሉበት እየለቀመ (ሲስፈልግም ቦክስ እየሰነዘረ) እስርቤት የሚያጉረው ፖሊስ በቀጥታ የሚታዘዘው በእሳቸው ነበር። የመንግስታቸው አካሄድ የህዝብ ቁጣ ሊቀሰቅስ እንደሚችል የተረዱት ነገር አዋቂው መለስ የዲሞክራሲ መርሆዎች አንዱ የሆነውን የመሰብሰብ መብት በጉዛ አንደበታቸው ላልተወሰነ ጊዜ ብለው ለስምንት አመት እንደ እናት ጡት እንድንረሳው አደረጉ። ጋዜጠኞችን ለቃቅመው ሲያስሩም ከዲሞክራሲያዊ መርሆዎች አንዱ የሆነው ሚዛናዊ መረጃ የማግኘት መብት እየተጣሰነበር።

ከዘጠና ሰባት አለፍ እንበል ከተባለ ደግሞ ለኢህአዴግ ጆሮ የማይመቹ መረጃዎችን የሚያቀርቡ መገናኛ ብዙሃንን ስንት ሃብት አፍስሶ በሞገድ ከማፈን ጀምሮ እስከ ማተሚያ ቤት ድረስ ገስግሶ የውሃሽታ የማድረጉ እርምጃ ዲሞክራሲያዊ መርህ መጣሱ እንደ ቀጠለ ያመላክታል። ህገመንግስታዊ መርሆች ሳይቀሩ ነገሬ የማይባሉበት አጋጣሚ ብዙ ነው። ሽብርተኝነትን ለመቆጣጠር ወጣ የተባለው አዋጅ፣ የመገናኛብዙሃን እና የሲቪክ ማህበራት ህጎች ለዚህ ምስክሮች ናቸው። ህገ መንግስት ተርጓሚ ተብሎ የተቀመጠው አካልም የአቶ መለስን አመራር የመሞገት ሞገስ ያለው አይመስልም - አይን በአይን ህገመንግስቱን የሚጥሱ ህጎች ሲወጡ በአንዱም ላይ ተቃውሞ ሲሰማ አልተደመጠምና።

አቶ እየሩሳሌም የጫካው መለስ ራሳቸው የሚያደርጉትን ነገር ሳይቀር እንደ ወንጀል ጠቅሰው ተቀናቃኞቻቸውን ይከሱ ይወቅሱበት ነበር ያሉት የአቶ መለስ ስብእና በከተሜው መለስ ውስጥም በጉልህ ይስተዋላል። ራሳቸው አቶ መለስ ይመሩት የነበረው ህወሃት ትግራይን ነፃ ለማውጣት ብረት አንስቶ አስራ ሰባት አመት መዋጋቱ እውነት ቢሆንም እሳቸው መንግስት ከሆኑ በኋላ የወጡበትን ብሄር ነፃ እናወጣለን የሚሉ ድርጅቶችን በጠባብነት ይፈርጁ ነበር። ነፃ አውጭ ነን ባዮቹ ብረት ያነሱ ከሆኑ ደግሞ የስድብ እርግማኑ መጠን ይጨምርና ጠባብ በሚለው ላይ የእንትን ተላላኪ፣ ሃገር አፍራሽ፣ ፀረ-ልማት፣ ፀረ-ሰላም፣ ፀረ-ህዝብ የመሳሰሉ አጠልሺ ቅጥያወች ይጨመሩላቸዋል።

የአቶ መለስ ህወሃት እዚህ የደረሰው ለሻብዕያ አቤት ወዶት ብሎ ቢሆንም አሁን ወደሻዕብያ ጠጋ ጠጋ የሚሉ የኢህአዴግ ባላንጣ ፓርቲዎች ስማቸው ሀገር ከዳተኛ ነው። በጫካ ሳሉ ኢትጵያን ሽራርፎ «ታላቋ ሶማሌ»ን ለመገንባት ደፋቀና ሲል የነበረው ዚያድባሬ በሰጣቸው የሶማሌ ፓስፖርት ሲንቀሳቀሱ እንደነበረ በገዛ አንደበታቸው የተናገሩት አቶ መለስ በተመሳሳይ መንገድ የሚሄዱ የዘመኑ ብረት አንጋች ተቃዋሚዎችን ሲየብጠለጥሉ ጊዜ አይበቃቸውም ነበር።

ተፈጥሯዊው የወጣትነት እድሜ የሚያመጣው ለውጥን መሻት ከዩኒቨርሲቲ ደደቢት ያበረራቸው አቶ መለስ የአሁን ወጣት ስለለውጥ እንዲያስብ አይፈልጉም ነበር። የሚፈልጉት በጥቃቅን እና አነስተኛ ተደራጅቶ የእሳቸው መንግስት ባሰበለት መጠን እንዲኖር ነው። እሳቸው እንዳደረጉት ለለውጥ እነሳለሁ ካለ ስሙ አደገኛ ቦዘኔ፣ የሆነ ሰው ተላላኪ (እንጂ በራሱ አስቦ ለውጥ የማይፈልግ)፣ የጎዳና ላይ ነውጠኛ ወዘተ ነው።

3.5 ፕሬዚደንት መለሰ

የአስራ ሰባት አመቱን ትግል ደርግን በመጣል ያጠናቀቀው ኢህአዴግ አዲስአበባን ከተቆጣጠረ በኋላ የሽግግር ወቅት ባለው እና ራሱን ለዘመናት ስልጣን ባመቻቸበት አራት አመት አቶ መለስ የሀገሪቱ ፕሬዚደንት ነበሩ። በዚህ ወቅት ነበር ፓርቲያቸው ስልጣን ላይ የሚሰነብትበትን መደላድል በጥንቃቄ ያበጃጁት። የሽግግሩ ወቅት ሲያበቃ በሰላም እና ዲሞክራሲ ሃይሎች

ተረቆ ‹በህዝብ ይሁንታ› ፀደቀ የተባለው ህገ-መንግስት የአቶ መለስን ፓርቲ የጎለኛ ቀናት ብሩህ የሚያደርግ ነበር።

ህገ-መንግስቱ ፓርላመንታዊ ስርአትን ማወጁ የአቶ መለስ ፓርቲ በየአምስት አመቱ አብላጫ ድምፅ በማስመዝገብ ሰበብ ህግ አውጭውንም ህግ አስፈፃሚውንም እንዲቆጣጠር አደረገው። የህግ ተርጓሚው ነፃነትም አፍ ሞልቶ የሚያናግር አይደለምና ከአቶ መለስ መንግስት ተፅኖ ነፃ መሆኑ ያጠራጥራል። ሶስቱንም የመንግስት አካላት የመቆጣጠሩ ነገር ሁልጊዜ በሚያረገው ምርጫ አሸናፊነኝ ከማለቱ ጋር ሲደማመር የአሁኑን የኢህአዴግን አውራነት አመጣ። ህገ-መንግስቱን የሚተረጉመውም አካል በሀገሪቱ ከፍተኛ ፍርድቤት ሳይሆን በፌደሬሽን ምክርቤት ስር መሆኑ በየጊዜው የሚወጡ ህጎች መንግስት እንደሚፈልገው ሆነው እስከተረቀቁ ድረስ ከህገ-መንግስቱ ጋር ተስማማሙም አልተስማሙ ብዙ ክርክር ሳይገጥማቸው በስራ ላይ ውለው በስመ ህግን ማስከበር ባላጋራን መቀጫ ሲሆን ይታያል። ዘርን ብቻ ማእከል ያደረገው የክልል መንግስታት አመሰራረት ፈለግም አብዛኛው ህዝብ በዘሩ በተከለለት ክልል ላይ ሲያተኩር ማእከላዊው መንግስት ለሚሰራው ክፉም ሆነ ደግ ስራ ትኩረት ሰጥቶ እንዳጠይቅ ማድረጉ ለኢህአዴግ የጥሞና ጊዜ ሰጥቶ ጉልበቱን እንዲበረታ ረድቶታል።

ፕሬዚደንት መለስ የሽግግሩ ወቅት አጋራቸው የነበረውን ኦነግን ያሸነፉበት መንገድ ሰውየው ምን ያህል በሴራ ፖለቲካ የተካኑ እንደሆኑ ምስክር ነው። ቻርተሩን በማርቀቅ እና ህገመንግስቱን በመቅረፅ ስራ የኢህአዴግ አጋር የነበረው ኦነግ ከፊት ለሚመጣው ምርጫ ሲደገስ ነበር አቶ መለስ በአቋራጭ ኦህዴድን እንደ ፈጣን ምግብ ቶሎ አድርሰው የኦሮሞን ህዝብ ወክሎ ለምርጫ እንዲቀርብ ያደረጉት። ኦህዴድ እንደ እንጉዳይ በአጭርቀን በመድረሱ የኦነግ ጉዳይ ከሽግግር መንግስት አድማቂነት እና ለህገ-መንግስቱ ሃሳብ አዋጭነት የዘለለ ሳይሆን ቀረ። የሀገሪቱን ብሄራዊ መከላከያ ሰራዊት በመገንባቱ የኦነግ እና የኢህአዴግ ጉባኤ ላይ የህወሃት ሰራዊት ልምድና እና የተሻለ ጥንካሬ አለው በሚል ሰበብ አቶ መለስ የእናት ፓርቲያቸውን ፋኖ የሃገር መከላከያ ሰራዊት ሲያደርጉ የኦነግን ወታደሮች በትንንሽ ካምፖች እንዲቀዩ እንደተደረገ ዶ/ር አዲስ አለም ባሌማ "Democratization process in Ethiopia"? በሚል ርእስ በሰሩት እና የሽግግሩን ወቅት እውነታዎች በዳሰሰበት የዶክትሬት ዲግሪ ማሟያ ፅሁፋቸው ያትታሉ። ይሄ ሲሆን

ኦነግ ከሰራዊቱ ጋር ያለው ግንኙነት ተቋርጦ አብዛኛው የኦነግ ሰራዊት በአብዮታዊ ዲሞክራሲ ፀበል ተጠምቆ የኢህአዴግ ክርስትና ልጅ እንዲሆን ሲደረግ ዋና ዋና አመራሮቹ ደግሞ ወደፈለጉበት ግን ከኢትዮጵያ ውጭ እንዲሄዱ ፓስፖርት ተዘጋጅቶ ጆባ ተባሉና ትግላውን ስደተኛ በመሆን ደመደሙ። የማታ ማታ ደግሞ ኦነግ ፓርቲያቸው በሽብርተኝነት ሲፈረጅ መሪዎቹም ኦህዴድን ተመስለው ከኢህአዴግ ጋር ሰላም እስካላወረዱ ድረስ የእናት ሀገራቸውን መሬት መርገጥ መቻላቸውም አጠራጣሪ ነው።

ኦነግን ከፖለቲካ ጨዋታው ውጭ እንዲሆን በተደረገው እርምጃ ሁሉ ከነበራቸው ወንበር አንፃር የአቶ መለስ ሚና ከፍ ያለ እንደሚሆን እሙን ነው። ደንቀፍ ሳያደርጋው ይሄን ሁሉ ስራ አስተካክለው የሰሩት አቶ መለስ በወቅቱ ከሰላሳዎቹ አጋማሽ እድሜ ላይ የነበሩ መሆናቸው የእርምጃውን «ግሩምነት» ይጨምረዋል።

3.6 መለስ ለኤርትራ

ከትግሉ ወቅት ጀምሮ ኤርትራ በታሪክ የኢትዮጵያ አካል ሳትሆን ቅኝ ተገዥ እንደሆነች የሚስማሙት አቶ መለስ ይህንን የማይቀበል ኤርትራዊ ኤርትራዊ ለመሆን ብቃት የሌለው እንደሆነ ይፅፉ እንደነበር የአስራት አብርሃም «ክሀገር በስተጀርባ» የሚለው መጽሃፍ ያስረዳል። አቶ መለስ በጨካ ቀደታቸው ከኤርትራዊን በላይ ለኤርትራ የመቆርቆር ዝንባሌ ይታይባቸው እንደነበረ እና እንደ ፕሮፌሰር ተስፋዕዮን መዳኔ አይነት ኢትዮጵያዊነታቸውን ከሚያምኑ ኤርትራዊን ጋር የፅሁፍ እሰጣገባ ውስጥ ይገቡ እንደነበር፤አንድ ሰው ትክክለኛ ኤርትራዊ ለመባል የኢትዮጵያን የኤርትራ ቅኝ ገዥነት ጨምሮ ምን አይነት እምነቶች ሊኖሩት እንደሚገባ መስፈርት የሚያወጣ ፅሁፍ ይፅፉ እንደነበር ያትታል መፅሃፉ።

ከድል በኋላም አዲስ አበባ በኢህአዴግ እጅ እንደገባችው ሁሉ አስመራም በኢሳያስ አፈወርቂ ቁጥጥር ስር ወደቀች። እንደነገሩ የሆነ ሪፈረንደም የተደረገውም አቶ ኢሳያስ የኤርትራ መንግስት የሚያስብለውን ቅድመ ሁኔታ አሟልቶ ከጨረሰ በኋላ ነበር። ኤርትራዊያኑ ‹ከቅኝ ገዢቸው› ኢትዮጵያ ነፃ ወጡ ተብሎ ሲገነጠሉ በደርግ ዘመን በአስብ ራስ ገዝ ስር የነበረው እና በታሪክ የኤርትራ አካል ሆኖ በማያውቀው የአሰብ ግዛት ውስጥ የሚገኘው የአሰብ

ወደብ አብሮ የተገነጠለው ለምን እንደሆነ ነፃአውጭ ነኝ ባዩ ሻአቢያም ሆነ ፈርመው የሸኙት አቶ መለስ በውል አስረድተው አያውቁም። ይልቅስ ወደብ ያለኢትዮጵያዊ እንደ ተስፋፊ ጦረኛ፣ የሉአላዊ ሀገርን ግዛት የሚያማትር ነገር ወዳድ ተደርጎ በአቶ መለስ አንደበት ይነገር ነበር- በህወሃት እና በሻዕብያ የወዳጅነት ዘመን።

ሽርክናው ወደ መሸካከር ሲቀየር ዳርዳር ሲል ደግሞ ሚቹ መለስ «ወደቡን ቢፈልጉ የግመሎቻቸው መሸኛ ያድርጉት» ሲሉ ከአንድ አይሉ ሁለት ወደብን የማጣትን ትልቅ ጉድለት እንደቀላል ነገር አጣጣሉት። ‹ገንዘባችን ውሎ ይግባ እንጅ የወደቡን አገልግት ከሌላ ሃገር እናፈላልለን› ሲሉም የነገሩን «ቀላልነት» ለማሳየት ደከሙ። በተቃራኒው ዶ/ር ያቆብ ኃ/ማርያም «ሃሰብ የማን ናት?» በሚለው መፅሃፋቸው የወደብ አገልግሎቱን እንደተባለው ከሌላ ሀገር ማግኘት ቢቻልም ከወደብ ኪራዩ በተጨማሪ የትራንስፖርት ወጭው ለሃገራችን ወገብ ቆራጭ መሆኑን ያስምናቤታል። ገንዘቡን አፍስሶ በመከራየት ከመተማመኑ ይልቅ ከሁለት ወደብ አንዱን ለሃገሬ ማለቱ በጣም የተሻለ አማራጭ ነበረ! የራስን ወደብ አስረክቦ ከጎረቤት ሀገር ማግኘት ይቻላል ብሎ ማሰቡ ሲገርም በዚህ ማፅናናቱስ ሚዛን የሚደፋ ነው ተብሎ ይሆን? አቶ መለስን ‹የአፍሪካ ጠበቃ እያሉ› የሚያንቆለጳጵሷቸው ደቀዛመርቶቻቸው ለሀገራቸው አንድ ወደብ ለማትረፍ ጥብቅና ያልቆሙት ለምን እንደሆነ የሚያስረዱት ይኖራቸው ይሆን?

ከቀድሞ ወዳጅነታቸው የሚበረታ ፀብ በሕወሃት እና ሻዕብያ መሃል ተነስቶ ሻዕብዎቹን ረዥም ምሽግ ማስቆፈር ሲጀምር አቶ መለስ አፀፋውን ለመመለስ የፈጠኑ አልነበሩም። በተቃራኒው ለኤርትራ ድፍረት የተሞላበት ወረራ አፀፋ እንስጥ ከሚሉ የትግል አጋሮቻቸው ጋር እሰጣ ገባ ጀመሩ። በኋላም በገዛ አንደበታቸው «ለኤርትራ የተሰጠውን የአፀፋ ጦርነት የደገፍኩት በድምፅ ብልጫ በመሸነፌ ነው» ይሉ ነበር። በግሌ እስከዛሬ ግልፅ ያልሆነልኝ ነገር የሶማሊው አልሸባብ ኢትዮጵያን እወራለሁ ሲል በመዛቱ ገና ዛሬ ሳይባል «አክርካሪው መሰበር አለበት» ብለው ሲሞግቱ የነበሩት አቶ መለስ፣ ከዚህ የተለየ ሃሳብ ያመጡ የተቃዋሚ ፓርቲ መሪዎችን የሀገር ስጋት የሚያስጨንቃቸው እንደማለት ሲከሱ የነበሩት አቶ መለስ በገሃድ ብዙ ኪሎሜትሮችን የሚረዝም ምሽግ ለምትቆፍረዋ ሃገር ያሳዩት የበዛ «ትዕግስት» ምክንያት ነው። በወቅቱ በህወሃት በኩል በትቂቱም ቢሆን የቡድን አመራር

ባይኖርና እንደ ጎላዎቹ ዘመናት አቶ መለስ ሁሉን የመወሰን ጠቅላይነት ላይ ቢደርሱ ኖሮ የአቶ መለስ ትዕግስት የኤርትራ ምሽግ የት እስኪደርስ እንደነበር ግር ይላል።

ጦርነቱ ካለፈ በኋላም የአልጀርሱ ስምምነት ካልተተገበረ እርቀ ሰላም ለማውረድ እንደማይፈልግ ደጋግሞ የሚናገረው ኢሳያስ አፈወርቂ በአቋሙ ቢፀናም አቶ መለስ ኤርትራ ድረስ ሄደው እስከመደራደር የሚደርስ የዕርቅ ፍላጎት እንደነበራቸው አቶ ሃ/ማርያም ከአልጀዚራ ቴሌቪዥን ጋር ባደረጉት ቃለምልልስ ሲገልፁ፣ እሳቸውም የቀዳሚያቸውን ራዕይ አስፈፃሚ ነኝ ባይ ናቸውና የኢትዮጵያን ታላቅነት እና የኤርትራንም አቅም የማይመጥን ቢሆንም አስመራ ድረስ ሄዶ ለመታረቅ ዝግጁ እንደሆኑ ገልፀዋል- በቃለምልልሱ።

3.7 አማራ ለመለስ

በኢትዮጵያ የአብዮት ዘመን (1960ዎቹ) የአማራ የበላይነት በኢትዮጵያ ሰፍኖ በመኖሩ ለረዥም ዘመን የአማራ ባህል እና ሃይማኖት የኢትዮጵያ ባህል ተደርጎ ይወሰዳል የሚለው አስተሳሰብ በህወሃት ታጋዮች እና በዘመኑ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ዘንድ ይታመን ነበር። በተለይ የትግራይ ብሄር በከባድ የአማራ ጨቋኝ መደብ ስር እንደኖረ በ1968ቱ የህወሃት ማኒፌስቶ እንዲህ ተገልጿል «በኢትዮጵያ ያሉት ጭቁን ብሄሮች በተለይ ብሄረ-ትግራይ በጨቋኙ የማራ ብሄር የሚደርስባቸው ተፅዕኖ ከጊዜ ወደጊዜ እየተባባሰ በመሄዱ በብሄሮች መሃከል አለመስማማትና መጠራጠርን አስከትሏል። » (ገፅ 8-9) ማኒፌስቶው የትግራይን ህዝብ በተለይ ሲል አማራ የሚባለው ብሄር በጅምላ ጨቋኝ ነበረ ቢባል እንኳን የትግራይ ብሄር እንዴት እና ለምን በተለይ በደል እንደ በረታበት የሚጠቁም ነገር አልተገለፀም።

አንድ ብሄርን በጅምላ ጨቋኝ እና ሌላውን በወል በአማራ ብሄር የሚጨቆን አድርጎ በማሰብ የትግል ጉዞውን የጀመረው ህወሃት አዲስ አበባ ሊደርስ ሲል ፖል ሄንዝ ስለአማራ ህዝብ ለ አቶ መለስ እንዲህ ሲል ጥያቄ አቅርቦላቸው ነበር «በአሁኑ ሰአት እናንተ እየተስፋፋችሁ ያለው ወደ ጋይንት፣ ላስታ፣ ሳይንት፣ መንዝ፣ መረሃቤቴ የመሳሰሉ ቦታዎች ነው፤የቦታዎቹ ነዋሪዎች ደግሞ በጨቋኝነት ስትፈርጇቸው የነበሩ አማራዎች ናቸውና አቀባበላቸው እንዴት ይሆናል ብለው ያስባሉ?» አቶ መለስ «አሁን የጠራሃቸው አማሮች

እንደሌላው ህዝብ ተጨቋኞች ነበሩ እኛ ጨቋኝ አማራ የምንለው የሸዋ አማራን ሲሆን የምንዋጋው በአዲስ አበባ የሸዋ አማራን የበላይነት ለማቆየት የሚታገለውን ልማድ ነው። » ሲሉ የጨቋኝነቱን ጦስ ለሸዋ አማሮች ሰጡት። ይህኛው የአቶ መለስ አረዳድ ከ1997 ምርጫ በኋላ «ዲሞክራሲያዊ አንድነት በኢትዮጵያ» በሚል ርዕስ በፃፉት ድርሳን የመቶ አመቱ የኢትዮጵያ ታሪክ የሚጀምረው ከሸዋ አማራው ሳህለስላሴ (የአፄ ሚኒሊክ አያት) ቤተሰብ ታሪክ ጋር ነው ባሉት አባባላቸውም ይንፀባረቃል።

በአቶ መለስ የስልጣን ዘመን አማራ የሚለው ስም ትምክህተኛ ከሚል ቅፅል ጋር መጠራቱ የተለመደ ነበር። ኢትዮጵያን ከተወላጅ እኩል የሚያውቋት (ኢትዮጵያዊው ስሜ ሊበን ነው የሚሉት) አሜሪካዊው ሶሾሎጅስት ዶናልድ ሌቨን አቶ መለስን በብሄር ፖለቲካ ላይ ያላቸውን ትኩረት በማስተዋል ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን የሚያቀነቅኑ ኢትዮጵያዊያንን ሃሳብ እንዴት ያዩታል ሲሏቸው ይህን የሚሉ በኢትዮጵያዊነት ስም የበላይነታቸውን ለማስጠበቅ የሚጥሩ ትምክህተኛ አማሮች ናቸው ሲሉ እንደመለሱላቸው ዶናልደ ሌቨን ከኢሳት ጋር በነበራቸው ቆይታ ተናግረዋል። ይህኛው የአቶ መለስ አባባል ከአማራ ብሄር ውጭ ያሉ ህዝቦች ያላቸውን የኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነት ስሜት የረሳ ነው።

በተመሳሳይ ወዳጃቸው አቶ መለስ በመንግስት የመሬት ባለቤትነት እና የዘር ፖለቲካ ላይ ያላቸውን አቋም እንደማይወዱላቸው የሚናገሩት በአሜሪካ የውጭጉዳይመስሪያቤት ውስጥ የአፍሪካ ጉዳዮች ሃላፊ የነበሩት ሄርማን ኮህን አቶ መለስን መንግስታቸው ለምን የመሬት ባለቤትነት በመንግስት እጅ እንዲሆን እንደወደደ ጠይቀዋቸው እንደነበረ ለኢሳት ይገልፃሉ። ለጥያቄው የአቶ መለስ መልስ ‹መሬቱን ለገበሬው በግል ሃብትነት ብንሰጥ ሊሸጠው ይችላል፣ መሸጥ በህግ ከተፈቀደ ደግሞ አማሮች ገዝተው እንደበፊቱ ገበሬውን ወደ ጭሰኝነት ይቀይሩታል ብለን ስለምናስብ ነው› ብለው እንደመለሱላቸው ይናገራሉ አሜሪካዊው ሄርማን ኮህን። መሬት መግዛት የሚችለው አማራ ብቻ ነው ወደማለት የሚቃጣው ይመስላል ይህኛው የአቶ መለስ ንግግር።

አቶ መለስ ጠንከር ብሎ የሚገዳደራቸውን ሃይል ህዝባዊ ድጋፍ የሚያሳጡበት የሚመስላቸው መንገድ ቡድኑን ‹የነፍጠኛውን ስርአት ለማምጣት የሚጥሩ የአማሮች ስብስብ› ማለትን ነበር። ቀደም ሲል በቅንጂት እና አሁን ደግሞ

በአንድነት ላይ ኢህአዴግ የሚሰነዝረው ድርጅቶቹን በአማራ ፓርቲነት የመፈረጅ ተደጋጋሚ ንግግር ለዚህ አስረጂ ነው።

3.8 የፈተና ቀናት

በሽግግሩ ዘመን የተጀመረው የኢህአዴግን ስልጣን የማጠባበቁን ስራ በ1995 ህገ-መንግስት ህጋዊ መሰረት ካገኘ በኋላ ነበር ባልታሰበ ሁኔታ ህወሃት ከውስጥ የመሰንጠቁ ነገር የተሰማው። በወቅቱ ውስጣዊ ሽኩቻው በዋናነት ሚደረገው በመለስ እና በተወልደ ጆርባ በመሰለፍ ማናቸውን በለዩ የህወሃት ታጋዮች ነበር። ከጫካ ጀምሮ አብሯቸው ለመጣው ዲሞክራሲያዊ ማእከላዊነትም ሆነ መቐሌ ላይ ለተደረገው ልመና እና ውግዘት አልበገር ያሉት የስዩ እና የአቶ ተወልደ ቡድኖች የህወሃትን ህልውና አደጋላይ የጣሉት መሰለ። ይህ አቶ መለስን ሰላም ሲነሳ አቶ ስብሃት ነጋን የሚያክሉ አዛውንትን በእንባ አራጩ (የመቀሌውን ስብሰባ በሚያሳየው ፊልም አቶ ስብሃት ነጋ ሲለቅሱ ይታያሉ)። ይህ ሁሉ የክስተቱን አደገኝነት እና በአመራሮች ዘንድ የፈጠረውን ድንጋጤ ብርታት ያሳያል።

በዚህ ወቅት አቶ መለስ ጎልያድን በመዘረር የእስራኤልን ህዝብ ልብ ከመውደቅ ያዳነውን ዳዊትን ተመስለው ብቅ አሉ። መትተው የሚጥሉበትን ቦታ የሚያውቁት አቶ መለስ ለተገዳዳሪወቻቸውም የፉክራቸውን ያህል፣ ለደጋፊወቻቸውም የስጋታቸውን ያህል ባልሆነ ሁኔታ ህወሃት እንዲያንሰራራ አደረጉ። አቶ መለስ ፈተናውን በአሸናፊነት ቢያጠናቅቁም በወቅቱ የገጠማቸውን ተግዳሮት ክብደት ግን በህይወታቸው ከገጠሟቸው ሶስት ከባድ ፈተናዎች አንዱ አድርገው ያወሷቸው ነበር።

ህወሃትን ከመፈረካከስ አደጋ የማዳኑ ስራ ለአቶ መለስ ከባድ ፈተና ቢሆንም ችግሩን በአሸናፊነት ማለፋቸው የተከታዮቻቸውን እምነት እንዲያገኙ አብዝቶ ረድቷቸዋል። ነባር የህወሃት ታጋዮች በአንጃነት ተፈርጀው ከህወሃት መሰናበታቸው የአቶ መለስ ፖለቲካዊ ተክለስብእና ግዝፈት (political personality cult) እየጨመረ እንዲመጣ አድርጎ በስተመጨረሻውም ከሞቱ በኋላ እንኳን ስማቸው በሁይወት ካሉበት ጊዜ በላይ እንዲጠራ፣ ቃላቸው እንደፈጣሪ ቃል ስህተት የሌለው ተደርጎ እንዲታሰብ አድርጓል።

የፓርቲያቸውን የውስጥ ጣጣ በአሸናፊት የተወጡት አቶ መለስ ትንሽ ቆይተው የጠንካራ ተቃዋሚን እጦት የሃገራችን መጥፎ እጣ አድርገው ‹የእድል ነገር ሆኖ ኢህአዴግ ጠንካራ ተቀዋሚ አልገጠም አለው› ሲሉ በ ምርጫ 1997 ዋዜማ በምሬት ተናገሩ።

የጠንካራ ተቃዋሚ አውርድ ጸሎታቸው ሰምሮ ቅንጅት የተባለው በጥድፊያ የተመሰረተው ድርጅት በስምንት ወር ውስጥ ለአቅመ መገዳደር ደርሶ ባገኘው የህዝብ ድጋፍ ሞገስ አስራ ሰባት አመት በጫካ፣ አስራ አራት አመት በከተማ ራሱን ያበረታውን ኢህአዴግን ለማስበርገግ በቃ። በወቅቱ የትግል አጋሮቻቸውን አባረው ብቻቸውን የቀሩት መለስ የውስጠ-ፓርቲ ስንጥቃቱን ወደ መፈርከስ ከመሄድ ባዳኑበት «ጥበባቸው» የቅንጅትን ተግዳሮት ለመቋቋም ፍርድቤቱንም ጠብመንጃውንም ሞከሩ። ስልጣንን ማዳንን ብቻ ያለመ በሚመስል ሁኔታ አቶ መለስ ያደርጉታል ተብሎ ያልተጠበቀውን ሁሉ አድርገው የቅንጅትን ስም ግብሩን ለማይመጥኑ ቡድኖች፣ ምልክቱን ደግሞ ይገባናል ላሉ ሌሎች ጀባ ብለው በብዙ ያስጨነቃቸውን ዋነኛውን ቅንጅት «ነውጠኛው ቅንጅት» ሲሉ ለውንብድና የሚጠጋ ተቀፅላ አንጠልጥለውለት የገባበት ገብተው ታሪክ አደረጉት።

ቅንጅት እንደታሰበው የስልጣን ባለቤት ሳይሆን አፈሙዙም፣ ፕሮፖጋንዳውም ተረባርቦበት በተሸናፊነት ቢሸኝም የኢህአዴግን ድብቅ ማንነት ከቤት እስከጎረቤት ግልፅ ሆኖ እንዲታወቅ በማድረግ ኢህአዴግን ከእውነተኛ ማንነቱ ጋር ለአለም አሳይቶታል። ቅንጅትን ለማሸነፍ አቶ መለስ የተጓዙበት መንገድ አቶ መለስን በለውጥ ፈላጊ መሪነት ይታወቁበት ከነበረው ፖለቲካዊ ስብእናቸው እንደማንኛውም የአፍሪካ አምባገነን መሪ ወደ መቆጠር አውርዷቸዋል። ከቅንጅት ጋር ካደረገው ግብግብ በኋላ ኢህአዴግ ራሱ ዲሞክራሲያዊ ነኝ የማለቱ በራስ መተማመን ሸሽቶት «ልማታዊ መንግስት ሆኛለሁ፣ ልማታዊነቱም አውራፓርቲ አድርጎኛል» ሲል በአምባገነንነት እና በዲሞክራሲያዊ መንግስትነት መሃከል የማሪያም መንገድ መፈለጉ ነው።

3.9 መለስ በፓርላማ

አቶ መለስ ፓርላማ በሚገኙበት ቀን ፓርላማው ከአፍ እስከገደፉ ይሞላ ነበር፡ በተመልካች በኩልም እሳቸው ይገኛሉ በተባለ ቀን ከሌላው ጊዜ

በተለየ ቀልቡን ወደ ቴሌቪዥኑ የሚያደርገው የሚበዛ ይመስላል። አቶ መለስ በአብዛኛው የፓርላማ ውሏቸው ከስተር ያሉ ሃሳቦችን የሚሰነዝሩ ቢሆንም የሚቆጡባቸው ቀናትም ቀላል አይደሉም፤ አንዳንዴም በተረት የተዋዙ ፈገግ የሚያስብሉ ንግግሮችን ይወረውራሉ። አቶ መለስ ያመኑበትን ነገር ለማስረዳት ሰፋ ያለስአት ወስደው፣ አንዳንዴም የነገሩን እራስ እና ጅራት ለመያዝም በሚያስቸግር ሁኔታ ሰፊ ሃተታ ያቀርባሉ።

የመንግስታቸውን የስራ አፈፃፀም ሪፖርት ሲያቀርቡ፣ የቀጣይ አመት እቅድ ሲያቀርቡ ወይም የሚመሩት አስፈፃሚ አካል ወደስራ ለመግባት ፓርላማው እንዲያፀድቅለት ሚፈልገውን ጉዳይ ይዘው ወደ ፓርላማ ሲመጡ ከተቃዋሚዎች የሚሰነዘሩ ጥያቄዎችን ያስተናግዱ ነበር። አቶ ተመስገን ዘውዴ ጠንከር ያሉ ኢኮኖሚ ነክ ጥያቄዎችን ወደ አቶ መለስ ይሰነዝሩ ነበር። አብዛኛዎቹ የአቶ ተመስገን ጥያቄዎች ታዲያ አቶ መለስን ያስቆጡ ነበር። አቶ ተመስገን የሚጠይቋቸው ጥያቄዎች የሚያጠነጥኑት የአቶ መለስ መንግስት በሚከተለው የ»ሞኒተሪ» እና «ፊስካል» ፖሊሲ ሳይንሳዊ መርህን የተከተለ አለመሆን እና በከፍተኛ የመንግስት ባለቃነበት የሚታወክ በመሆኑ ዙሪያ፣ ነፃ መሆን የሚገባውን የብሄራዊ ባንክ አሰራር መንግስት በቁጥጥሩ ስር ዘማድረጉ መንግስት ከብሄራዊ ባንክ የሚበደረው ገንዘብ መጠን የተወሰነ ጣራ ስለሌለው ካብ የለቀቀ መጠን የለሽ እንዲሆን ማድረጉን እና ይሄ ደግሞ በገበያ ላይ የሚዘዋወረውን ገንዘብ አብዝቶ የዋጋ ግሽበቱን እንዳባባሰው የሚገልፁ ሲሆኑ አንዳንዴ አቶ ተመስገን የአቶ መለ/ መንግስት ህጋዊ ባልሆነ ሁኔታ ገንዘብ እንደሚያትም እንደሚጠራጠሩያ ይገልፃሉ በጥያቄዎቻቸው። የባንኮች የወለድ መጠን ማነስ የደንበኞችን በባን! የማስቀመጥ ፍላጎት ስለሚያሳንስ ገንዘብ በገበያላይ በብዙ እንዲዘወወር አድርጎ ግሽበቱን አጉኗታል በሚለው ላይም አቶ ተመስገን ለዘመናት ከአቶ መለስ ጋር ተሟግተዋል። አቶ መለስ በእነዚህ ጥያቄዎች ዙሪያ በአብዛኛው ቁጣ የተቀላቀለባቸው መልሶች የሚሰጡ ቢሆንም አቶ ተመስገን ግን ብዙ ጊዜ በአቶ መለስ መልሶች አይረኩምና ክርክራቸውን ሲቀጥሉ ንትርኩን የሚያስቆመው አቶ ተሾመ ቶጋ ወደ አቶ ተመስገን ብቻ በሚሰነዘር የስነስርአት ጥያቄ ነበር።

ሌላው ጠንከር ያለ ጥያቄ ሰንዛሪ አቶ ልደቱ ነበሩ። በተለይ ከ1997 ወዲህ አቶ መለስ በአቶ ልደቱ ጥቂዎች በስጨት ማለታቸውን ቀነስ አድርገው ወደ

አሽሙርና ሽንቆጣ አንዳንዴም ፌዝ የተቀላቀለበት መልስ ወደ መስጠቱ ያደሉ ነበር። ለምሳሌ ወደሲሚል የኢትዮጵያን ሰራዊት ስለማዘመት ውይይት ሲደረግ «አቶ ልደቱ በሰአቱ ልጅ ስለነበሩ አያውቁም እንጂ እኛ ለዚያድባሬ አግበን ሃገራችንን አልወጋንም» ሲሉ ልጅ እግር ነኝ በሚሉት አቶ ልደቱ ላይ አፊዘው ነበር። ዶ/ር መረራ ጉዲናም ንግግራቸው እንደዘበት ቢሆንም አቶ መለስን የማስቆጣት አቅም ያለው ጥያቄና ሃሳብ ይሰነዝሩ ነበር። ባልደረባቸው ፕ/ሮ በየነ ጴጥሮስም በሚሰነዝሯቸው ንግግሮች አቶ መለስን በማስቆጣታቸው የሚሸነቁጡ የአቶ መለስን አፀፋ ያስተናግዱ ነበር። በአንድ ወቅት አቶ መለስ ‹እኔ የልጅነት ጊዜየን ለትግል የሰዋሁ እንጂ የግማሽቀን (parc time) ታጋይ አይደለሁም› ሲሉ ፕ/ሮ በየነን እና ሌሎች ተቃዋሚዎችን ለትግላቸው ያላቸውን የቁርጠኝነት ውሱንነት ጠቆም አድርገዋል።

አብዛኛውን ጊዜ አቶ መለስ አክብሮት በተቀላቀለበት እና ለስለስ ባለ ሁኔታ መልስ የሚሰጡት ለአቶ ቡልቻ ጥያቄና አስተያየቶች ነበር። የአባትነት ምክር፣ ስጋት እና ተግሳፅ በሚመስል ድምፀት የሚናገሩት አቶ ቡልቻ ንግግራቸውም ለቁጣ የሚጋብዝ አልነበረም።

3.10 ድንጋጤ ያመጣው ኢትጵያዊነትን ማቀንቀን

ህወሃት ገና ከጥንስሱ ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን ማቀንቀንን ከአማራነት ጋር ብቻ ያገናኝ ነበር። ይህ አባባል የኢትዮጵያን ባለቤትነት ለአማራ ብቻ ማስረከብ ማለት ነው። ነገር ግን ኢትዮጵያ እንደ ሃገር እንድትቆም ደሙን እና ላቡን የገበረው ሁሉም ኢትዮጵያዊ ነው። አድዋ እና ማይጨው ላይ ለመሞት ሲጠራ ስርግ እንደተጠራ ደስ እያለው ለሃገሩ ነፃነት ሲሞት የተሰባሰበው አማራው ብቻ አልነበረም። የዚህን አባባል እውነትነት ለማረጋገጥ አማራም፣ ኦሮሞም፣ አፋርም፣ ጉራጌም... ያልሆነው የቼኮዝሎቫኪያ ተወላጁ አዶልፍ ፓርለሳክ የፃፈውን እና «የሃበሻ ጀብዱ» በሚል ርዕስ ወደ አማርኛ የተመለሰውን መፅሃፍ ማንበብ ይጠቅማል።

ኢትዮጵያዊ ሁሉ ሲሆን በፈረስ በበቅሎ ካልሆነ ደግሞ በእግሩ ተጉዞ በቴክኖሎጂም ሆነ በትጥቅ እና ስንቅ አቅሙ ከማይመጣጠነው ጠላት ጋር ተፋልሞ ያቆያትን ሃገር ባለቤነት ለአማራ ብቻ መስጠት ወይ አውቆ እንደ መተኛት ነው አለያም ታሪክን አለማወቅ ነው። ብዙ እንደሚያነቡ

የሚነገርላቸው አቶ መለስ እንግዲህ ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን በአማራ ብቻ የሚቀነቀን አድርገው ሲያቀርቡ የነበረበት አካሄድ አውቆ መተኛት እንጂ አለማወቅ ሊሆን አይችልም።

ከ1997 ምርጫ በፊት የህወሃት/ኢህአዴግ ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን ከአማራ ጋር ብቻ የማያያዝ አዝማሚያ በመራው በአቶ መለስ እንደበት እንደ ባንዲራ አይነት ሃገራዊ ምልክቶችን በማጣጣልም ይገለጽ ነበር። በእነዚህ ጊዜያት ታላላቅ ባለስልጣናትን እና የፓርላማ አባላትን ጨምሮ አብዛኛው ህዝብ የሃገሪቱን የህዝብ መዝሙር መዘመር እንኳን ያዳግተው ነበር።

በ1997ቱ ሃገራዊ ምርጫ ቅንጅት በአጭር ጊዜ ገኖ እንዲወጣ ከረዳው ነገር አንዱ ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን ለመመለስ መንቀሳቀሱ ነበር። ይህን የተረዳው የአቶ መለስ መንግስት የሸፈተውን የህዝብ ልብ ለመመለስ ሲባል ከዕንሰቱ ጀምሮ ከሚታወቅበት ማንነቱ በተቃራኒው ኢትዮጵያዊ ብሄርተኝነትን ማቀንቀን ጀመረ። የብሄር ብሄረሰቦችን ቀን በየአመቱ ማክበሩ፣ የባንዲራ ቀን እንዲከበር አዋጅ ማውጣቱ ብቻ ሳይሆን በመጀመሪያው የባንዲራቀን አከባበር በአል አቶመለስ በአካል ተገኝተው ባንዲራ ሲሰቅሉ መታየቱ ሁሉ የበፊቱን ስህተት ለማረም የተደረገ፣ ድንጋጤ ያመጣው የእርምት እርምጃ ነው።

3.11 የአቶ መለስ ቁጥብነቶች

ከ1997 በፊት አቶ መለስ በሃገር ውስጥ መድረክ የመታየታቸው ነገር ውሱን ነበር። ይልቅስ ከውጭ ሃገር ከመጡ በስልጣን ተዋረድ የሚያንሷቸውም ቢሆኑ (ከአሜሪካ ከሆነ ደግሞ ሴናተሮችንም ሳይቀር) ለማናገር አይሰንፉም ነበር። ከሶስተኛው ሃገራዊ ምርጫ በኋላ ግን በሃገር ውስጥ መገናኛ ብዙሃን ከመበርከታቸው በተጨማሪ ወደ ገጠራማው የሃገሪቱን ክፍል በርካታ ጉዞዎችን አድርገው ነበር። በመገናኛ ብዙሃን ብቅ ብለው የወጣቶችን፣ የሴቶችን፣ የአርቲስቶችን ጉባኤ ሲመሩ፣ ጋዜጠኞችን ሲያነጋግሩ ታዲያ ከሚነሱላቸው ጥያቄዎች ውስጥ ስለባለቤታቸው እና ልጆቻቸው በሚጠየቁት ጥያቄ ላይ ገፍተው ማብራሪያ ከመስጠት ይቆ

ጠቡ ነበር። በልጅነታቸው ካስ መጫወት ይወዱ እንደነበር የሚነገርላቸው አቶ መለስ የመንግስታቸው ባለስልጣኖች ከባለሃብቶች ጋር ባደረጉት የእግር ካስ ጨዋታ ላይ ማሊያ ለብሰው ገምባሌ አጥልቀው ካስ መሊጋት ቀርቶ

በጨዋታው ላይ በተመልካችነትም አልተገኙም ነበር። እነዚህ የአቶ መለስ ቀዮበቶች ሁሉም በመንግስትነት መንበር ላይ ብቻ የመታየት እና በዛው ብቻ የመታወስ ዝንባሌ እንዳላቸው ያመላክታል።

3.12 የአፍ ወለምታዎች

በአንድ ወቅት አቶ መለስ ባንዲራን ከጨርቅ ጋር ያወዳደሩበት እና የአክሱም ሃውልት ለወላይታ ህዝብ ያለውን ትርጉም የገለፁበት ንግግራቸው ከአቶ መለስ የአፍ ወለምታዎች መካከል ቢሆኑም ብዙ የተባለባቸው በመሆናቸው በተለያየ ወቅት አቶ መለስ የተናገሯቸውን ሌሎች የአፍ ወለምታዎችን ማንሳቱ ሳይሻል አይቀርም።

በአንድ ወቅት አቶ መለስ ወጣቶችን ሰብስበው ሲያናግሩ ወጣቶቹ ከባለቤታቸው ጋር ስላላቸው መከባበር ጠይቀዋቸው ነበር። የአቶ መለስ ሲመልሱ «ከባለቤቴ ጋር መከባበሩ እስ ይሄ ሚሆነው ደግሞ ወድጀ ብቻ አይደለም እሷም እሳት የሚተፋ ነገር የታጠቀች ሴት ናትና ማክበር ግድ ነው» የሚል መልስ ነበር የሰጡት። የአቶ መለስ መልስ ምናልባት ሚስቱ ከእኔ እኩል ታጋይ ነች በማለት የባለቤታቸውን ቦታ ከፍ ለማድረግ ብለው የሰጡት መልስ ይሆናል። ነገር ግን መልሱ ሚስታቸው የታጠቀች ባትሆንስ ኖሮ የሚል ጥያቄን ያስነሳል። ለመከባበሩ የመታጠቅን ነገር አጉልተው ማውጣታቸው አክብሮቱ ከመፍራት የመነጨ ያስመስላል። ስለመከባበር እያወሩ እሳት ስለሚተፋ ነገር መናገራቸው እሳት የሚተፋ ነገር ላልታጠቁ ባለ ትዳሮች ትርጉም ሰጭም አስተማሪም አይደለም።

በሌላ አጋጣሚ እንደ ሃገራችን አቆጣጠር ህዳር 2002 ዓ.ም በወቅቱ ዳያስፖራ የነበረና «ኢትዮጵያ ፈርስት ከሚባል ሚዲያ መጣሁ ያለ»፣ አሁን ደግሞ አንዴ በኢ.ቢ.ኤስ ቴሌቪዥን አንዴ በዛሚ ሬዲዮ ብቅ ብቅ የሚል ጋዜጠኛ ስለኢትዮጵያዊነት ያላቸውን እምነት ጠይቋቸው ነበር። አቶ መለስ እንዲህ ሲሉ መለሱ «ኢትዮጵያዊነት ስሜት አይደለም ይልቅስ ኢትዮጵያዊ በመሆኔ ምን አጠቀማለሁ ተብሎ ታስቦ የሚመረጥ ነገር ነው»። ይህ የአቶ መለስ መልስ ዜጎች ከሃገራቸው ጋር ያላቸውን ሁለንተናዊ መጋመድ ከሃገራቸው የሚያገኙትን ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ከማስላት ጋር ብቻ ያዛመደ፣ ወየተቀመንነት የሚያደላ ትርጉም ያለውነው። ነገርግን ኢትዮጵያዊም ሆነ

የሌላ ሀገር ዜጋ ከእናት ሃገሩ ጋር ያለው ትስስር ከስሜት የመነጨና አቶ መለስ እንዳሉት ከሃገሬ ምን አገኛለሁ ከሚል ስሌት በተቃራኒ ምናልባትም ምክንያት የማይፈልግ ሁለንተናዊ ትስስር ነው። እንደ አቶ መለስ አባባል ቢሆን ኖሮ ከሃገራቸው የሚያገኙት ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ብዙ ስለሚሆን የሃብታም ሃገር ህዝቦች ከደሃ ሃገር ህዝቦች ላቅ የሚል የሃገር ፍቅር በኖራቸው ነበር።

አቶ መለስ በፓርላማ ውስጥም ሆነ ከፓርላማ ውጭ በአንድ ነገር ላይ ማምረራቸውን እና ወደ ሃይል እርምጃ ሊሄዱ እንደሆነ የሚገልፁት «... ባት እንቆርጣለን» በማለት ነበር። ይህ አባባል ከመደጋገሙ የተነሳ የአፍ ወለምታ ነው ብሎ ለመውሰድ የሚያስቸግር ቢሆንም ንግግሩ የአቶ መለስ መንግስት በመሳሪያ ላይ ያለውን ጥገኝነት የሚያሳይ ነው።

በ2002ቱ ምርጫ ዋዜማ አቶ መለስ ጣታቸውን እየወዘወዙ «...መድረክ የሚባለው ስብስብ በተለይ አንድነቶች ወየውላችሁ» ያሉበት አጋጣሚም የአፍ ወለምታ ሲሆን ምርጫው እየቀረበ ሲመጣ «መድረክ የሚባለውን ስብስብ የምንከስበት አያሌ መረጃዎች ስለላሉን ምርጫው ሲያልፍ የሚታሰሩ አመራሮች ይኖራሉ» ብለው በግልፅ ተናግረው የነበረ ቢሆንም በምርጫው ፓርቲያቸው አመርቂ ውጤት አስመዝግቦ ከተባለ በኋላ ደግሞ እዛው ፓርላማ ውስጥ «ሰዶ ማሳደድ ስለሌለብን ሰብስበነው የነበረውን መረጃ ወደ ክስ ሳንቀይር ትተነዋል» ሲሉ ተናግረዋል።

ከምርጫው በፊት የተናገሩት ንግግር በኢህአዴግ በኩል መድረክ በምርጫ ብርቱ ተፎካካሪ ሊሆን ይችላል የሚል ስጋት እንደነበረ የሚያሳይ ሲሆን ፍርሃቱ እውነት ሆኖ ኢህአዴግ በምርጫው ያሰበውን ያህል ወንበር ማግኘት ባይችል ኖሮ በ 1997ቱ ምርጫ ማግስት እንዳደረገው ዋና ዋና የተቃዋሚ አመሮችን የማሰር እርምጃ ሊኖር እንደሚችል የሚገልፅ ነው። የኋለኛው የአቶ መለስ ሰዶ ማሳደድ ስለሌለብን ክሱን ትተነዋል አይነት ንግግር ፓርቲያቸው በምርጫው ከበቂ በላይ ወንበር አግኝቶ ስላሸነፈ ተቀዋሚዎችን መክሰስ ማሰሩ ከጥቅሙ ጉዳቱ ያመዝናል የሚል አንድምታ አለው። በሌላ በኩል ንግግሩ የተቃዋሚዎችን መክሰስም ሆነ መታሰር የሚወስነው ኢህአዴግ በምርጫ ሚያስመዘግበው ውጤት ሆኖ ፤ ኢህአዴግን መገዳደር፣ ብሎም በምርጫ ማሸነፍ ወደ እስርቤት እንደሚልክ የሚገልፅ ነው። ይሄ ደግሞ ኢህአዴግ

አስፈንክት ከሚለው የህግ የበላይነት መርህ ጋር ይጋጫል። ተቃዋሚዎቹ በመረጃ የተደገፈ የሚያስከስስ ጥፋት ከሰሩ መከሰስ ነበረባቸው እንጂ ምርጫው በኢህአዴግ ድል ሲጠናቀቅ በሰዶ ማሳደድ ስም የሚተው ለክስ የተዘጋጀ ማስረጃ በፊትም መኖሩ ያጠራጥራል። በጥቅሉ ከላይ የተገለፀው የአቶ መለስ ከምርጫ በፊት እና በኋላ ንግግር ኢህአዴግ ለምርጫ ያለውን አረዳድ እና ለጠንካራ ተፎካካሪ ፓርቲ ያለውን በጎ ያልሆነ እይታ ያሳያል። ይህ ደግሞ በሃገራችን የዲሞክራሲ ጅንበር የምትወጣበትን ቀን ያረዝመዋል።

3.13 የእረፍት ናፍቆት

አቶ መለስ የገደላቸው በሽታ እንዳለባቸው ያወቁት በ1998 እንደሆነ በሞቱ ሰሞን ከታላላቅ ባለስጣኖቻቸው በኢቲቪ በኩል ይነገር ነበር። በ2002 ከኢትዮጵያ ፈርስት የመጣው ዲያስፖራ ጋዜጠኛ በኢቲቪ ቃለምልልስ ሲያደርግላቸው ከዚህ በኋላ እረፍት እንደሚፈልጉ፣ እረፍት እንደናፈቃቸው አጫውተውት ነበር። እያይዘውም በእረፍት ጊዜያቸው መፃፍ እንደሚፈልጉ ሲገልፁ «ማለፍም ስለሚኖር ከስር ከስር መፃፈ እንዳለብኝ አስባለሁ» ብለው ነበር። አባባሉ የተቆራኛቸው ህመም ከባድ በመሆኑ ረዥም እድሜ እንደማያኖራቸው ቀድመው የገመቱ መሆኑን ያሳያል።

እረፍት ያስፈልገኛል ያሉት አቶ መለስ ከስልጣን ገለል የማለት እቅድ እንዳላቸው ቢገልፁም ሃገራቸው ውስጥ ሆነው የፓርቲያቸውን ስራ መስራቱን ግን እንደሚቀጥሉ ገልፀው ነበር። እሳቸው እንደግለሰብ ከስልጣ መንበሩ ቢለቁም ፓርቲያቸቸው ኢህአዴግ ግን ከሃገሪቱ የመንግስትነት መንበር እንዲጠፋ የሚፈልጉ አይመስልም ነበር። ለዚህ ተግባራዊነት አቶ መለስ ወሳኝ እርምጃዎችን አከናውነዋል፤በ ጃፓን አርባ አመት በስልጣን ላይ ስለቆየው እና አሁንም በስልጣን ላይ ስላለው ፓርቲ እያነሳሱ አንድ ፓርቲ ስልጣን ላይ መቆየቱ በራሱ ችግር አይደለም ሲሉም ያስረዱ ነበር - ሟቹ መለስ።

በ1997 በተደረገው ሃገራዊ ምርጫ ማግስት በማንኛውንም ክፍያ ስልጣንን የማዳን ውክቢያ፣ እሱን ተከትሎ ኢህአዴግን አውራ ፓርቲ ለማድረግ የተደረገው ትንሽ ትልቁን በአባልነት የመሰብሰብ ስራ እና በተቃራኒው ተቃዋሚ ፓርቲዎችን የማኮሰሱ የአቶ መለስ መንግስት እርምጃ ለሃገሬው

ህዝብም ሆነ ለውጭ መንግስታት ከኢህአዴግ በቀር ኢትዮጵያን ለመምራት የተዘጋጀ አካል እንደሌለ እንዲያምኑ አድርጓል። ይህንን አመለካከት በጥሩ ሁኔታ እንደገነባ ያወቀው ኢህአዴግም ስላመጣው ልማት እና ወደፊት ሊያመጣ ስላሰበው ልማት ሲባል ከዚህ በኋላ ለሚቀጠሩ ሃምሳ አመታት በስልጣን ላይ መቆየት እንዳለበት እያወሳ ነው። ፓርቲያቸው በስልጣን ላይ ሲሰነብት አቶ መለስ በህይወት ቢኖሩ ኖሮ ከመጋረጃ ጀርባ ሆነው የሃገሪቱን ፖለቲካ የመዘወሩን ስራ መቀጠላቸው እንደማይቀር መጠርጠሩም እውን የማይሆን ግምት አይደለም። ከዚህ በተለየ እይታ አቶ መለስ እረፍት እፈልጋለሁ፣ ስልጣን እለቃለሁ ይበሉ እንጂ ሞት ባይቀድማቸው አሁንም ፓርቲየ ይፈልገኛል ብለው በስልጣን መንበሩላይ ስላለመቆየታቸው እርግጠኛ መሆንም አይቻልም ነበር።

3.14 ከመስጊድ ገዳም የዘለቀ ውጥረት

የአወሊያ ትምህርት ቤት ተማሪዎች የመምህራኖቻቸውን መባረር እና በኋላም የትምህርትቤታቸውን መዘጋት በመቃወም የተጀመረው የተቃውሞ እንቅስቃሴ እያደር እያደገ መጥቶ አንድ አመትን አስቆጠረ። የተቃውሞ ድምፅ እያሰማ ያለው ህዝበ-ሙስሊም ጥያቄያችን የሃይማኖት መሪዎቻችንን የመምረጥ መብታችን ይከበር፣ መንግስት የአህባሽ ሃይማኖትን በግድ ለማስፋፋት ከሚያደርገው ጣልቃገብነት ይቆጠብ የሚል ነው ቢልም መንግስት ደግሞ እንቅስቃሴውን እስላማዊ አክራሪነትን በሃገሪቱ ለማስፋፋት ብሎም እስላማዊ መንግስትን ለመመስረት የሚደረግ የሰላፊስቶች እንቅስቃሴ ነው ሲል ተርጉሞታል። ይህን አስመልክቶ ለአቶ መለስ በህይወታቸው የመጨረሻ በሆነው የፓርላማ ውሎዋቸው ሰፋ ያለማብራሪያ ሰጥተው ነበር። ከአቶ መለስ ሰፊ ማብራሪያ በተጨማሪ በፌደራል ጉዳዮች ሚኒስተር ዶ/ር ሽፈራው ተ/ማርያም የተደረገው እስከ ሃረር የተጓዘ ከእስልምና ሃይማኖት መሪዎች ጋር የተደረገ ውይይት የሙስሊሙ ማህበረሰብ ጠንክር ያለ ተቃውሞ ምን ያህል የአቶ መለስን መንግስት እንዳሳሰበ እና ትኩረቱን እንደሳበ ያሳያል።

የአቶ መለስ መንግስት በየቀኑ እየበረታ ለሚሄደው የሙስሊሙ ማህበረሰብ ተቃውሞ እልባት ሳይሰጥ ነበር ከወደ ዋልድባ ገዳም ሌላ ተቃውሞ የገጠመው። መንግስት የዋልድባ ገዳም ይዞታ ነው የተባለውን መሬት

ለሸንኮራ አገዳ እርሻነት መርጨዋለሁ ብሎ ማረስ ጀመረ መባሉ ነበር የዋልድባገዳምን ማህበረሰብ እና የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታዮችን ማስቆጣት የጀመረው። ኢማኞቹ ገዳሙ ድረስ ሄደው ከመንግስት ወኪሎች ጋር ውዝግብ በማንሳታቸው መንግስት ቦታውን ለእርሻ ቦታነት ለመጠቀም ሲያርግ የነበረውን እንቅስቃሴ ገታ እንዲያደርግ አስገድዶታል።

መንግስት ከእስልምናም ሆነ ከኦርቶዶክስ ክርስትና እምነት ተከታዮች የገጠመው ተግዳሮት የሃይማኖት ጉዳይ ነውና ከዚህቀደም «በድል» እንደተወጣው የፖለቲካ አመፅን እንደማፈኑ ተግባር ቀላል የሚሆለት አይመስልም። ጉዳዩ ብልህ መሪ ለሚባሉት ሟቹ አቶ መለስም ቀላል የሚሆን አይመስልም ሞት ቀደማቸው እንጂ።

3.15 «የአለም ተደማጭ፣ የአፍሪካ መሪነት»?

በአለም አቀፍ የአየር ንብረት ለውጥ ጉዳይ ላይ ለመምከር ኮፐንሃገን ላይ በተደረገው ስብሰባ ላይ አቶ መለስ አፍሪካን ወክለው እንደተካፈሉ የሚታወቅ ነው። ይህ አቶ መለስን ለማሞገስ ትቂት ለሚበቃቸው አወዳሾቻቸው ከበቂ በላይ ነው። አቶ መለስን ለመሸኘት በብሄራዊ ቤተ-መንግስት በተለመዱት አድርባይ አርቲስቶች የተደረገው ምርቃትን እና ትርኢትን የጨመረ ስራ ፕሮግራም አቶ መለስ ከስብሰባው በኋላ ለአፍሪካ ያስገኙትን ትርፍ የሚመጥን አልነበረም። በስብሰባው የአፍሪካ ፍላጎት በኢንዱስትሪ ያደጉ ሃገራት ባደረሱት የአየር ንብረት ለውጥ ምክንያት አህጉሪቱ ለደረሰባት ጉዳት በኢንዱስትሪ ያደጉ ሃገራት የገንዘብ ካሳ እንዲከፍሉ ማድረግ ነበር። ለተግባራዊነቱም ከተወሰነ መጠን በላይ የኢንዱስትሪ ጭስ የሚለቁ ሃገራት ከሃገራቸው ትላልቅ ባንኮች አገልግሎት ከሚያገኙት ገንዘብ የተወሰነውን ፐርሰንት ለአፍሪካ ሃገራት ካሳ እንዲሆን በአንድ የገንዘብ ቋት እንዲያስገቡ (ካርቦን ታክስ እዲከፍሉ) ነበር አቶ መለስ በወቅቱ ያቀረቡት ሃሳብ። በተግባር ግን የተጠየቀውን የገንዘብ ካሳ ማግኘት ቀርቶ የኪዮቶውን ፕሮቶኮል ማደስና ሃገራቱን አስገዳጅ ህግ ውስጥ ማስገባት እንኳን አልተቻለም። አቶ መለስም ከስብሰባው ሲመለሱ ሲያሳኩ አቅደው ከሄዱት በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ያለውን ግብ ብቻ አሳክተው እንደተመለሱ ነበር በአንደበታቸው የገለፁት።

የበለጸጉት ሃገራት በበኩላቸው የአፍሪካ መሪዎችን የካሳይገባናል ውትወታ ስለአየር ንብረቱ ለውጥ ከማሰብ ሳይሆን ከሃብታሞቹ ኪስ ዶላር ለመቀራመት እንደ መቸከል አድርገው ሲያቀርቡት አቶ መለስን ደግሞ በካሳ ስም የመጣውን ገንዘብ የራሱን ህዝብ ለሚጨቁነው መንግስታቸው ጉልበት ማፈርጠሚያ ለማዋል የሚባደፉ አምባገነን የሚሏቸው ብዙዎች ናቸው። ይህ ስብሰባ ከ1997ቱ ምርጫ በኋላ በመደረጉ ምእራባዊያኑ ለአቶ መለስ የነበራቸው ምስል እየተቀየረ በመሄዱ ይመስላል ይህ ግምት መሰንዘሩ።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ በዚህ ስብሰባ ላይ እንዲገኙ ሲጋበዙ ከብዙዎቹ የአፍሪካ መሪዎች ተመርጠው እንደሆነ እሙን ነው። አቶ መለስ በአለም መድረክ ላይ አፍሪካን እንዲወክሉ የተደረገው በሃገራቸው የገነቡት ዲሞክራሲያዊ ስርአት የአፍሪካ ተምሳሌት ስላደረጋቸው ወይም በሊብራል አስተሳሰባቸው ከአውሮፓዊያኑ ጋር ስለሚገጥሙ አይደለም። በምትኩ አቶ መለስን ተመራጭ ያደረጋቸው ከምእራባዊያኑ ጋር እንዴት ማውራት እንዳለባቸው የሚያውቁ ብልጥ መሪ ስለሆኑ ነው። አቶ መለስ ከእውነተኛው ፖለቲካዊ ማንነታቸው እና በሃገር ውስጥ በገሃድ ከሚያራምዱት የአመራር ዘይቤ ጋር የማይገጥመውን ሌላ ማንነት ይዘው፣ አውሮፓዊያኑ መስማት የሚፈልጉትን ማውራት የሚችሉ ሰው ናቸው። በዚህ ረገድ ሌሎቹ የአፍሪካ መሪዎች እምብዛም የተካኑ አይደሉም። ወደ ምእራባዊያኑ ሲሄዱ የሚቀይሩት ማንነት የላቸውምና የሆኑትን ሆነው ስለሚቀርቧቸው ምእራባዊያኑ ብዙ ቦታ አይሰጧቸውም። ለመለስ በስማቸው የስብሰባ ግብዣ የሚያደርጉት ምእራባዊያን እንደ ሟቹ ሮበርት ሙጋቤ እና ሙአመር ጋዳፊ አይነቶችን የአፍሪካ መሪዎች ስማቸውን ጠርተው በስብሰባችን ላይ እንዳይገኙ እስከማለት የሚደርሱበት አጋጣሚ አለ። ይሄ ማለት ግን የአቶ መለስ እውነተኛ ፖለቲካዊ ስብዕና ‹አትምጡብን› ከሚባሉት መሪዎች በጣም የራቀነው ማለት አይደለም።

እውነት እና ንጋት እያደር ይጠራል ነውና የአቶ መለስ ከላይ በተቀባ ፖለቲካዊ ሊብራልነት አውሮፓዊያኑን የማማለሉ ሙከራ የሰራው እስከ 1997ቱ ምርጫ ብቻ ነበር። አቶ መለስ የምርጫውን ውጤት ራሳቸው በሚፈልጉት መንገድ ለማስኬድ ያደረጉት እርምጃ ሁሉ በፊት በምእራባዊያኑ ዘንድ እንዲኖራቸው ለማስመሰል ሲደክሙበት ከነበረው ማንነት በተቃራኒው ነበርና እውነተኛውን ማንነታቸውን ያዩ እንደ ቶኒ ብሌየር አይነት ወዳጆቻቸው ሁሉ

የበፊቱን አቋማቸውን እንዲፈትሹ ሆኗል። አደበገሬው አቶ መለስም ሌላ በምእራባዊያኑ ዘንድ ተፈላጊ የሚሆኑበትን መንገድ ማፈላለግ ጀመሩ እንጂ ያልተወደደላቸውን እውነተኛውን ማንነታቸውን ለመቀየር አልደከሙም።

የምእራባዊያኑን ቀልብ መልሶ ለማግኘት አቶ መለስ ያመጡት አዲስ ስልት ከልዕለ ሃያሏ አሜሪካ ጋር ሽብርተኝነትን የመዋጋት አጋር ሆኖ ብቅ ማለት ነበር። ለዚህ ደግሞ አሜሪካ ከትቂት አመት በፊት ገብታ አደገኝነቱን አይታ ከወጣች በኋላ ዳግም ዜጎቿን የማትማግድበትን ከባዱን የሶማሌን ጉዳይ ‹በኔ ጣሉት› ብሎ በፊት አውራሪነት መረከብ ነበር ትልቁ የአቶ መለስ እርምጃ። ይህ ስሌት ሁለት ጥቅም ነበረው። አንደኛ ሶማሌ እስክትረጋጋ ድረስ በሚኖረው ረዥም ጊዜ አሜሪካ የአቶ መለስ መንግስት አምባገነንም ሆነ ልማታዊ ፖለቲካዊ ማንነቱን ባላገናዘበ ሁኔታ አጋርነቱን አጥብቃ እንድትሻ ያደርጋል። ይህ ደግሞ የአቶ መለስ መንግስት ዲሞክራሲያዊ ስርአትን እየገነባሁ ነው፣ ነጭ ካፒታዝምንም እያራመድኩ ነው ሲል በነበረበት ቅድመ 1997 የለመደውን የአሜሪካ ዶላር አውራ ፓርቲ ነኝ እያለም ቢሆን እንዳያጣ ያደርገዋል። ሁለተኛው ኢትዮጵያ የምስራቅ አፍሪካ የሰላም አለቃ ተደርጋ እንድትወሰድ ያደርጋል። ይህ አስተሳሰብ አቶ መለስ በኢጋድ ላይ ባላቸው የገዘፈ አድራጊ ፈጣሪነት ይታገዛል።

የአቶ መለስ መንግስት ከአሜሪካ ጋር ለመፍጠር የፈለገውን ሽብርተኝነትን የመዋጋት አጋርነት ለማጥበቅ ኢትዮጵያም እንደ አሜሪካ ሁሉ የሽብርተኝነት ስጋት አለባት ሲል አወጀ። እስከትሎም ኢህአዴግን አምርረው የሚቃወሙ ፓርቲዎችን በሽብርተኝነት ፈርጆ፣ ከተፈረጁ ፓርቲዎች ጋር በድህረ-ገፅም ሆነ በስልክ የግል ግንኙነት፣ የእግዚአብሄር ሰላምታ የተለዋወጠን ሁሉ በሽብርተኝነት የሚፈርጅ ህግ አውጥቶ በስራላይ አውሏል። የቀንደኛ ጠላቷን የኦሳማ ቢላደንን መልእክት በአሜሪካው ሲኤንኤን ቴሌቭዥን እስከማስተላለፍ የመረጃ ነፃነትን የምትፈቅደዋ አሜሪካ ግን ይህኛውን የአቶ መለስ አመጣጥ አልተቀበለችውም። መንግስትን በመቃወም እና በሽብርተኝነት መሃከል ያለው ልዩነት መታወቅ አለበት በማለት ነበር ነገሩ እንዳልተዋጠላት በተዘዋዋሪ የገለፀችው።

ሽብርተኝነትን ከመዋጋቱ ጎን ለጎን አቶ መለስ ምእራባዊያኑን በምስራቃዊያኑ አጋርነት በማስፈራራት፣ ምእራባዊያኑ የኢትዮጵያን አጋርነት ላለማጣት

የአቶ መለስ መንግስት የሚያደርገውን የዲሞክራሲ እና የሰብአዊ መብት መርሆዎችን መተላለፍ አጥብቀው እንዳያወግዙ፣ በምትኩ አይቶ እንዳላየ እንዲያልፉ፣ እንደውም በልማታዊነቱ ብቻ እንዲያውቁት አጥብቀው ሰርተዋል አቶ መለስ። የካምፕዴቪዱ የ»ድንቅ ልማት አምጭ መንግስትነት» ጥሪም የዚህ የአቶ መለስ ድካም ውጤት ነው። አካሄድ የሚያውቁት አቶ መለስ ዲሞክራሲን አስፋኙ የሚል ውዝግብ የበዛበት የምእራባዊያኑ አጋርነት ብቸኛ እንዳልሆነ ለምዕራባዊያኑ በተግባርለማሳየት ከቻይና ጋር ያላቸውን ወዳጅነት ማጠባበቁን ተያይዘውት ነበር። ብድር እና እርዳታ ከምስራቅም ሊገኝ እንደሚችል ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ከቻይና ጋር በጀመሩት ሁለንተናዊ ወዳጅነት በተግባር አስመስክረዋል።

ወደቻይና እግር ያበዙ የነበሩት አቶ መለስ ሰብአዊ መብት ተገፈፈ፣ ዲሞክራሲ ቀጨጨ የማይለው የቻይና አጋርነት የተመቻቸው ይመስል ነበር። በመሆኑም አጋርነቱን ወደ መላው አፍሪካ አሳድገው አፍሪካ-ቻይና ወዳጅነትን ሲመሰርቱ እንደጠበቁት አሜሪካን ማስደንገጥ ችለው ነበር። የቻይና በከባድ እርምጃ ወደ አፍሪካ ኢኮኖሚ መዝለቅ ያስደነገጣት ልዕለ ሃያሏ አሜሪካም 39 የአፍሪካ ሃገሮችን ከአሜሪካ ጋር በንግድ የሚያስተሳስረውን (African Growth and Opportunity Act) በምህፃረ ቃሉ AGOAን ማጠባበቅ ጀምራለች።

የነገሮችን አዘማሚያ እያዩ በተለያየ አቀራረብ የምእራቡንም የምስራቁንም አጋርነት ያላጡት አቶ መለስ ካድሬዎቻቸው «የአፍሪካ አንድ አይን ናቸው» እያሉ እንደሚያጋንኑት ባይሆንም በአፍሪካ ጉዳይ ላይ በቀድሚያ ከሚጠሩት መሪዎች አንዱ መሆናቸው ሃቅ ነው። አቶ መለስ የአፍሪካ አንድ አይን ነበሩ የሚሉት ደመነ‍መርቶቻቸው አቶ መለስን «የአለም ታላቅ መሪ» ሲሉ ግነቱን ዛብ ያስጡታል። እውነቱ ካድሬዎቻቸው እንደሚሉት ቢሆን ኖሮ አቶ መለስ ሲሞቱ አብዛኞዎቹ የአፍሪካ ሃገራት በሃገራቸው ብሄራዊ የሃዘን ቀን ባወጁ፣ የሃምሳ ስድስቱ የአፍሪካ ሃገራት መሪዎችም በአቶ መለስ የቀብር ስነስርአት ላይ በተገኙ ነበር። ለምሳሌ የቤንዚወላው ሁጎ ቻቬዝ በሞቱ ጊዜ አርጀንቲና፣ ኩባና ቤትናም ብሄራዊ የሃዘን ቀን አውጀው ነበር፤ ለአቶ መለስ ሞት ግን ወዳጃቸው አልበሽር በሚመሯት ሱዳን እንኳን ብሄራዊ የሃዘን ቀን አልታወጀም። ለቀብር የተገኙት የአፍሪካ መሪዎች ብዛትም ከአስራ ቤት አይዘልም። ይህ የሚያሳየው አቶ መለስ በአፍሪካ ሁለንተናዊ ጉዳይ

ላይ የነበራቸው ሚና የሚናቅ ባይሆንም ካድሬዎቻቸው እንደሚያጋንኑት አለመሆኑን ነው።

3.16 «ወፈ-ከፋው» የካምፕዴቪድ ጉዞ

መንግስታቸው አመጣው በተባለው የልማት እምርታ በፕሬዚዳንት ኦባማ ጠሪነት አቶ መለስ በካምፕዴቪዱ ስብሰባ እንዲካፈሉ መጋበዛቸው ታይቶ የማይታወቅ ልማት አመጣሁ ለሚለው መንግስታቸው መልካም የፕሮፖጋንዳ ግብአት ነበር። በአንፃሩ ትውልደ ኢትዮጵያዊ ከሆነው ጋዜጠኛ አበበ ገላው ከልማታዊነታቸው አምባገነንነታቸው ይብሳል የሚል አንድምታ ያለው በጩኸት የታጀበ ተቃውሞን ያስተናገዱበትም ነው - የካምፕዴቪዱ ስብሰባ። የጋዜጠኛው በጩኸት የታጀበ ተቃውሞ የአቶ መለስን መንግስት አምርሮ ለሚተቸው ዲያስፖራ እንደትልቅ ጀብዱ ተቆጥሮ ጋዜጠኛውን እንደ የጀግና መጨረሻ አስቆጥሮት ነበር። በአቶ መለስ ደጋፊዎች ዘንድ ደግሞ አበበ ገላውን ሃገሩን በባዕዳን ፊት ያዋረደ፣ መልካም ገፅታዋን ያጠለሸ ተደርጎ ሲብጠለጠል ከርሟል። እንደ ኢህአዴግ ደጋፊዎች የአበበገላው በሃይለኛ ጩኸት የታጀበ ተቃውሞ አፄ ሃይለስላሴ በ»ሊግ ኦፍ ኔሽን» ንግግር ባደረጉ ወቅት ከኢትዮጵያ ጠላቶች ከገጠማቸው ንግግራቸውን የማደናቀፍ ጩኸት ጋር መሳ አድርገውታል።

አጋጣሚው የአቶ መለስ ደጋፊዎችም ሆኑ ተቃዋሚዎች እንዳጋነኑት ሳይሆን ረጋ ባለመንፈስ ቢጤን ያን ያህል መጋነን ያለበት ጉዳይ አይደለም። የልዕለ ሃያሏ ሃገር የአሜሪካ ፕሬዚዳንት ጆርጅ ቡሽም በአንድ ወቅት ከጋዜጠኛ በተወረወረ ጫማ ለትቂት ተስተው ነበር። ጆርጅ ቡሽ ይሄ የአሜሪካ ዲሞክራሲ በኢራቅ ላይ ያመጣው በጎ ተፅዕኖ መገለጫ ነው በማለት ነበር ቀለል አድርገው የተረጎሙት። ወደ አቶ መለስ ጉዳይ ስንመለስ የአበበን ጩኸት አዘል ተቃውሞ ያመጣው በሃገር ውስጥ የህዝብ ዲሞክራሲያዊ መብት መታፈን ነው። በሃገር ውስጥ አቶ መለስን ስለመንግስታቸው እንከን በግልፅ መጠየቅ ቢቻል ኖሮ በሰው ሃገር መድረክ መጯጯህ ባልመጣ ነበር። እውነታው በተቃራኒው በመሆኑ ጋዜጠኛውም አጋጣሚውን አቶ መለስን ያለአላፍ ወታደሮቻቸው በግላጭ ያገኙበት ቅፅበት አድርጎ በመውሰዱ ተገቢ የመሰለውን አድርጓል።

ከካምፕዴቪዱ ስብሰባ በኋላ የታዩት አቶ መለስ የድሮው አልነበሩም። ሰውነታቸው በጣም ከመቀነሱ በላይ የመታከት አይነት ገፅታ ፊታቸው ላይ ይታይ ነበር። ቀጣይ ስብሰባ በሜክሲኮ ሉስካቦስ ያደረጉት መለስ በትቂት ቀናት ውስጥ ደብዛቸው ጠፋ። በጠና መታመማቸው ከሃገር ውጭ በከተመ የመገናኛ ብዙሃን መናፈስ ከጀመረ ቢቆይም ድብቁ ኢህአዴግ የሚዘውራቸው የሃገሪቱን መገናኛብዙሃን ግን እንደተለመደው የልማቱን መዟዟፍ ብቻ ነበር አበክረው የሚያወሩት።

ስለአቶ መለስ የጤና ሁኔታ ከሃገር ውስጥ በግልፅ የተነገረ ነገር ባይኖርም ከህወሃት ሰዎች ውስጥ የተሻለ ለመገናኛዙሃን መረጃ የመስጠት ልምድ ያላቸው አቶ ስብሃት ነጋ ለቪኦኤ የሰጡትን ቃለ-ምልልስ ልብ ብሎ ላደመጠ «....አሁን የስልጣን ሽግግር ላይ ነን» ያሏት ቃል የአቶ መለስን ማረፍ የምትጠቁም ነች። በተጨማሪ አቶ ስብሃት በዛው በቪኦኤ «ፋጢማ መጣች በቀለ ሄደ ኢህአዴግ ማስተዳደሩን ይቀጥላል» ሲሉ የአቶ መለስን ዳግም መታየት አለመቻል የሚያረጋግጥ ድምፀት ያለው ንግግር ተናገሩ። አቶ መለስ ወደ ስልጣን የመመለስ እድል ቢኖራቸው ኖሮ አቶ ስብሃት እንደዚህ እንደማይናገሩ እሙን ነው። በአንፃሩ የአቶ በረከት ስለአቶ መለስ በመስከረም ወደ ስራ መመለስ እርግጠኛ ሆኖ መናገር ደግሞ ሌላው አደናጋሪ ነገር ነበር።

ምንም ተባለ ምን የሞቱን ዜና ማዘግየት አንዷ ደብቆ መቅረት አልተቻለም እና ኢቲቪም የግዱን ሞታቸውን አወራ፣ የአስከሬን አቀባበሉን ስነስርዓትም በቀጥታስርጭት አስተላለፈ። አቶ በረከትም ስለጓደኛቸው ሲያነቡ ታዩ። አቶ መለስ በቀይምንጣፍ፣ በብዙ አጀብ ሲመላለሱበት በነበረው አውሮፕላን ማረፊያ እስትንፋስ አልባ በድናቸው በአራት ማእዘን ሳጥን ታሽጎ በሰው ሸክም ሲወርድ ሲታይ የሚፈጥረው ስሜት ይረብሽነበር።

የአቶ መለስ ሞት ለኢህአዴግ ባለስልጣናት ድርብ ሃዘን ነበር። መንግስታዊ የስልጣን ደረጃቸውን በማይመጥን ሁኔታ ሃዘናቸውን እየየ በበዛበት ሁኔታ መግለፃቸውም የሃዘናቸውን ብርታት ያሳያል። ባለስልጣናቱ በባልደረባቸው በመካከለኛ እድሜ ላይ መሞት ከሚሰማቸው ሃዘን ባልተናነሰ የኢህአዴግን ስልጣን ከማስቀጠሉ ፈታኝ ስራ ጋር በድንገት መጋፈጡም አስደንጋጭነቱ ቀላል አይደለም። የባለቤታቸው የወ/ሮ አዜብ መራር ሃዘን እና ዋይታም አቶ መለስ ለሚስታቸው የነበራቸውን መልካምነት ያሳያል።

3.17 «የሞተሰው አንገተ ረዥም ነው»

እንደ አቶ መለስ ለረዥም ዘመን በስልጣን ላይ የቆየ ሰው የሚታወሰው ኢቲቪ እንደሚለው ወደ መላእክት ወገን በተጠጋ በጎ ጎን ብቻ አይደለም። ሰዎች እንደ መረዳታቸው ደረጃ የአቶ መለስን አስተዳደር ሊያመሰግኑም ሊያወግዙም ይችላሉ። እንደ እኔ መረዳት የአቶ መለስ አስተዳደር በተለይ በመጀመሪያዎቹ የስልጣን ዘመናት ለሃገራችን የዲሞክራሲ ብልጭታን ለማሳየት ሞክሯል። በአመራር ላይ ያለን መንግስት የሚተቹ የፕሬስ ውጤቶች መታየታቸው፣ ሰዎች በግል የሚፈልጉትን እምነት እንዲከተሉ መደረጉ፣ የክልል ከተሞችን በማሳደጉ በኩል፣ በአስፋልት መንገድ ገጠራማ ቦታወችን ጭምር ለማገናኘት የተደረገው ጥረት፣ የአንደኛ ደረጃ ትምህርትን በማስፋፋት በኩል መልካም ስራዎች እንደሰራ ይሰማኛል።

በተቃራኒው የአቶ መለስ አመራር ብዙ ዋጋ ተከፈለለትን ዲሞክራሲን የማስፈን ጥረት በማምከን ተወቃሽ ነው። ከንጉሱ ዘመን ጀምሮ ብዙዎች ህይወታቸውን ያጡለትን ህዝብን የስልጣ ባለቤት የማድረጉን ስራ በማራመድ ፋንታ አቶ መለስና ጓዶቻቸው ብዙ አመት ወደ ኋላ እንደ ጎተቱት ፀሃይ የሞቀው እውነት ነው። የማታ ማታ የመጣው የአቶ መለስ የልማዊ መንግስትነት ሙግትም ፓርቲቸው ስልጣ ላይ ተወዝቶ እንዲኖር ለማድረግ የተጠቀሙበት የመጨረሻ ካርዳቸው ነው። ዲሞክራሲን በማስፈን ታላቅ ተስፋ ተጀምሮ በአምባገነንነት ያለቀው የአቶ መለስ ፖለቲካዊ ስብዕና አበጀህ የሚያስብል፣ ኢቲቪ እንደሚለው የአቶ መለስን ታላቅ መሪነት የሚያሳይ አይደለም።

አቶ መለስ በስልጣን ዘመናቸው ስዩመ እግዚአብሄር መባሉ ቀርቶባቸው ይሆናል እንጂ እንደ ነገስታቱ ይፈሩ፣ ወደ አምላክ በተጠጋ ክብር ይከበሩ ነበር። ከቅርብ አመታት ወዲህ ደግሞ በአለም አቀፍ ተቋማት በሚወጣ የአምባገነን መንግስትነት ደረጃ የአቶ መለስ ኢትዮጵያ ስም ከቀዳሚ አስር (Top ten) ሃገራት ዝርዝር ወጥቶ አያውቅም ነበር። አቶ መለስ ከሞቱ በኋላ በሃገሬውም ሆነ ከውጭ ሃገር በመጡ ለቀስተኞች የተባለው እና በኢቲቪ ሲተላለፍ የነበረው ሙገሳ እንደመሪ የምናውቃቸውን አቶ መለስን አይወክልም። ይልቅስ «የሞተ ሰው አንገቱ ረዥም ነው» የሚለውን

የሃገራችንን ብሂል በሚያስታውስ ሁኔታ ለሟቹ አቶ መለስ የተጋነነ ውዳሴ የሚሰጥ ነበር።

3.18 አፅናኙ ያልመጣለት ኢህአዴግ

የአቶ መለስን ጫማ የሚሞላ ሰው ማግኘት ለኢህአዴግ ከባድ እንደሆነ አቶ መለስ በሞቱ ሰአት የድርጅቱ ጉዳይ የነበሩት አቶ ሬድዋን ሁሴን «እንሞክረው እንጂ አቶ መለስን መሆን ይከብዳል» ሲሉ ነበር የአቶ መለስ ጫማ ለኢህአዴጋዊያኑ እንደሚሰፋ የገለፁት። በተግባርም የአቶ መለስን ፎቶ በየቦታው መለጠፉ፣ አንድ ወቅታዊ ጉዳይ ሲከሰት አቶ መለስ በህይወት ዘመናቸው ጉዳዩን አስመልክቶ የተናገሩትን ማስደመጡ፣ ሙት አመታቸውን በማስመልከት ሰርክ ስማቸውን ማነሳሳቱ ዋናውን ያጣው ኢህአዴግ አፅናኙን እንዳላገኘ ጠቋሚ ነው። እርግጥ አቶ መለስን ማጣት ለኢህአዴግ እንደክረምት የከበደ ፈተና ነው። እውነታውን ተቀብሎ ወደቀጣይ እርምጃ መፍጠንም ብልህነት ነው። በተረፈ ነጋ ጠባ የአቶ መለስን ስም ማነሳሳቱ የሞተን የማስነሳት አቅም የለውም። በስተመጨረሻም ለሟቹ አቶ መለስ እንደ አቶ ኃ/ማርያም ዘላለማዊ ክብርን ሳይሆን ዘላለማዊ እረፍትን እመኛለሁ።

ስለ ስልጣን

የሰው ልጅ ፖለቲካዊ እንስሳ እንደመሆኑ በአለቃ ምንዝር መከፈሉ የሚጠበቅ ነው:: ዋናው ነገር አለቃ የተባለው አካል ስልጣንን ከመጀመሪያው ለምን ፈለገው? እንዴትስ እየተጠቀመበት ነው? የሚለው ጉዳይ ነው:: የመጀመሪያው ጥያቄ መልስ የሁለተኛውን ጥያቄ መልስ መነሻ ያመላክታል:: የሰዎች ወደ ስልጣን ማቃተት የተለያዩ ግልፅ እና ስውር ምክንያቶች ይኖሩታል:: ግልፁ ምክንያት ስልጣን ፈላጊዎቹ በአንደበታቸው የሚናገሩት፣ በፕሮግራም ማኒፌስቶአቸው የሚጽፉት ላይኛ ምክንያት እና አላማ ነው:: ይህም በብዛት የሚገለፀው ለህዝብ የተሻለ ኢኮኖሚያዊ ደረጃና ፖለቲካዊ ነጻነት ለማምጣት ነው በማለት ሲሆን የውስጥ ስውሩ ግን አይነገርም:: ይልቅስ ከስልጣን በኋላ ከሚሰራው ስራ በተግባር የሚታይ ነው::

ወደ ስልጣን ለመምጣት የሚያስብ አካል ስልጣን ሲጨብጥ ትኩረት ሰጥቶ የሚሰራባቸውን ጉዳዮች በፕሮግራም፣ ማኒፌስቶው አስቀምጦ ቶሎ ያደርሰኛል ብሎ ባመነበት መንገድ ወደ ስልጣን ጉዞውን ይጀምራል:: ጉዞው ዝናር እና መውዜር አንስቶ ዱር ቤቴ በማለት፣ የባለጋራው አቀማመጥ እንደ መሶብ ክዳን ከሆነደግሞ በመፈንቅለመንግስት በማሸቀንጠር አለያም በሰለጠነ መንገድ በተሻለ የሃሳብ ልቅና በሰላማዊ መንገድ በተገዳዳሪ አግር በመተካት ሊሆን ይችላል:: የኋለኛው ፈርጀ ብዙ ጥቅም አለው:: አንደኛ ወደ ስልጣን የሚመጣበት መንገድ የህይወት መስዋትነትን አይጠይቅምና መተላለቅ የሌለበት ሰላማዊ ትግል ነው:: በዚህ መንገድ ወደ ስልጣን የመጣ አካል ስልጣኑን ለመልቀልቀቅም የሚያወርደው የሙት ቁስለኛ መጠን የለውምና የተሻለ ሲመጣ ስልጣን ለማስረከብ አያቅማማም:: በሃሳብ ልዕልና በልጦ ወደ ስልጣን ስለመጣ መበለጥ ሊኖር እንደሚችል እያሰበ ይቆያል እንጂ ስልጣን ለዘላለም የሚጣዱበት ነው ብሎ አያስብም::

ወደ ስልጣን መምጫው መንገድ የትኛውም ቢሆን ስልጣኑ በእጅ ከተደረገ በኋላ የሚሰራው ስራ ከመጀመሪያው ስልጣኑ ለምን እንደተፈለገ የማሳየት አቅም አለው:: በተጨማሪም ቡድኖቹ ስልጣን ላይ ከመፈናጠጣቸው በፊትም የትግል ፕሮግራም እና ማኒፌስቶአቸውን በማየት አዝማሚያቸውን

መገመት ይቻላል:: በርግጥ ሁሉም ወደ ስልጣን የሚገሰግስ አካል ‹የምታገለው ለህዝብ እንዲ እና እንዲያ ያለ የተሻለነገር ላመጣ ነው› ይላል እንጂ ለራሱ ሚሊየነር ልሆን፣ ከስልጣን ጋር ቅበሩኝ ልል ነው ሲል የተሰማ የለም:: በቃሉ የሚገኘው፣ ያወራውን የሚፈጽመው ግን ትቂቱ ነው:: ከዚህ አንፃር በሃገራችን ከዘውዳዊ ስርአቱ ማክተም በኋላ የመጣውን ወደ ስልጣን ገስጋሽ ቡድን ከስልጣን በፊት ቃልና ከስልጣን በኋላ ተግባር ብንፈትሽ ከደርግ መጀመር ሊኖርብን ነው::

ጥያቄው ሌላ የነበረው ደርግ ወደ ሃገራዊ ስልጣን እመጣለሁ የሚለው ግምት ስላልነበረው ስልጣን ከያዘ በኋላ ስለሚሰራው ነገር አውርዶ አውጥቶ ያዘጋጀው የትኩረት አቅጣጫ አልነበረውም:: ልቅስ ይህ ቡድን ሳያውቀው ዙፋን ላይ ያደረሰውን ህዝባዊ ማእበል ተጠቅሞ፣ የለውጡን ሂደት ያበሰሉ ምሁራንን ሃሳብ ነጥቆ ባለቤት መስለባቸው እንጂ:: ደርግ ስልጣን ላይ ከወጣ በኋላ ያደረጋቸው መሬት ላራሹን ጨምሮ የፊውዳል ስርአቱ ያረፈባቸውን መሰረቶች የማፈራረስ ስራ ከስልጣን በፊት በንድፈሃሳብ የተለማቸው ሳይሆኑ ከኢህአፓ እና ከመኢሶን ፕሮግራሞች የቀዳቸው ነበሩ::

ይሄ ሳያስብ ወደስልጣን የተሳፈረበት ሁኔታ ነበር ከስልጣን በኋላ ያለውን ደርግ እንደ ደነበረ አውሬ ያገኘውን የሚናከስ፣ የሚሰራውን የማያውቅ፣ ከሁሉ ጋር የሚላተም ደረገው:: ወታደራዊ ቡድኑ ወደ ስልጣን በጣም በቀረበባቸው ቀናት ሲያውጅ ሲሰራ የነበረው ነገር አግራሞትን የሚፈጥር ነበር:: ንጉሱን በቁጥጥሩ ስር ካደረገ በኋላ እንኳን በድፍረት በእግራቸው ለመተካት ሲሽከረመም ብዙ ጊዜ አሳልፏል:: ይህ ደግሞ ወደ ስልጣን ሲወጣ እየተሞሸረ ያለው የወታደር ቡድን ስዩመ-እግዚአብሄር እያለ ከሚሰግደው፣ የንጉስ ስልጣን የማይደፈር የማይገሰስ ነው ብሎ ከሚያምነው አብዛኛ ህዝብ የተሻለ የፖለቲካ ንቃት እንዳልነበረውም ማስረጃ ነው::

የንጉሱን በሌላ መተካት ለማወጅ ትቂት ቀናት እስኪቀሩት ድረስም ለሃገሪቱ የሚበጀው ምን አይነት ስርአት ነው ለሚለው ወሳኝ ጥያቄ መልስ አልነበረውም:: ዘውዳዊ ስርአቱን ለማስቀጠል በልጅ ሚካኤል እምሩ በኩል ለመምጣት ሲወዛገብ እንደነበርም የአንዳርጋቸው አሰግድ «በአጭር የተቀጨረዥም ጉዞ» የተባለ መፅሃፍ ያስነብባል:: እንደምንም ብሎ ድፍረቱን አሰባስቦ ስልጣን ላይ መውጣቱን ሲያውጅ ደግሞ በአንድ የንጉስ ዙፋን

ላይ ሙት ሃያውም የደርግ አባላት ይቀመጣሉ ሲል «ሁላችንም የደርግ አባላት የሀገሪቱ ርዕሰብሔሮች ነን» በማለት ሰሚን ሁሉ ሲያስቅ እንደነበር እንዳርጋቸው አሰግድ ከላይ በተጠቀሰው መጽሃፉ ይገልፃል። ይኼ እንግዲህ የደርግን በሃገሪቱ የዋነኛው ስልጣን ባለቤት መሆንን ካለማመን ወደ ስልጣን ስስት ፍፁማዊ ለውጥ የተደረገበትን ስነ-ልቦና ያመላክታል። ሁኔታው ደርግ ባለስልጣንነቱን እያመነው ብቻ ሳይሆን እየወደደው እንደመጣም ማሳያነው።

4.1 የደርግ የስልጣን ፍቅር ለምን?

ማንኛውም ሰው የተወሰነ አፍቅሮ ስልጣን እንዳለው በዘርፉ ጥናት ያደረጉ ምሁራን ይገልፃሉ። ነገር ግን የተጋነነውን የደርግ የስልጣን ፍቅር ምክንያት ከላይ በተጠቀሰው አሳቤ መሰረት በአስራ ሰባት አመት ቆይታው ከሰራቸው ስራዎች ለመረዳት ያስቸግራል። ራሱንና አጃቢዎቹን ለማበልፀግ ስልጣንን እንደ ኢኮኖሚያዊ መድህን ለመጠቀም ነው እንዳይባል ደርግ የሃገርን ሃብት በመመዝበር አይታማም። በስልጣኑ ሊያሳካው የሚፈልገው አንድ ርእዮተ-ዓለም አለው ለማለትም አያስደፍርም። ምክንያቱ ደግሞ ደርግ እከተለዋለሁ የሚለውን የሶሻሊዝም ፅንሰ ሃሳብ ከማንበብ ባለፈ ጠንቅቆ ስለማያውቀው ነው። ደርግ ስልጣኑን አጥብቆ የሚወደው ለሃገር በጎ ሊሰራበት ፈልጎ ነው የሚለው አሳቤም ብዙ ርቀት አያስኬድም፤የሃገርን ህዝብ የጥይት እራት እያደረጉ ለሃገር አስባለሁ ማለቱ ትርጉም ስለማይኖረው ነው።

ከደርግ የአስራ ሰባት አመት ነገረ-ስራ በመነሳት ስልጣን የሚፈልገው ለምን ነበር ለሚለው ነገር ወደ እርግጠኝነት የሚቀርብ መላምት ለመስጠት ባይቻልም ሁለት ነገሮችን ግን ማስቀመጥ ይቻላል። አንደኛው ዝም ብሎ ስልጣንን መውደድ፣ የስልጣንን ግርግርና አጀብ ላለማጣት ሲባል ስልጣን ላይ ሙጥኝ የማለት ነገር ይኖራል። በተጨማሪም የውትድርናው ስነ-ልቦና ከፖለቲካዊ አላዋቂነቱ ጋር ተደማምሮ ስልጣንን በማንኛውም መንገድ (መግደልን ጨምሮ) ማቆየትን እንደ ድል አድራጊ ጀግንነት ሊያስቆጥር ይችላል። በመሆኑም ደርግ ስልጣኑን የሚያስጥሉት የመሰሉትን ለሀገሬ ያገባኛል ባዮች ባለቤቱን ንቀው የስልጣኑን አጥሩን የነቀነቁ ያህል ይሰማዉና ከእግሩ በታች ወይም ከመሬት በታች ካላደረጋቸው እንቅልፍ የለም። በሌላ በኩል ደርግ ስልጣን የሚፈልገው እሱ ከሌለ ሀገር ትበታተናለች በማለት ራሱን የሃገር ብቸኛ ዘበኛ አድርጎ ከማሰብ ነው።

4.2 ከበረሃ ወደ ስልጣን

እስካሁን ከብዙ አስርቿኛ ያልወጣችውን ሃገራችንን ነፃ እናወጣለ ብለው ልጅነታቸውን በደደቢት በረሃ ያሳለፉት የሃሬዎቹ መሪዎቻችን አስራ ሰባት አመት ሲታገሉ ቢያንስ ከስልጣን በኋላ የሚያደርጉትን ክፉም ሆነ በጎ ስራ ያውቁ ነበርና በተንደርደር ከመጣው ደርግ ይሻሉ ነበር። ደርግ እንደ ዋናተኛ ባዶ እጁን ነበር ስልጣን ላይ ፊጥ ያለው- ያለአንዳች ፕሮግራም። የሃሬው ኢህአዴኤግ ዋና ህወሃት ግን ማኒፌስቶ ነበረው። በጫካ ሆና ስሙ ህወሃት (የትግራይ ነፃአውጭ) ሆኖ ሳለ እንኳን ኢትዮጵያን ወክሎ ከስልጣን በኋላ በኢትዮጵያ መሬት እና ወደብ ላይ ምን እንደሚያደርግ በግልፅ ውል ይፈራረም ያደራደርም ነበር። ኢትዮጵያ ሃገሩን ያለአግባብ ኤርትራን የምትገዛ ጉልበተኛ አድርጎ ያስብ ነበርና ለስልጣን ካበቃው «በቅኝ ግዛት» የተያዘውን ምድረ-ኤርትራ ለባቤቱ እንደሚመልስ ይሳል ነበር። «በባርነት» ላሉ የምድሪቱ ህዘቦችም ታላቅ ነጻነትን እንዲያዩ በራሳቸው መንግስት እንዲተዳደሩ እንደሚተዋቸው አስረግጦ ተናግሯል። እንደውም የኤርትራ ነፃ አዉጭዎች ይህን የነፃነት ትግላቸዉን ዳር ከማድረግ አንዳች አፍዝ አደንግዝ ቢያስነፋቸው እና አፈሙዛቸውን የቁልቁሊት ቢደፉ ስለኤርትራ ህዝብ ነጻነት ስንል የተደፋውን አፈሙዝ እኛ ወደላይ አቅንተን ትግሉን እናስቀጥላለን ይሉ ነበር። «የኤርትራ ህዝብ ትግል የቁልቁሊት አይደፋም» የሚል ርዕስ ያለው መፅሃፍ እስከ መፃፍ የደረሰ የእኔ ልባስ ተቆርቋሪነትም አሳይተዋል።

ይኼ ሁሉ ለምን ለሚለው ጥያቄ መልስ የሚሆነው በጫካ ትግሉ ወቅት ሻዕቢያ ኢህአዴግን ወደ ስልጣን ሊያደርስ የሚችል በአንፃራዊነት የላቀ ሁለንተናዊ አቅም ስለነበረው ነበር። በተጨማሪም ደርግን በሁለት በኩል በማዳከም ወደ ስልጣን መቅረቢያ ስእትን ለማፋጠን ነበር። የኢትዮጵያ መሪ ከሆኑ በኋላም ሳይቀር «የኤርትራ ህዝብ ትግል ከየት ወደ የት» የሚል መፅሃፍ ፅፈው ስለ ኤርትራ ዝም ማለት እንደማይችሉ ያስመሰክራሉ። የዚህኛው ምክንያት ደግሞ በአመዛኙ የኢህአዴግ ዋነኞች ውስጥ አለ የሚባለው ኤርትራዊ ማንነት እና የጫካው የሻዕቢያ የበላይነት ጥላ ያለፈው የስነልቦና ተፅዕኖ ሊሆን ይችላል።

በትግራይ ነፃ አውጭነት የጀመሩት ትግል ቀና ሲሆንላቸው ኢትዮጵያን ነፃ ለማውጣት የተመኙት ህወሃቶች የግስጋሴ ጉልበታቸውን ያበረታልናል

ያሉትን የዘመን ኢህዴን የአሁኑን ብአዴን በትግል አጋርነት አዳበሉት። ህወሃትም፣ ኢህዴንም ህልውናቸው እንዳለ ሆኖ ኢህአዴግ የሚባል ስፊ አቃፊ ውስጥ ተካተቱ። ትና ተራራንም በህብረት አለፉት።

ኢህአዴግ የሚለው ምህዋር ኢትዮጵያን ለመቆጣጠር ቅቡልነትን ያገኙ ዘንድ የኃለኞቹን ኦህዴድ እና ደኢህዴንም ለማቀፍ ክንዱ ረዥም ነበር። ከስልጣን በኋላም አጋር ድርጅቶች ተብለው እስካሁን ለአባልነት እንጂ በፌደራል ደረጃ ለስልጣን ሊበቁ ያልቻሉት አራት ፓርቲዎችንም ለመያዝ ክንዱ አይጠብም-ኢህአዴግ የሚለው ስም።

በሰፊ ስም ሰፊዋን ሃገር ለመቆጣጠር የሚባትለዉ ኢህአዴግ ነፃነት ለተራበው ህዝብ ነፃነትን ይዞ እንደሚገስግስ በጫካ ራዲዮ አብዝቶ ይገልፅ ነበር። በማንነቱ፣ በቋንቋ፣ በዘሩ ለሚበደለውም አብታዊ ዴሞክራሲ መፍትሄው በእጁ እንደሆነ ያወራ ነበር። ይህን ሁሉ የሰማ ደርግ የሃገሪቱ የመጨረሻ አምባገነን እንደሚሆን ማመኑ አይቀርም። በአንጻሩ ባላጋራው ደርግ ማኒፌስቷቸውን ዋቢ አድርጌአለሁ በማለት ነፃ አውጭነን የሚሉት ቡድኖች ስልጣን የሚፈልጉት ሃገር ለመቁረስ እንጂ እንደሚሉት ነፃለማውጣት አይደለም እያለ ይሰብክ ነበር። እነእርሱ ወደስልጣን ከመጡ ሃገር ትፈርሳለችም የዘወትር ማስፈራሪያው ነበር። ሃገራዊ ምልክቶችን በማጥላላት፣ የሃገር ጠላቶችን አጀንዳ በማስፈፀም ተለላኪነት ሲከሳቸውም «የእናት ጡት ነካሽ» እያለ ነበር።

የበረኸኞቹ ቃል ...

አንድን ነገር አጥብቀን ስንፈልገው ምናገኘው አይመስለንም። ከዚህ የተነሳ የፈለግነውን ነገር ብናገኝ ንዲህ እና እንዲያ እናደርጋለን ብለን ቃል የምንገባው፣ የምንሳለው ብዙ ነው። ስለለታችን ሞልቶ አብዝተን የቃተትንለትን ነገር ስናገኘው ተግባራችን ከቃላችን ላይገጥም ይችላል። ኢህአዴግ ጫካ እያለ ደርግ የያዘዉ ክበሮ አጥብቆ ያማረው ነበርና ቢይዘው የሚያደነግረው አልመሰለውም። በተለይ ወደስልጣን እየተጠጋ በመጣባቸው አመታት የደርግን አበሳ ያበዛ ነበር። ሃጢያቱ እንደአለላ የቀላውን የደርግ አስወግዶ እደአመዳይ በነጣ ልእልናው ሃገሪቱን የነፃነት ምድር፣ የዲሞክራሲ አምባ እንደሚያደርጋት ያወራ ነበር። የዜጎችን የመደራጀት መብት አብዝቶ እንደሚያከበር፣ የመድበለፓርቲ ስርዓት እንደሚያሰፍን፣ የህዝቡን የሰብአዊና

ዲሞክራሲያዊ መብቶች አክብሮ እንሚያስከብር ሲዘክር ደርግን የሄንን ሁሉ በመተላለፍ፡ በመክሰስ፣ በመውቀስ ጭምር ነበር። ደርግ አስረኛ የምስረታ በአሉን ሲያከብር ስላፈሰሰው ገንዘብ በመንግስታዊ አጭነኝነት ሲከሰው ራሱ ለማሌሊት ምስረታ ያንን ሁሉ ፌሽታ የሚያደርግ አይመስልም። ስለደርግ መሪዎች ስድብ የተሞላ አፍ እና እብሪት የተሞላ ድርጊት እስካሁንም አውርቶ አልጠገበም።

አማላይ ተስፋዎችን እየሰጠ ቃል መግባት ያበዛዉ ኢህአዴግ የገባው ቃል፣ የሰጠው ተስፋ የወደስልጣን ግስጋሴውን አፍጥኖ፣ ስለስልጣን መቃተቱን እውን እንዳደረገለት ገልፅ ነው። ነገር ግን ለተስፈኛው ህዝብ ከተገባለት የተስፋቃል ምን ያህሉ ተፈፀመ የሚለው ዋነኛ ጥያቄ ነው።

ተግባረ-ቃል በስልጣን ማለዳ

የታሰበው ሞልቶ አዲስ አበባ በነፃ አዉጭዎች መሃል እጅ ገባች። የማይታመነው ሆነ። ግዙፉ ደርግ ተገነደሰ። አላማ ካለ ምን አለ! ነፃ አውጭዎቹ ጫካ የነበራቸው ለአላማቸው መሰጠት አስደናቂ ነበር። ፅናታቸው እና የደርግ ድክመት ተደማምረው ስልጣን ላይ የመጣው ኢህአዴግ ዋና ሰው አቶ መለስ ዜናዊ በማግስተ-ስልጣን ዲሞክራሲን «ከእግረመቅ አላቀን እነሆም ከባለቤቷ (ከህዝብ) ጋር አገናኝናት» አሉ። ህገ-መንግስት ተፃፈ፣ ምርጫ ተደረገ፣ የመፃፍ መናገር መብት «በነፃ» ሆነ፣ ስላማዊሰልፍም ከመንግስት ጋር የመግባቢያቋንቋ መሰለ። ስልጣን የፈለግነው ያለነፃነት ላለው ህዝብ ነፃነት ስንል ነዉ ያሉት ወደ ሃቅ ተጠጋ። ከንግግራቸው የተነሳ ሃገራችን በልባቸው ትሁት የሆኑ መሪዎች ያገኘች መሰለ።

ኢህአዴግ በጫካ ከፃፈው፣ በስልጣ ማለዳ ከተናገረው ቃል አንዳች እንኳን ሳያጎድል በስልጣን ዘመኑ የፈፀመው በኤርትራ ነፃነት ዙሪያ ይል የነበረውን ነው። ነፃነት ከተባለ ነፃ ወጡ የተባሉት የባህረነጋሽ ህዝቦች መንግስቱ ኃ/ማርያምን በኢሳያስ አፈወርቂ፣ ኢትዮጵያዊታቸውን በኤርትራዊነት፣ ጥቁርነታቸውን በአረብነት ተክተዋል። የሆነው ሁሉ እውነተኛ የህዝብ ፍላጎት ነበር ወይ የሚለውን ጥያቄ ውሾን ያነሳ ውሻ ይሁን ተብሎ የተደረገው ሁሉ በአርምሞ ታለፈ። በዚህ ሁሉ ቃልን በስልጣን ገቢራዊ የማድረግ የኢህአዴግ ልፋት ውስጥ ኢትዮጵያችን ወደብ ከሌላቸዉ ትቂት ታላላቅ ሃገራት ተርታ መመዝገቧ አሳዛኝ እዉነት ነዉ።

ከኤርትራዊያኑ የበለጠ የኤርትራ ነገር ግድ ይለኛል የሚለው ህወሃት በስመ ኢህአዴግ አጃቢዎቹን አብዝቶ አለቅነት በሚንቃው ላይ ካደረገ በኋላ ወዲህ ወዲያ ሳይል ከበቂ በላይ የተገበረው ለኤርትራ ነፃአውጭዎች የገባውን የተስፋ ቃል ነው። እነሱ ወረታውን ነገሬ ባይሉትም ህወሃት ግን ከዘመቻ ፀሃይ ግባት ደም መፋሰስ በኋላም የኢትዮጵያን ክብር በማይመጥን ሁኔታ ያላችሁበት ድረስ መጥቼ እርቅ ላውርድ እያለ መወትወቱን አላቆመም።

ሌላው ኢህአዴግ በበረሃ አብዝቶ ያወራለት እና ወደ ስልጣን ስመጣ ፈውስ እሰጠዋለሁ ያለው ጉዳይ የብሄር ብሄረሰቦች መብት ጉዳይ ነበር። ሜዳ የወጣው የኢህአዴግ ለብሄር ብሄረሰቦች መብት ጥብቅና አንድን ብሄር በጅምላ ጨቋኝ ወይም በወል ተጨቋኝ የሚያደርግ እሳቤ ላይ የቆመ ነበር። ከፕሮፖጋንዳ ግብአትነት በዘለለ በሳይንሳዊ መንገድ ይታይ ከተባለ አንድ ብሄር በጅምላ ጨቋኝ ወይም ተጨቋኝ ሊሆን አይችልም። ይሄ እሳቤ በተለይ ወደ ስልጣን ለሚጣደፍ እግር ተከታይ ለማግኘት አይረዳም ማለት ግን አይደለም። ኢህአዴግ ይሄንን እሳቤ በስልጣኑ ማለዳ ማንገሱ እና ሃገሪቱን ዘርን ማእከል ባደረገ ፌደራል ስርአት መከፋፈሉ «ተጨቋኝ» በተባሉት ወገኖች ዘንድ ያለውን ቅቡልነት ሳይጨምርለት አልቀረም።

ለብሄርብሄረሰቦች አደርጋለሁ ያለውን ሁሉ እያደረገ ነው ባይባልም በተወሰነ መልኩ የክልላቸውን ጉዳይ በራሳቸው እንዲያዩ አድርጓል። ኢህአዴግ እንደሚለው ከሆነ ደግሞ የሃገሪቱ አእላፍ ብሄረሰቦች በቋንቋቸው መገልገላቸው፣ በየአመቱ ከሃገሪቱ በአንዱ ቦታ ተገናኝተው በትልቅነቱ በጊነስ ቡክ በተመዘገበ ጀበና የተፈላ ቡና በጋራ መቋደሳቸውም የመብታቸውን መከበር ማሳያ ነው።

4.3 ስልጣን የበላው ቃል

ከላይ ከተጠቀሱት ጉዳዮች በዘለለ ኢህአዴግ በሌሎች ቃል በገባባቸው ለመተግበርም ከማለባቸው ጉዳዮች ውስጥ ስልጣኑ ከጨበጠ በኋላ ባለው አድራጎቱ ሲመዘን እያደረገ ያለው ነገር ወይ ለመርገም ለመመረቅ አስቸጋሪ ነው ወይ ደግሞ ከነአካቴው ቃሉን በልቷል። ይሄ አካሄዱ ደግሞ ወትሮውንም አያነጋ መስሎት የገባቸው ቃላት ስለስልጣን የተሰጡ የቃል መስዋቶች እንጂ የእውነት አይደሉም ብንል አንሳሳትም። ኢህአዴግ ብዙ ብሎላቸው ስልጣ ላይ ሲወጣ ከበላቸው ቃሎቹ ትቂቱ የሚከተሉት ናቸው፣

1. የመድበለ ፓርቲ ስርአት

ኢህአዴግ የመድበለ ፓርቲ ስርአት አሰፍናለሁ እያለ የተገዘተለትን ቃሉን መብላት የጀመረው በመጀመሪያው ሀገራዊ ምርጫ ዋዜማ ከኦነግ ጋር ሲተፋፈሩ ነበር። ኦነግን ከሸኘ በኋላ ደግሞ የጠንካራ ተቃዋሚ ያለህ ፀሎት ጀመረ። ፀሎቱ ሰምሮ ቅንጅት ድንገት መጥቶ ተፅዕኖ መፍጠር ሲጀምር እንደተለመደው አልሚጠበትም ያለው ኢህአዴግ የድሮው ስለመድበለፓርቲ አብዝቶ ሲናገር ነበረው እሱ አይመስልም። ጭራሽ በሶስተኛው ሃገራዊ ምርጫ የታየውን አንፃራዊ ለመድበለ ፓርቲ ምቹ ማእቀፍ የመፍጠርን ዝንባሌ ኢህአዴግ ስህተት የሰራበት አጋጣሚ አድርገው ነበር የተረጎሙት «ታላቁ መሪ» አቶ መለስ ዜናዊ። ሲቀጥሉም «ከዚህ በኋላ ኢህአዴግ እንደዚህ አይነት ስህተት አይሰራም» ሲሉ ኢህአዴግ በመንበሩ እስካለ ድረስ የመድበለፓርቲን ሳይሆን የአውራ ፓርቲን ህልውና እንደሚጠብቅ በዘወርዋራው ነግረውናል። ከዚህ በላይ ቃልን ቅርጥፍ አድርጎ መብላት ከየት ይመጣል? በመድበለ ፓርቲ ስርአት ላይ የተነሳው ጠንካራ የኢህአዴግ በትር በአሳዛኝ ሁኔታ ህዝቡን መንግስትንም ሆነ ተቃዋሚዎችን ለማመን የሚቸገር ተስፋቢስ አድርጎታል።

2. የመደራጀት መብት

ሰዎች ይመስለኛል ከሚሉት ጋር የሚፈጥሩት ህብረት በፖለቲካዊ ቋንቋ መደራጀት ይባላል። የሰው መመሳሰያው ደግሞ ብዙ ነው። በሙያ መመሳሰል፣ በዝንባሌ መቀራረብ፣ ተመሳሳይ ፖለቲካ አቋም ማራመድ፣ የእድሜ አቻነት፣ የጾታ አንድነት እና ሌሎችም ተዛምዶዎች ህብረት ይሆኑና ወደ መደራጀት ያድጋሉ። ዲሞክራሲ በሰፈነባቸው ሃገራት አንድ አይነት ሸቀጥ አብዝተው የሚገዙ ሰዎች እንኳን ሳይቀሩ ህብረት ይመሰርታሉ፣ ማህበር ያቋቁማሉ።

ዲሞክራሲ ባልተገነባበት ሃገር ደግሞ መደራጀት ስልጣን ወዳድ አምባገነኖችን ያስበረግጋል። በተለይ ህብረቱ ፖለቲካዊ መንፈስ አለው ተብሎ ከታሰበ ድንገት ስልጣናቸውን የሚሳጣቸው እየመሰላቸው ይባትታሉ። የአምባገነንነት ተምሳሌት የሆነ የደርግስርዓት በነፃነት መደራጀትን አይፈቅድም ነበር። የአሁኑ ኢህአዴግ ወደ ስልጣን ከመጣ የዜጎችን ሁለንተናዊ የመደራጀት መብት እንደሚያከብር በጫካ ሆኖም ይናገር ነበር ከስልጣን በኋላም በህገመንግስታዊ መብት ሆኖ ሶስተኛው ሃገራዊ ምርጫ እስኪደረግ በተወሰነመልኩ በነፃነት መንቀሳቀስ ተችሎ ነበር።

መደራጀት/ማህበራት ለምን?

መደራጀት ዜጎች በተሻለሁኔታ ከመንግስት ጋር የመደራደር አቅም እንዲኖራቸው ያደርጋል፡፡ ለምሳሌ የሙያ ማህበር መስርተው የተደራጁ ባለሙያዎች ካልተደራጁት ይልቅ መብታቸውን ማስጠበቅ፣ የኑሮ እና የስራ ሁኔታቸውን በተመለከተ የመንግስትን እርምጃ ከፍላጎታቸው ጋር እንዲሄድ ተፅእኖ ማሳደር ይችላሉ፡፡ የሙያ ያልሆኑ የሲቪክ ማህበራት ደግሞ ድህነትን በመቀነስ፣ ዲሞክራሲን በማስፋፋት፣ ህዝብን በማንቃት፣ የአካባቢ ደህንነትን በመጠበቅ እና በመሳሰሉ አንኑብጋቢ ሃገራዊ ጉዳዮች ላይ በጎ ተፅዕኖ የሚያመጡ ተግባራት የሚያከናውኑ አስፈላጊ ተቋማት ናቸው፡፡ እነዚህ ተቋማት መንግስትንም ከዲሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታው ጋር በተያያዘ ጉድለት ያሉትን እንዲያስተካክል ይጠቁማሉ፡፡

ማህበራቱ ይህን ሁሉ በጎ ተጽእኖ እንዲያመጡ በህግ ከማስቀመጥ ባለፈ በተግባር ነፃነት ሊያገኙ ያስፈልጋል፡፡ አምባገነን መንግስታት ግን በተቃራኒው ስፊ መዳፋቸውን ዘርግተው የማህበራቱን ሁለንተና መቆጣጠር ይፈልጋሉ፡፡ ይህ ካልሆነደግሞ ማህበራቱ ህልውናቸው እንዲዳከም የገንዘብ ምንጫቸውን ለማድረቅ በላይ በላዩ ቀፍዳጅ ህጎች እያወጡ እስትንፋሳቸው ቀጥ እንዲል ያደርጋሉ፡፡

ኢህአዴግ በድህረ-1997 ምርጫ ያደረገው ይህንኑ ነበር፡፡ ማህበራቱን ለማዳከም ዳርዳር ሲል 10/90 የሚለውን የማህበራቱን የገቢ ምንጭ በአላማቸው መሰረት ከሃገርውስጥ ወይም ከሃገር ውጭ የሚያደርገውን እና የመንግስትን መሰሪነትም የሚያሳየውን ህግ አወጣ፡፡ የዜጎችን መብት በማሳወቅና ተዛማጅ የማንቃት ስራ (Advocacy) ላይ የተሰማሩ ማህበራት በበጀት ድርቅ እግር ከወርች ታስረው ተፈጥሯዊ ሞት እንዲሞቱ ተደረገ፡፡ ለዚህ የኢትዮጵያ የህግ ባለሙያ ሴቶች ማህበር ፍፃሜ ጥሩ ምሳሌ ነዉ፡፡ ከሃገር ዉጭ የተሻለ በጀት ማግኘት የሚፈልጉት ማህበራት ደግሞ ከመብት ማሳወቅ እና ዲሞክራታዜሽን ስራ እርባክንድ መራቅ ነበረባቸው

በአሁኑ ጊዜ በሃገራችን የሚንቀሳቀሱ የሲቪክ ማህበራት ነፃነታቸው አጠያያቂ ነው፡፡ ነፃ ያልሆኑ የሲቪክ ማህበራት ደግሞ የመንግስትን ፍላጎት አስፈፃሚዎች እንጂ ለማህበሩ አባላት ወይም ለህዝብ ጥቅም የቆሙ አይሆኑም፡፡ ለምሳሌ አንጋፋው የመምህራን ማህበር ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የአባላቱን ጥያቄ

ከማስተጋባት ይልቅ መንግስት ያለውን የሚደግም፣ ወክያለሁ በሚለው በገራቱ ብዙሃን መምህር ዘንድ ቅቡልነት የሌለው ሆኗል፡፡ በተመሳሳይ የኢትዮጵያ ወጣቶች ማህበርም ከነፃነት ጋር በተያያዘ በደግ አይነሳም፡፡ በመሆኑም ቁጥራቸው ቀላል የማይባሉ አባሎቹ ነፃነት ፍለጋ ከማህበሩ ወጥተው አዲስ ማህበር ሲያቋቁሙ ይታያል፡፡ አዲስ ማህበር ቢመሰርቱም መቆጣጠር የሚወደው ኢህአዴግ በሌላ ጠርጥር ፈተና ያበዛባቸዋል፡፡

የዚህ ሁሉ የመንግስት አሳሪ እርምጃ ውጤት ሀገሪቱን ነፃ እና ጠንካራ የሲቪክ ማህበር እንድታጣ አድርጓታል፡፡ ነፃነት በሌበት ጥንካሬ ከየት ይመጣል?! የሲቪክ ማህበራት መመናመን ደግሞ ሃገሪቱን በሁለንተናዊ ድንዛዜ ውስጥ ከቷታል፡፡ በመሆኑም ሃገሪቱ ሁለንታናዊ እንቅስቃሴ በመንግስት ብቻ የሚከወን እየሆነ ሄዷል- በዘመነ ኢህአዴግ፡፡ በቀላል ምሳሌ ብናይ እንኳን መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች መመናመን እና መጥፋት መንግስትን ብቸኛው ቀጣሪ እንዲሆን ስላደረገው አብዛኛው ስራ ፈላጊ የገዥውን ፓርቲ የአባልነት ካርድ ይዞ መንግስትን ደጅ እንዲጠና አድርጎታል፡፡ ይሄ ለደጅ ጥናት አባል የሆነው ሁሉ ተቆጥሮ ነው እንግዲህ የኢህአዴግ ባለብዙ «ተከታይ» አውራ ፓርቲነት የመጣው፡፡

3. ነፃ እና ፍትሃዊ የምርጫ ስርአት

ኢህአዴግ ወደ ስልጣን እንደመጣ አቶ መለስም በጉበዝና ወራታቸው ላይሆነው አሜሪካን ሃገር ላሉ ኢትዮጵያዊያን ህዝቡን በቀን ሶስት ጊዜ እንደሚያበሉ፣ በአመት ሁለቴም ልብስ እንዲቀይር እንደሚያደርጉ ቃል ሲገቡ እሳቸውንም ከጥቂት ጊዜ በኋላ በስልጣን መንበር ላይ እንደማያዩዋቸው ነበር ለታዳሚዎቻቸው የገለጹት፡፡ ስልጣን የመልቀቁ ቃል የተገባው እንግዲህ በአጭር ጊዜ ተብሎ ስለሆነ በአጭርጊዜ በጥይት የሚያስገድድ መጥቶ ከስልጣን ያነሳቸዋል ተብሎ አይገመትም - ያው በነፃ ምርጫ ስልጣን እንደሚለቁ ለመናገር እንጂ፡፡

ምርጫ ነፃ ነው የሚባለዉ ከምርጫው በፊትም ሆነ በኋላ በመራጩ ህዝብ፣ በተወዳዳሪ ፓርቲዎች አባላት እና ደጋፊዎች፣ በምርጫ ታዛቢዎች ወዘተ ላይ በሆነት በገዥው ፓርቲ በኩል ምንም አይነት የማስፈራራት እና የማስገደድ እርምጃ ሳይስተዋል ምርጫው ሲጠናቀቅ ነው፡፡ ማስፈራራቱ ተቃዋሚን መምረጥ ከምርጫ በኋላ የሚገኙ ማህራዊ አገልግሎቶችን እንደሚያስነፍግ፣

አንዳንዴም አስርቤት እንደሚያስገባ ህዝቡ ከልምድም ከነድሬ ስብከትም ተምሯልና መፍራቱ አይቀርም። ይሄ የማስፈራሪያ አካሄድ በራሱ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ቢያሸንፉ እንኳን የመንግስት ስልጣን አይዙም ከሚል ልምድን ማእከል ያደረገ አሳቤ የመጣ ነው። ባይሆንማ የምርጫዉ አሸናፊ ባልታወቀበት ሁኔታ ከምርጫ በኋላ ይሄን ይሄን እናደርግላችኋለን የሚለውን ነገር ማምጣቱ ተቀባይነት ኖሮት አስከማስፈራት አይደርስም ነበር። በሃገራችን በምርጫ ሰሞን ስለሚሰፍነው የፍርሃት መንፈስ በሁለመናቸው መረጃ ሚሰበስቡ የውጭ ሃገር ጋዜጠኞች ከህዝቡ አይን ውስጥ ማንበብ እንደቻሉ ይዘግባሉ።

በሶስተኛዉ ሀገራዊ ምርጫ ለክርክር የቀረቡት የኢህአዴግ ባለስልጣን አቶ ስዩም መስፍን ከምርጫ በኋላ ደም መፋሰስ ሊኖር እንደሚችል የተናገሩበት ሁኔታ ክርክሩን ለሚከታተል ሰው ፍርሃት የሚያጭር ነበር። እንደዚህ ያሉ የገኘርውን ወገን ብቻ አሸናፊነት ታሳቢ ያደረጉ ንግግሮች ለህዝቡ ያላቸው መልእክቶች በሰላም መኖር ከፈለጉ ጉልበተኛውን መምረጥ እንዳለባቸው መንገር ነው። በመሆኑም በሶስተኛው ሃገራዊ ምርጫ ያስከፈለውን ውጤት አልባ መስእዋትነት መድገም የማይፈልገው ህዝብ ምርጫውን ከፍላጎቱ ይልቅ የጉልበተኞችን ፍላጎት ባማከለ ሁኔታ ቢያደርግ አያስደንቅም። ይልቅስ የሚያስደንቀው ስለዲክራሲያዊ ምርጫ በጫካ ሲያወራ ከነበረዉ በተቃራኒ እየሰራ ያለው ኢህአዴግ ነው።

ምርጫ ፍትሃዊ ነው የሚባለው ደግሞ ከመነናኛ ብዙሃን አጠቃቀም ጀምሮ ተወዳዳሪ ፓርዎች መሃከል ያለውን ፍትሃዊ የባጀት ምደባ፣ በድምፅቆጠራ ሰአት ያለውን ከአድሎ የፀዳ አሰራር፣ ከሁሉም በላይ ደግሞ የምርጫ ቦርድን ገለልተኝነት ያጠቃልላል። በዚህ ረገድ በሀገራችን ያለውን እውነታ እንዘርዝር ቢባል ለቀባሪ ማርዳት ቢሆንም አንዳንድ ነገሮችን ለማለት ያህል ከምርጫ ቦርድ ቢጀመር ቦርዱ ሰው በሞላበት ሃገር አቶ ተስፋየ መንገሻ ላይ ሙጥኝ ማለቱ የሚያሳየው ነገር ብዙ ነው። የሃገራችን ምርጫ ቦርድ አንዳንዴ የኢህአዴግ ፅህፈት ቤት እስኪመስል ድረስ ለኢህአዴግ የሚቆመው ጥብቅና እና ለሌሎች ተቀናቃኝ ፓርቲዎች የሚሰጠው የዝሆን ጆሮ ወይም ፍርደገምድል ውሳኔ አስገራሚ ነው። ይሄ ወደ ገዥው ፓርቲ ያጋደለ የምርጫ ቦርድ አቋም ተለይ በቅርቡ በሃገሪቱ የሚደረጉ ምርጫዎችን ተአማኒነት ጥያቄ ውስጥ ከመጣል አልፎ ቦርዱም ሆነ መንግስት የምርጫዎቹን ውጤቶች ተአማኒነት እየማሉ ቢስረዱም የሚያምናቸው ከበሬቱም ለማመን የተዘጋጁ ብቻ ነው።

ሀገራችን የምርጫ ስርአት ሁኔታ ከቀን ቀን ከመሻሻል እየባሰ የኮሚኒስት ሃገሮችን ምርጫ ወደ መምሰሉ ተቃርቧል። በኮሚኒስት ሃገሮች አንድ ፓርቲ ይወዳደራል ራሱ ያሸንፋል። የእኛ ነገርም ወደዛው እየተጠጋ ነው። ምርጫ በተለይ ለደሃ ሃገር ወገብ ቆራጭ ወጭ የሚያስወጣ ሁነት ነው። ወጭው ያልቀረላት ድሃዋ ሃገራችን ኮሮጆ የመገልበጥና በማይመስል ተቃዋሚዎች ምርጫ አጭበረበሩ የሚል ውዝግብ የምርጫ ጊዜዋን ጨርሳ ባለጉልበት እንዲነዳት አጣፋንታዋን ከባለ ጠመንጃ ጋር ታደርጋለች። ታዲያ ምርጫ ገንዘብ ከማባከን ያለፈ ምን ፋይዳ ብሎ መጠየቅ ምክንያታዊ ነው።

በትክክል በህግ የተጻፈው ቢተገበር በዘመነ ኢህአዴግ እንደዋዛ የሚያልፈው ምርጫ ኢህአዴግ ራሱ በጫካ ብዙ ያወያራለት፣ ብዙምሁራን በደርግ ጥይት የተቆሉበት የህዝብ መንግስት የሚመሰረትበት፣ ዲሞክራሲ የሚገነባበት፣ ሃገር ወደ ተሻለ ከፍታ የምትራመድበት ወሳኝ ሁነት ነበር። በሃገራችን የሚታየው ፈርጀ ብዙ ማህበራዊም ሆነ ፖለቲካዊ ችግሮች መፍቻ ቁልፉ ያለው በምርጫ ስርአታችን ላይ ነው። ትክክለኛውን ዲሞክራሲያዊ አካሄድ የተከተለ ምርጫ ተደረገ ማለት እውነተኛ የህዝብ መንግስት ወደስልጣን መጣ ማለት ነው። ይሄ አይነት መንግስት ደግሞ የህዝብ ራቁትነት፣ መሰደድ፣ መፈናቀል፣ ጎዳና መውጣት፣ ተገቢውን ማህበራዊ አገልግሎት አለማግኘት፣ መብት ማጣት ያሳስበዋል። የህዝቡን ፍላጎትያውቃል፣ የልብትርታውን አዳምጦ ጉድለቱን ለማማሏት ይደክማል እንጂ ለብቻው አያወራም፣ የማይተገበር የተስፋ ቃል ሲደረድር ሩብ ምዕተ-አመት አያሳልፍም፣ ህዝብ እራሱን ሲያመው እግር አያሻሽም፣ አውቆ ተኝቶ ቀስቅሱኝ አይልም። እውነቱ ለሁሉም ግልፅ ሆኖ ሳለ በሸንገላ የፓርላማ ሰአትና የመዕሃፍ ገፅ አያጣብብም። አቶ መለስ ዜናዊም ሆኑ ራዕይ አስፈፃሚው አቶ ኃ/ማርያም ደሳለኝ በየፓርላማ ውሏቸው በወሳኝ ሃገራዊ ጥያቄዎች ላይ የሚሰጡት ሽንጋይ መልሶች እና አቶ በረከት ስምኦን «የሁለት ምርጫወች ወግ» ብለው በፃፉት መፅሃፋቸው ላይ መፅሃፉን የሞሉት በተግባር የሌሉ የቃላት ጨኸቶች ለዚህ አስረጅ ናቸው። እንዲህ ይላሉ አቶ በረከት በባለ ዘጠና ብር መፅሃፋቸው»የኢህአዴግ አመራርና ታጋዮች ህዝብ ሲበደል አይወዱም። ኢህአዴግም ከህዝቡ ሌላ ጌታ የለውም»። በተግባር ህዝቡ ከኢህአዴግ ሌላ ጌታ እንዳይኖረው እየሰራ ያለው የኢህአዴግ ባለስልጣን ናቸው እንግዲ እንደዚህ የሚፅፉት።

በ2002ቱ ሃገራዊ ምርጫ ውጤት የኢህአዴግ ሃሴት ቃላት ከሚጠክሉት በላይ ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ የ2002 ሃገራዊ ምርጫ ውጤት እንደ ኢህአዴግ አስራሰባት አመት ለፍትህ እና ዲሞክራሲ ተዋጋሁ ላለ አካል እንደዛ ማፍነክነክ አልነበረበትም። ‹ታጋይ የህዝብ ልጅ› የተዘመረው፣ ስለዲሞክራሲ ማእልት እና ሌሊት የተወራው የዲሞክራሲ ዋና በር የሆነውን የምርጫ ስርዐትን ስለስልጣን ለመሰዋት፣ ግርማውን ገፍፎ ምንም ለማድረግ ከነበረ ያሁሉ መስዕዋትነት ባይከፈል ይሻል ነበር።

99.6% የምርጫ ውጤት አግኝቼ ስላሸነፍኩ እንኳን ደስ አለህ በሉኝ ብሎ በጠራው ስልፍም ህዝቡን ሰብስቦ ‹ጣት እንቆርጣለን› በተባለበት አፍ ‹እጅ እንነሳለን› ተባለ። በዕለቱ አቶ መለስ በታላቅ ደስታ ውስጥ እንደነበሩ የተናገሯቸው ቃላት ያስታውቃሉ። በፓርላማ ወንበር አግኝተው እንኳን የጀመሩትን ዐረፍተ ነገር ሳይጨርሱ አፋቸውን ሲባሉ የነበሩትን ተቃዋሚዎች ሳይቀር ‹ፓርላማ ባይገቡም የሆነ ቦታ ሰብስበን በሃገር ጉዳይ ላይ እናማክራቸዋለን› አሉ። የአፍ ዳገት የለውምና ተናገሩ። ነገር ግን አንድም ቀን የትም ቦታ ሰብስበው በምንም ጉዳይ ላይ ሲያናግሯቸው አልታየም። ይልቅስ አበሳቸውን አብዝተው ወደ እስርቤት ያግዟቸዋል እንጂ።

4. የህዝብ ዲሞክራሲዊ እና ሰብዊመብቶች መከበር

በመርህ ደረጃ የህዝብ መብት የመንግስት ግዴታ ነው። የኢትዮጵያ ህዝብ ከሚበላው ምግብ እና ከሚጠጣው ሻይ ሳይቀር ግብር ከሚሰበስብ የኢህአዴግ መንግስት የተለያዩ ግልጋሎቶችን የማግኘት መብት አለው። የጤና፣ የትምህርት፣ የመጠለያ፣ የመንገድ ወዘተ አገልግሎቶችን ማግኘት መብቱ እንጂ በመንግስት ቸርነት የተሰጡ ቱርፋቶች ተደርገው የፕሮፖጋንዳ ግብአት መሆናቸው ስህተት ነው። አደራጅቶ ኮብል ስቶን ማስጠረቡ፣ ኮንዶሚኒም ሰርቶ መሸጡ፣ መንገድ ማሰራቱ፣ ትምህርት ቤት በገጠር በከተማ መክፈቱ ሁሉ ከኢህአዴግ ሩህሩህ ልቦና የመነጨ ልግስና ሳይሆን መንግስት ነኝ እስካለ ድረስ ማሟላት ያለበት ግዴታው ነው። በምድር ላይ ይህንን ያሟላ መንግስት ኢህአዴግ ብቻ እስኪመስል ድረስ መንግስት በሚቆጣጠራቸው መገናኛ ብዙሃን የሚቀርበው እውነትነት የራቀውና ችክ ያለ ፕሮፖጋንዳ ያሰለቻል።

በሌላ በኩል መንግስት የህዝብ መብቶችን ማክበር ግዴታው መሆኑን ቢያውቅም ስለስልጣኑ መዳበር ሲል ከመከልከል አልፎ የሚያወግዛቸው፣ አውግዞ ብቻ

የማይተዋቸው ሃይለኛ በትር የሚያሳርፍባቸው የህዝብ የመብት ጥያቄዎች በዝተዋል። መብቱን ለመጠየቅ የሞከረ ሰው ድብቅ ፖለቲካዊ አጀንዳ አለው የሚል ማሸማቀቂያ እና ማስፈራሪያ ቃና ያለው መልስ ይሰጠውና አፉን ይዞ እንዲቀመጥ ይደረጋል። ድብቅ የፖለቲካ አጀንዳ ምንድን ነው? ፖለቲካዊ ይዘት ያላቸውን ጥያቄዎች ማንሳት ውጉዝ ያደረገው ማን ነው? ሰፊው ህዝብ ያልተስማማውን መንግስት ከስልጣን እስከ ማውረድ ድረስ ስልጣን አለው የሚለው ራሳቸው የፃፉት ህገመንግስት የሰጠው ስልጣን ፖለቲካዊ መብት አይደለም? ታዲያ ለሁሉ ነገር ፖለቲካዊ ድብቅ አጀንዳ አለው እያሉ ማስፈራራት ምን ይባላል?

ፖለቲካዊ አጀንዳ እንዳይነሳ በማስፈራራት የሚከለክለው የመንግስት አካሄድ በሌላ መንገድ ህዝቡን በህገ-መንግስት የተሰጠውን ዲሞክራሲዊ መብት እንዳይጠቀም ሚከለክል ስነ-ልቦናዊ አካሄድ ነው። ሲያዩት አንድ አረፍተ ነገር የሚመስል ግን ህዝብን ከብዙ ፖቲካዊ መብቶች የሚያግድ ንግግር ነው ይሄ ‹ድብቅ ፖለቲካዊ አጀንዳ/ፍላጎት› የሚል የተለመደ ኢህአዴግ ካድሬዎች እንደማስፈራሪያ የሚቃጣው አባባል። በውጤቱም መደበኛ በሆኑ መገናኛ ብዙሃንም ሆነ መደበኛ ባልሆነው የዜጎች ውይይት ላይ ፖለቲካዊ አጀንዳዎችን ማንሳት ከሃይለኛው መንግስት ጋር እንደመላፋት፣ አይነኬውን እደመንካት ድፍረት ተደርጎ እተቆጠረ መጥቷል።

በህገ-መንግስትም ሆነ በሌላ አካል ችሮታ የማይሰጡት ተፈጥሮአዊ ሰብአዊ መብቶችም ባለመከበራቸው ከፖለቲካዊ መብቱ ቢብሱ እንጂ አይሻሉም። በተለያየ ምክንያት እስር ቤት የታጎሩ ዜጎች ሲደበደቡ፣ አካላቸው ሲጎድል፣ ቃሊቲም በዛ ተብሎ ወደ ዝዋይ ሲወሰዱ፣ ከጠያቂ ቤተሰብ ወዳጅ ዘመድ ሲርቁ፣ ሁለት ሰው ብቻ እንዲጠይቃቸው ሲደረጉ፣ ግፉ ሲልም ያሉበት በማይታወቅበት ቦታ ሲታገቱ ሁሉ መንካትየሌለበት ሰብአዊ መብታቸው እተጣሰ ነው። ማሰብን ፈጣሪ የቸረው ሰብአዊ ፍጡር ሁሉ ሃሳቡን በቃላት ወክሎ ለመፃፍ ከፈራ ሰብአዊ መብቱ አደጋ ላይ ነው ማለት ነው። ሰብአዊ መብቶች በምሉዕነት የሚሰጡ እንጂ አንድ ሰው ከበላ ከጠጣ፣ ትምህርት ቤት ከሄደ ይበቃዋል ተብሎ ሌሎች ሰው በመሆኑ የሚያገኛቸው መብቶች የሚሸራረፉ አይደሉም።

ሰው በመረጠበት ቦታ ተንቀሳቅሶ የመስራት፣ ንብረት የማፍራት፣ ንብረቱን የመሸጥ የመለወጥ መብትም መንግስት ከምድር ተነስቶ ለጠላው የሚነፍገው

ለወደደው ደግሞ በአንድ ሌሊት የሚያከናንበው መብት ሳይሆን በተፈጥሮ ከሰውነቱ ጋር አብሮ የተሰጠው ሰብአዊ መብቱ ነው። የበታች ሹማምንት መሬት ለመነገድ ሲሉ አፈናቀሏቸው የተባሉት የአማራ ብሄር ተወላጆች እንግልት የሃገራችንን መንግስት ስለሰብአዊ መብቶች መከበር ያለመከበር ያለውን ምንግዴነት የሚሳይ ነው።

በደርግ መንግስት የተፈፀመው የቤቶች ሰብዐዊ መብት መጣስ ከዩኒቨርሲቲ ደደቢት መሬን ያሉት የትንናንት የነፃነት ታጋዮች አለም አቀፍ የሰብዐዊ መብት ድንጋጌዎችን የሃገሪቱ ህገ-መንግስት አካል ቢያደርጉም ተግባራዊ በማድረጉ በኩል ግን የቃል ባለእዳዎች ናቸው። የህዝቡን ሰብዐዊም ሆነ ዴሞክራሲያዊ መብቶች በማክበሩ በኩል ጉዳዩን በሚከታተሉ አለም አቀፍ ቋማት በኩልም የኢህአዴግ መንግስት መልካም ስም የለውም። ሆኖም መንግስት ግን እነዚህን ገለልተኛ ተቋማትንም በተለመደው ‹ድብቅ የፖለቲካ ፍላጎት አራማጅነት› ይከሳቸዋል ‹ክፊስት ይዘለሱ› ይላል እንጂ የራሱን አካሄድ መለስ ብሎ አይፈትሽም። ተግባር አላማን ይናገራል በሚለው የመነሻአሳቤዎችን ይህንን ነገር እንየው ከተባለ ኢህአዴግ ከስልጣን በፊት ስለሰብዐዊ መብቶች ተቆርቋሪነቱ ይለው የነበረው ነገር ሁሉ ስለ ስልጣን የተደረገ እንጀት መብያ እንጂ ከልብ የመነጨ እንዳልሆነ መደምደም መሳሳት አይሆንም።

5. መንግስታዊ አባካኝነት

የደርግን ስርአት በመንግስታዊ አባካኝነት ይከስ የነበረው ኢህአዴግ ለክሱ ማስረጃ የሚያደርገው ደርግ ለተለያዩ መንግስታዊ በአላት ያወጣ የነበረውን ወጭ እና የባለስልጣናቱን በቢራ መታጠብ፣ ጮማ መቁረጥ ነበር። ነገሩ በተለይ የደሃ ሃገርን ኢኮኖሚ አያናጋም ማለት ባይሆንም ከሚባሰው ጋር ሲወዳደር ይሻልነበር የሚያስብል ነው። ወቃሹን ኢህአዴግን ራሱ ባመጣው የመንግስታዊ አባካኝነት ጉዳይ ብንመዝነው እንከኑ ብዙ ነው። እዚህ ላይ ብዙ ስለተባለለት የመንግስት ባለስልጣናት ሙስና ጉዳይ ከማንሳት ብዙ ስለማይነሳው ግን ሃገሪቱን እየጎዳ ስላለው ለመንግስት ስራ ማስፈጸሚያ ተብለው የሚገዙ የቅንጦት መኪኖች፣ የቢሮ ግንባታእና ቁሳቁሶች፣ መንግስታዊ በአላትን ለማክበር ስለሚፈሰው ገንዘብ፣ ብዙ ለማይፈይድ ስብሰባ ሚከፈለው አበል፣ ለሚደረደረው ብፌ የሚወጣውን የገንዘብ ብክነት በትቂቱ ማየቱ ይመረጣል።

የኢህአዴግ አባል ድርጅቶችን (ብአዴን፣ ኦህዴድ፣ ደኢህዴን) ዋና ፅህፈት ቤት ህንፃዎች የተሰሩበት እምነበረድ፣ የተነጠፈባቸው ምንጣፍ፣ የያዙት መሬት ስፋት ስራቸውን ሚመጥን ሳይሆን መንግስታዊ አባካኝነታቸውን የሚያሳብቅ ነው። እነዚህ ፓርቲዎች ሁሉነገራቸውን በህወሃት አዝማችነት እንደሚሰሩ እየታወቀ እንዳች ለማይፈይዱበት ትልቅ ቢሮ፣ ፈረስ መጋለቢ የሚያክል አዳራሽ በከበረ ድንጋይ አሰርተው እንደሰርግ አዳራሽ በአበባና በምንጣፍ ያሳምራሉ። በአመት አንዴ ለሚሰበሰቡበት አዳራሽ ለዛውም በራሳቸው የሚፈጥሩት ነገር በሌለበት እውነታ በክልል ከተሞች ያውም ፀደን የሆነ ቦታ ላይ ሕንፃ ገንብተው ቦታው እንኳን ምርታማ ስራ ለሚሰራ እንዳይተርፍ ያደርጋሉ። በበኩሌ በሃገራችን ኢኮኖሚ አቅም ለመንግስት ቢሮ ፎቅ መገተሩ አስፈላጊ አይመስለኝም። በመለስተኛ ወጭ ቢሮ ገንብቶ ጠብ የሚል ስራ መስራት እንጂ መስታወቱ የበዛ ፎቅ በመሃል ከተማ መደንቀሩ የቁስ ሰቀቀንን ያስታግስ ይሆናል እንጂ ለሃገር የወደፊት እርምጃ የሚፈይደው ነገር የለም።

የመንግስት ባለስልጣናት የሚይዟቸው ባለ ሽፍን መስታወት ኮብራዎችም የሃገራቸውን ድህነት አይመጥኑም። ጎዳና ላይ ራቁቱን በተኛ ወገን መሃል በእነዚህ መኪኖች መፍሰስ ምንአይነት እርካታ ይሰጣል? ያውም ስልጣን ላይ የተቀመጡት በእነዚህ ድሆች ስም ሆኖ! ሌላ የሚገርመው ነገር አሁን አሁን በአዲስ አበባ ጎዳናዎች ላይ የሚፈሱ ሃብታም ወይ ዛዘርት የሚይዟቸውን አይነት ቅንጠኛ መኪኖች ታርጋቸው መከላከያ (መከ.) የሚል መሆኑ ነው። እስከገባኝ ድረስ ለመከላከያ መስሪያቤት መግባት ያለባቸው መኪኖች ከውትድርና ተፈጥሮ ጋር የሚሄዱ ጠንካራ ጉልበታሞች እንጂ በቦሌ ጎዳና ሽር እንደሚሉ ባለጠጎች ቅንጠኛ አይነት መሆን የለባቸውም። የመከላከያ መስሪያቤት አላማን እና ቅንጦ፣ ምቾትን ምን አገናኛቸው?

ለኢትዮጵያ ሚሊኒየም አከባበር የወጣው እና በየአመቱ የብሄረሰቦችን ቀን ለማክበር ፌሽታ የሚወጣው ገንዘብም ልማት ላይ ውሏል አይባልም መቸም። በተለይ ለኢትዮጵያ ሚሊኒየም አከባበር የወጣው ከአስራሰባት ሚሊዮን በላይ ብር አንድ ትንሽ ሃገር መስርቶ ሳያቋቁም አይቀርም።

6. ጨዋ አንደበት

«አንደበት እሳት ነው» ይላል ቃላቱ መፅሀፍ:: ማንኛውም ሰው አንደበቱ የተገራ፣ ቃላቱ የታረመ እንዲሆን ይኸው መፅሃፍ «በንደበትህ ላይ ጠባቂ አኑር» ሲል መክሯል:: በዚህ አንፃር ማንኛዉም ሰው ሲናገር ጨዋ ቢሆን ክብሩ ለራሱ ነው:: ምክንቱያም ሰው ሲናገር አብዛኛውን ማንነቱን መገመት ቻላልና:: በተለይ ህዝብን የሚያስተዳድር ሃላፊነትን የያዙ ሰዎች ከአንደበታቸው የሚወጣው ቃል ብዙ ነገራቸውን አመላካች ከህዝብ ሊያቃቅራቸውም ሊያፋቅራቸውም አቅም አለው:: የቀድሞው ፕሬዚዳንት መንግስቱ ኃ/ማርያም ብዙ አንደበት መሳት ባይመዘገብባቸውም በአንድ ወቅት ‹ቂጣቸውን በሳንጃ ወጋን› ያሉት ነገር ሁሌም ይነሳል:: ወደ ቀጣዩው አቶ መለስ የመጣን እንደሆን ስለባንዲራ እና ስለ አክሱም ሃውልት መመለስ የተናገሩት በህዝብ ዘንድ አልተወደደላቸዉም:: በተጨማሪም አንዳንዴ በፓርላማ የሚወረውሯቸው ቃላት ምቾት ካለመስጠት አልፈው ወደ ዘለፋ የሚሄዱ ነበሩ:: እሳቸው አንዴ ወደ ማይቀረው ሄደዋልና ያሁኑ አቶ ኃ/ማርያም ደሳለኝም ራዕዩን ከማስፈፀሙ አንፃር ሁሉንም የአቶ መለስን ፈለግ ለመከተል ሲባል ይመስላል በመጀመሪያዎቹ የፓርላማ ውሎዎቻቸው የተወሰኑ የእሳቸው ማይመስሉ ቃላትን ሲሰነዝሩ

ከስጣን በላይ ንፋስ?

ከላይ የተወሰትንም ሆነ ሌሎች ቃል ኪዳኖቹን ያልፈፀመዉ ኢህአዴግ አሁንም ስልጣን ላይ አለ:: ምናልባት ከላይ የተጠቀሱትን በተለይ ከመብት ጋር የተገናኙትን ቃሎቹንም ሆነ በህገመንግስት የሰፈሩ መብቶችን ቢያከብር እና ቢያስከብር ኖሮ እስካሁን በስልጣን ላይ ላይቆይ እንደሚችል ያስብ ይሆናል:: ይሄ ደግሞ ስልጣንን ከነሙሉ ክብሩእና ጥቅሙ ላየሰው አስቸጋሪ ሊሆን ይችላል:: በመሆኑም የጠፋው ሁሉ ከስልጠን አይበልጥም ተብሎ ልብ እያወቀ የተደረገ እንጂ ባለማወቅ የሆነ አይደለም:: ይሄ ደግሞ የሆነው ሁሉ የሆነው፣ በጫካ የተከፈለው መስእዋትነት ሁሉ ስለ ስልጣን ተብሎ እንጂ ስለተወራው ሰዎችን ነፃ የማውጣት ልዕልና አልነበረም ወደ ሚለው መደምደሚያ ይመራናል:: እውነተኛውን ምክኒያት ሳያውቁ፣ የተባለውን አምነው ለህዝብ ቀን ያወጡ መስዋቾቹ በእዚ የተበሉት፣ በበረሃ የጥይት እራት የሆኑት ግን በህይወት ተርፈው የምቾት አክርማ ከሚቀጩት በላይ

ልዕልና አላቸው:: ተርፈው ወደስልጣን የተቆናጠጡት ግን ከስልጣን በላይ ነፋስ ብለው ስላልፈፀሙት ቃላቸው የቃል ብቻ ሳይሆን የሚች የትግል አጋሮቻቸዉ የደም ባለእዳ ናቸው::

4.4 የኢህአዴግ ስልጣን ምሰሶ ወጋግራዎች

አስራ ሰባት አመታትን በትጥቅ ትግል የቆየው ኢህአዴግ አብዝቶ የተመኘውን፣ አግኝቶትም የማያምነውን ስልጣን ከጨበጠ ሩብ ምዕተ-አመት ተጠጋው:: በህወሃት ጀምሮ ኢህአዴግ የሆነው ገዥው መንግስት ስልጣንን በመራራ መንገድ ተጉዞ እንዳገኛት አንዳንዴ በቃል ብዙ ጊዜ ደግሞ በተግባር ያሳውቃል:: ስለስልጣን መልቀቅ ሲወራም ከህይወት መዝገብ እንደ መሰረዝ እየቆጠረው ቁጣ ቁጣ ይለዋል፤ ስልጣን ልቀቅ የሚለው ጥያቄ በበረታ መጠን የስልጣን ውዱ ይጨምራል::

በመጀመሪያዎቹ የስልጣን ዘመናት የኢህአዴግን ፍቅረ-ስልጣን ከነገረ-ስራው ተነስቶ ለመገመት አይቻልም ነበር:: እንደውም ‹ኑና የሽግግር መንግስት መስርተን ሃገራችንን የጋራ ቤታችን እናድርግ› ሲል በሃገራቸው ፖለቲካዊ ሁለመና ቅር ብሏቸው በሰው ሃገር የመሸጉትን (በሙሉ ባይሆንም) ጠርቶ ወንበር አጋርቶ ነበር:: እንዲህ አይነቱ የኢህአዴግ በጎ ገፅታ ግን እድሜው አጭር ነበር:: በኢህአዴግ ኋለኛ የስልጣን ዘመን ላይ ሆኖ መለስ ብሎ ለሚያስብ እንደውም የዛን ዘመኑ ኑ ሃገር እናሸጋግር የሚለው ግብዣ ሃምሳ ሎሚን በጋራ ለመሸከም የተቀየሰ ዘዴ እንጅ ከልብ የሆነ ላይመስል ይችላል:: ያም ሆነ ይህ ለኢህአዴግ ባይታወቀውም ስልጣን ላይ አረጋዊ እየሆነ ነው:: ወጣት የነበሩት ታጋዮቹ እየጎለመሱ፣ ጎልማሶቹ እያረጁ ቢሆንም ኢህአዴግ ግን አሁንም ልጅነት እንደሚሰማው ይታወቅበታል:: ፓርቲው ከስልጣን መንበር ላይ ላለመጥፋት ብዙ ይዘይዳል:: ከኢህአዴግ የመሰንበቻ ጥረት በተጨማሪም የሃገራችን ነባር ማህበረ-ፖለቲካዊ አውድም ረድቶት ከሚወደው ስልጣኑ አልታጣም፤ ጭራሽ ከባጀበት ጊዜ በላይ በስልጣን ላይ ለመክረም እያሰላ ነው:: የኢህአዴግ በስልጣን የመቆየት ምኞት ግን ዝም ብሎ ምኞት አይደለም፤ ገና ከማለዳው በጥሞና የታሰበበት ጉዳይ እንጅ:: ለዚህም ነው ከ1993ቱ መሰንጠቅ እና ከ1997ቱ መደነቃቀፎች ውጭ ብዙ ተግዳሮት ሳይገጥመው፣ የህዝብ ድጋፍ እያደር እንደሚታ ጀንበር እራቀውም ቢሆንም ከመንበሩ ላይ ያልጠፋው:: ለኢህአዴግ ደግሞ (ማኪያቬሊም እንደሚለው)

ዋናው በስልጣን ላይ መቆየት ነው። ኢህአዴግ ስልጣኑ ላይ ተደላድሎ ለመሰንበት ከረዱት በርካታ ምክንያቶች ጥቂቶቹ የሚከተሉት ናቸው፤

የቆየው ፖለቲካዊ ባህላችን

ነገስታት የሚመረጡት በእግዚአብሄር በመሆኑ እነርሱን መቃወም በእግዚአብሄር ላይ እንደ መነሳት አድርጎ የማሰቡ ፖለቲካዊ ባህል በሃገራችን የመጨረሻው ንጉስ እስከወደቁበት 1967 ዓ.ም ድረስ ተቀባይነት ነበረው። መሆኑም ከ1953ቱ ያልተሳካ የመፈንቅለመንግስት ሙከራ በፊት አብዛኛው የሃገራችን ህዝብ በነገስታት አስተዳደራዊ እንከን ምክንያት የሚገጥመውን ችግር ከራሱ እጣፈንታ ጋር ያያይዛል እንጂ ነገስታትን መጠየቅ አይታሰብም። ይህ አይነቱ «የንጉስ አይከሰስ» ፖለቲካዊ ባህል ከመፈንቅለ መንግስት ሙከራው በኋላ ተግዳሮት ቢገጥመውም አሻራው በአሁኑ ፖለቲካዊ ባህላችን ላይም ይስተዋላል።

ስለ ነፃነት እና ዲሞክራሲ በየሰአቱ በሚወራበት በአሁኑ ዘመንም የሃገራችንን ኋላቀርነት በየጊዜው ከሚመጡት መሪዎች አስተዳዳራዊ እንከን ይልቅ የእድል ተርታ ጉዳይ አድርጎ የሚወስደው ህዝባችን ቁጥር ቀላል አይደለም። ነገስታትን የእግዚአብሄር ስዩማን አድርጎ አምላክን በመፍራት መጠን የመፍራቱ የትናንት በስቲያው ባህላችን አሁንም መልኩን ቀይሮ መንግስት ደስ ያለውን ቢያደርግ ዝም ብሎ የመቀበል ከፍርሃ የመነጨ ህዝባዊ ጭምትነት ተተክቶ አብሮን አለ። በቅርብ የሚለቀንም አይመስልም። ንጉስ አይከሰስ የሚለው ቀደምቱ ብሂልም መሪዎችን ከሞቱ በኋላም ሳይቀር በማንቆጳጰሱ፣ ትእዛዛቸውን ቢመችም ባይመችም እንደአምላክ ትዕዛዝ በማክበሩ፣ ስህተታቸውን በጓዳ ብቻ በማውራቱ፣ መንግስትን ለማስደሰት በማልቀስ በመሳቁ ሁሉ ይገለፃል። የንጉሱ አስተዳደር እራፊ አልብሶ በባዶ ሆዱ የሚያስኬደው ደሀ ብዙሃን «ንጉሱ ሽህ አመት ይንገሱ» ይል እንደነበረው ሁሉ በተመሳሳይ ሁኔታ ከችግር ያልወጣ ህዝብ ኢህአዴግ በሚዘውረው መገናኛ ብዙሃን ቀን እንዳወጣለት ሲናገር ይደመጣል። በውጤቱም ነገስታቱ በእግዚአብሄር ፈቃድ ሽህ አመት እንነግሳለን ሲሉ እንደነበረው ዘመነኛው ኢህአዴግ ደግሞ የልማት አባት የሰላም አለቃ በመሆኔ ገና ሃምሳ አመት ይገባኛል ለማለት የሚፈራው ነገር የለም። ቀደም ያለው የፖለቲካ ባህላችን ከዚህ የተለየ ቢሆን ኖሮ ኢህአዴግ ስለዲሞክራሲያዊነቱ ብዙ በሚልለት ህገ-

መንግስት ላይ የመራሄ-መንግስቱ (Head of Government) የስልጣን ዘመን ገደብ ሳይበጅለት ሲቀር ህዝቡ መጠየቅ ነበረበት።

የፖለቲካዊ ባህላችን ጠያቂነትን ቢስተምረን ኖሮ መንገድ ስለሰራሁ፣ የባቡር ሃዲድ ስላስጀመርኩ፣ ተገድቦ የማያውቀውን ወንዝ ልገድብ ስለሆነ፣ ኮንዶሚኒየም ቤቶች ስለገነባሁ.... በስልጣን ላይ መቆየት አለብኝ የሚል ሰበብ ዙሩን ላይ ለመደላደል በቂ ምክንያት ተደርጎ አይቀርብም ነበር። ምክንያቱም መንግስት ስለባቡር፣ ስለግድብ፣ ስለህንፃ ስራ ሲያወራ ስለሰብአዊ መብት አያገዝ፣ ስለነፃነት፣ ስለእኩልነት፣ ስለፍትሃዊ የሃብት ክፍፍል ወዘተ አንስተን እንሞግት ነበር። መሪዎቻችን ራሳቸውም የወጡት ከኛው ስለሆነ ሽህ አመት መንገስ ነውር አይመስላቸውም። እናመጣዋለን ያሉትን ዲሞክራሲ ሳያመጡ ቢቀሩ አጥብቆ ጠያቂ ስለሌለ የበሉት ቃላቸው አያሳስባቸውም። ከውስጡ የወጡትን ህዝብ በነፃነት እጦት ግራ ማጋባት፣ በቀንበራቸው ክብደት ዝቅ ማሰኘት ጥፋት አይመስላቸውም፤ እንደውም በመንገድ ላይ በጥይት ሲቆሉት ከነበሩት ፊተኞች ጋር ራሳቸውን እያወዳደሩ «ዕድቃቸውን» ይዘክራሉ።

ዘመናትን ካስቆጠረው የንጉስ አይከሰስ ፖለቲካዊ ባህል ውጭ ሚጠይቅ ከተገኘ በመንግስታቱ ዘንድ መልካም ስም የለውም። በነገስታቱ ዘመን እሽ ባዩ ህዝብ «የምንወድህ እና የምትወደን ህዝባችን» ይባል የነበረ ሲሆን ጥቂት ጠያቂዎች ደግሞ የጥይት አረር ይወርድባቸው ነበር። በተመሳሳይ ደርግ አእምሮ የጎደለው ሰው ብቻ ሲደርገው የሚችለውን ኢ-ሰብአዊ ድርጊት ሲፈፅም ዝም የሚለው ብዙሃን ህዝብ «ጭቁኑ ህዝብ» ተብሎ ይጠራ ነበር። በተቃኒው ስለ ነፃነት የሚሞግቱ ጥቂቶች የፀረ-ህዝብነት ታርጋ ተለጥፎባቸው የሰው ልጅ ሊቋቋመው የማይችለውን ስቃይ ተቀብለዋል። አሁንም ኢህአዴግን የጠየቀ ሰው ስሙ አሸባሪ፣ ነውጠኛ ይሆንና ፍርሃት የወለደውን ቀደምት ፖለቲካዊ ጭምትነት የሚያስቀጥለው የህብረተሰብ ክፍል ደግሞ «ጨዋው ህዝብ» ተብሎ ይመሰገናል። ህዝብ እና መንግስት እኩል የሚጋሩት ይህን መሰሉ የፖለቲካ ባህላችን ኢህአዴግ ከወሳኝ ዲሞክራሲያዊ መርሆዎች በተቃራኒ እየሰራም ቢሆን ስልጣኑን ለማቆየት እንቅፋት እንዳይገጥመው አድርጎ የስልጣኑን ዘመን አራዝሞለታል።

ወታደራዊ ክንድ

ኢህአዴግ ጫካ እያለ ጀምሮ ጠንካራ ወታደራዊ ጉልበት መገንባት ችሎ ነበር። ወታደሩ በትግሉ እንዲበረታ ዋና ማነሳሻ የነበረው የደርግን ጭራቅነት ሚያጎላው ስልጠና እና ፕሮፓጋንዳ ነበር። ከደርግ ዲሞክራሲ የራቀው አስተዳደር የተነሳ ህዝቡ የነበረበትን አስከፊ ህይወት እያነሱ ለኢህአዴግ የነፃአውጭነትን ካባ ከማላበስ፣ ለዚህም ወታደሩ አዲስ አበባን የሚረግጥበትን ቀን ከማስናፈቅ ባለፈ ከነፃነት በኋላ በሚመሰረተው ዲሞክራሲያዊ አስተዳደር ውስጥ ወታደሩ ሊጫወተው የሚገባውን ትክክለኛ ሚና በማስተማሩ በኩል ኢህአዴግ ብርቱ አልነበረም።

በትግሉ ወቅት «ለአላማ መሞት» በሚል ሾላ በድፍን በሆነ ፕሮፓጋንዳ ወታደሩን ሲያሾር የነበረው ኢህአዴግ ከደርግ ውድቀት ደግሞ «ለህገመንግስቱ ዘብ መቆም» በሚል ሌላ ዜማ ተካው። በተግባር ደግሞ ህገ-መንግስቱ ማለት የኢህአዴግ ስልጣን እንደ ማለት እየመሰለ ነው። በዲሞክራሲያዊ መንግስት የሃገር መከላከያ ሰራዊት የመንግስት ወንበር ጠባቂ አለመሆኑ ከበፊት ያልተነገረው ወታደርም ኢህአዴግን መቃወም ማለት ህገ-መንግስትን እንደ መናድ ይቆጥረዋል። ወገንተኝነቱንም ከህዝብ ይልቅ ለኢህአዴግ መራሹ መንግስት እንደሆነ ያስባል። ይህን ያረጋገጠው ኢህአዴግ ደግሞ ስልጣኑ አደጋ ውስጥ የገባ በመሰለው ጊዜ ሁሉ ወታደሩ ያልታጠቀውን ዲሞክራሲ ጠያቂ ህዝብ በጠብመንጃ ቋንቋ እንዲያናግር ለማድረግ አይቸገርም።

ኢህአዴግ ቀድሞውኑ (ጫካ እያለ) ከድል በኋላ ዲሞክራሲዊ መንግስት ለመመስረት ቢያስብ ኖሮ በዚህ አይነት የመንግስት አስተዳደር የወታደሩ ሚና ሃገርን ከውጭ ጥቃት መጠበቅ፣ ወገንተኝነቱም ለሰፊው ህዝብ እንጂ ለመንግስት አለመሆኑን ማስተማር ነበረበት። ይህ ግን ኢህአዴግ ከሚፈልገው ረዥም የስልጣን እድሜ ጋር አይገጥምም። ገዥውን ፓርቲ እና መከላከያሰራዊቱን ያቆራኘው ገመድ መጥበቅ ኢህአዴግን «ባለወታደር ፓርቲ» አድርጎታል። ይህንንም የኢህአዴግ ዋና የሆኑት አቶ በረከት «የሁለት ምርጫዎች ወግ» ባሉት መፅሃፋቸው ሰራዊቱ የኢህአዴግ መንትያ እንደሆነና ክፉ ከመጣም አሰላለፉ ከመንትያው ኢህአዴግ እንጂ ከማንም ጋር እንደማይሆን ግልፅ ባለቋንቋ አስቀምጠውታል። ዙፋኑን እንዲህ በማይተኙ

በማያንቀላፉ ወታደሮች ማስጠበቁ ደግሞ ለኢህአዴግ በስልጣን መንበር ላይ መሰንበት ያበረከተው አስተዋፅኦ ከፍ ያለ ነው።

አፈሙዙን ወድሮ የኢህአዴግን ወንበር ከሚጠብቀው ወታደር በተጨማሪ የሃገር ደህንነትን (በተለይ ከውጭ ተግዳሮት) ለመጠበቅ እንደ ተቋቋመ የሚነገርለት የብሄራዊ ደህንነት መስሪያቤትም በተግባር ስለኢህአዴግ ዙፋን ተደላድሎ መቀመጥ የሚለፋ ተቋም እየሆነ ነው። ከአለማቀፍ ግንኙነት መርህ በማይገጥም መልኩ ኢትዮጵያ የጎረቤት ጠላት የላትም የሚለው ኢህአዴግ የሀገሪቱን የደህንነት መስሪያቤት ትኩረቱ ከውጭ ስጋቶች ይልቅ ፀረ-ህገመንግስት በሚላቸው የሃገር ውስጥ ሞጋቾች እንቅስቃሴ ላይ እንዲሆን ይፈልጋል። በተለይ ከ1997 ወዲህ ከጋዜጠኛ እስከ የተቃዋሚ ፓርቲ አመራሮች በኢህአዴግ አይን የገቡ ግለሰቦች መግባት መውጫቸው «ደህንነት» በሚባሉ ሲቪል ለባሾች ይሰለላል፤ እስጊንታቸው ከጨመረ ደግሞ የደህንነት መስሪያቤቱ ከፌደራል ፖሊስ ጋር የፈጠረው ጥምር-ግብረሃይል በህገ-መንግስቱ ላይ ሲያሴሩ ደረስባቸው ተብሎ ወደ እስር ቤት ያመራሉ። የዚህ ሁሉ ድምር ውጤት ኢህአዴግ የሚፈልገውን የመፈራት ሞገስ እንዲያገኝ ረድቶት የስልጣን ዘመኑን አርዝሞለታል።

የኢህአዴግ እጀ-እርጥብነት

በትጥቅ ትግሉ ወቅት በሃገራችን በተከሰተው ድርቅ ሳቢያ የተጎዱና በኢህአዴግ ነፃ መሬት ላይ ለነበሩ ወገኖች እርዳታ የሚደርሰው በኢህአዴግ በኩል ነበር። ኢህአዴግ ከምእራባዊያኑ ዶላር ጋር በደንብ የተዋወቀውም በዚሁ አጋጣሚ ነበር። ከዚህ በተጨማሪ ኢህአዴግ ከትግሉ ጎን ለጎን በሱዳን በኩል ንግድ ያጧጡፍ እንደ ነበር የፓርቲው ዋና የነበሩት ዶ/ር አረጋይ በርሄ ያስረዳሉ። የዚህ ሁሉ ድምር ኢህአዴግ ጫካ በነበረበት ወቅት ከነበሩት አፍ ሸማቂዎች (ከፍልስጤም ነፃ አውጭ እና ከሻዕቢያ ቀጥሎ) ሶስተኛው ሃብታም ሸማቂ እንዲሆን አስችሎት ነበር። ከእርዳታው እና ከንግዱ በተጨማሪ በትግሉ ወቅት ኢህአዴግ ወደ አዲስ አበባ በሚደርገው ግስጋሴ ከኢትዮጵያ ምድር የሰበሰበውን ንብረትም ጭምር የፓርቲው አንጡራ ሃብት እንደሆነ ነው ኢህአዴግ እስከዛሬ የሚናገረው።*

በትግሉ ወቅት የሽምቅ ሃብታም የነበረው ኢህአዴግ በንግስና ዘመኑ ደግሞ ኢፈርትን የሚያክል ግዙፍ ኩባንያ ባለቤት ሆኗል። ይህ የውጭ ኦዲተር የማያውቀው ኩባንያ ኢህአዴግን የደሃ ሃገር ሃብታም መንግስት አድርጎታል። በመሆኑም ኢህአዴግ ወዳጁ ላለው ዜጋ ሁሉ በሰፊ እጁ እየሰጠ አእላፎችን ማስከተል ችሏል። ኢህአዴግ አለኝ ሚለውን በሚሊዮን ሚቆጠር አባል እና ደጋፊ የሰበሰበው ጥርት አድርጎ የሚያስተምረው አይነግቡ ርዕዮተ-ዓለሙ ሳይሆን ከባለጠግነቱ በሚቆርጠው ጥቅማ ጥቅም ነው። የኢህአዴግን እርጥብ እጅ የለመደው ጀሌ ታዲያ የሎሚው ጌታ ከስልጣን መንበር እንዳይጠፋ ቤት ለቤት እዞሩ ኢህአዴግን ምረጡ ከማለት ጀምሮ የኢህአዴግን ተገዳዳሪ መግቢ መውጫ እስከማሳጣት ድረስ (በግድም በውድም) የገኘውን ፓርቲ እድሜ የሚያስረዝም መሰለውን ሁሉ ለማድረግ አይሰንፍም።

4.5 የኢህአዴግን ስልጣን አጥባቂ ማገሮች

የህጋዊነት ካባ

የሰው ልጅ የሰለጠነ ፖለቲካዊ መረዳት ላይ ደርሶ መንግስትን በህዝብ ይሁንታ ስለመሰየም ከማሰላሰሉ በፊት የገዙ ነገስታት ህግ ማውጣትን ለአስተዳደራቸው ቅቡልነት ማረጋገጫ አድርገው ይጠቀሙበት ነበር። ለዚህ በኩር የሆነው የጥንቷን ባቢሎን የመራው ሃሞራቢ ነው። ይህ መሪ ለመጀመሪያ ጊዜ ህግን በድንጋይ በመፃፉ የታሪክ መዛግብት የተፃፈ ህግን ለአለም በማስተዋወቅ ይዘክሩታል። ሃሞራቢ ህግን ለመፃፍ ፋናወጊ ቢሆንም የህጉ ተፈጥሮ ለህዝቡ ግዴታን ብቻ የሚያከናንብ ለመንግስት ደግሞ ገደብ የለሽ መብትን የሚያጎናፅፍ ያጋደለ ጭነት ነበር። በሌላ አነጋገር እንደ ሃሞራቢ አይነት ህግ አውጭዎች ህግን የሚጠቀሙበት የመንግስትን አዛዥነት እና የህዝብን ታዛዥነት «ህጋዊ» ለማድረግ ነው። በአሁኑ ዘመንም ቢሆን እንደ ሃሞራቢ ህግን ለጥ ሰጥ አድርጎ ለመግዛት የሚጠቀሙበት ሃገራት አሉ። ብዙ የአፍሪካ ሃገራት ምድባቸው እንዲህ ካሉት ውስጥ ነው።

እ.ኢ.አ በ1931 የተፃፈ ህገመንግስት ባለቤት የሆነችው ሃገራችንም ህግ በማውጣት አትታማም። ከኢህአዴግ ወደ ስልጣን መምጣት በኋላ በተለይ ዘመናዊ ህገ-መንግስት አርቅቃ በስራ ላይ አውላለች። ኢህአዴግ ወደ ስልጣን እንደመጣ ትኩረቱን ያደረገው የሽግግሩን ዘመን የሚያስተዳድርበት ጊዜያዊ

የሽግግር ቻርተር በማርቀቅ ላይ ነበረ። አዋጭውን መንገድ በሚያውቁት ሟቹ መለስ ዜናዊ ይመራ የነበረው ኢህአዴግ በፍጥነት ይህንን ያደረገው አንድም ደርግ ሲያጠለሸው የነበረበትን «ወንበዴ» የሚል ስም በህጋዊ አስተዳዳሪነት ለመቀየር ሁለትም በህግ አስገዳጅነት ሰላም እና መረጋጋት ለመፍጠር ነበር። የቻርተሩን ስም እደጋገመ ይጠራ የነበረው ኢህአዴግ በዚህ መልክ በወቅቱ ለሚወስደው እርምጃ ሁሉ ህጋዊ ከለላ አገኘ፤ ለድርጊቱ ሁሉ አበጀህ ተባለ። ሌላው ቀርቶ የመንደር ቀማኞችን ሲረሽን «ሌባ የማይወድ መንግስት መጣልን» ተባለ እንጂ ሰዎቹ ቀማኞች ቢሆኑም ፍርድቤት የመቅረብ መብት እንዳላቸው ያሰበው ጥቂት ነበረ።

ህገ-መንግስት በመፃፍ የሽግግር ዘመኑን ፍፃሜ ያደረገው ኢህአዴግ ህግ መፃፉ በራሱ የሃገሪቱ ፖለቲካዊ ጥያቄዎችን መመለስ እስኪመስል ድረስ የራሱን እርምጃ ማወደስ አብዝቶ ነበር። ኢህአዴግ ህገ-መንግስቱን እንደ መለኮታዊ ህግ እንከን የለሽ አድርጎ በማቅረቡ በህገ-መንግስቱ አንዳንድ አንቀፆች ላይ ሊነሱ ሚችሉ ጥያቄዎችን በፕሮፖጋንዳ ሽፋፍኖ ለማለፍ ችሏል። ለፕሮፖጋንዳ የማይሰንፈው ኢህአዴግ «ህገ-መንግስቱ የብሄር ብሄረሰቦች የቃልኪዳን ማህተም ነው፤ የፀደቀውም ህዝቡ በሚገባ ተወያይቶ አስተያየት ሰጥቶበት ነው» ይበል እንጂ ህዝቡ ሊረዳው ቀርቶ ኢህአዴግ ራሱ እስካሁን በግልፅ ሊያስረዳው የሚቸገረው እንደ «ብሄር»፤ «ብሄረሰቦች» እና «ህዝቦች» የሚሉ አይነት ልዩነት አንድነታቸው የማይለይ ተምታታይ ቃላትን አቅፏል- ህገመንግስቱ። የህገ-መንግስቱ ባለቤት ህዝቡ እንደሆነ ቢወራም እንደ አንቀፅ 39 ያሉ ኢህአዴግ ብቻ የሚወዳቸው ህጎች የህገ-መንግስቱ አካል ከመሆን አልቀሩም። ስለዲሞክራሲዊ ስልጣን ሽግግር እየተወራም በህገ-መንግስቱ ላይ የመራሄ መንግስቱ የስልጣን ዘመን ገደብ አልተበጀለትም። ይሄ የሆነውም በህዝብ ፍላጎት ነው አይባልም መቸም። «ብልሁ» አቶ መለስ የፓርቲያቸውን ወንበር የሚያደላድሉበትን ሁነኛ ቦታ እየመረጡ እንደአስፈላጊነቱ ፕሬዚደንትም፤ ጠቅላይ ሚኒስተርም እየሆኑ እስከለተሞታቸው ስልጣን ላይ የቆዩት ህገ-መንግስቱ ያስቀመጠው ገደብ ስለሌለ ነው።

በዚህ መልክ ህገ-መንግስቱን ከተፈጥሯዊ ማንነቱ ጋር እንዲግባባ አድርጎ የከተበው ኢህአዴግ ከደርግ የሚሻልባቸው ማንነቶቹም ረድተውት እስከ 1997 ድረስ ከሞላ ጎደል የህዝብን ልብ ማግኘት ነበር። በመሆኑም

ወንበሩን ለማደላደል ከህገ-መንግስቱ ተጨማሪ ሌላ ትናንሽ ህጎች ማውጣት ሳያስፈልገው ቀይቷል። ከሶስተኛው ሃገራዊ ምርጫ በኋላ ስልጣንን በድንገት ማጣትም እንዳለ የተገነዘበው ኢህአዴግ ህገመንግስቱ ብቻ ስልጣኑን በሚፈልገው እድሜ ለማቆት በቂ እንዳልሆነ በማመን ይመስላል ከህገ-መንግስቱ ጋር ሆድ እና ጀርባ የሆኑ ህጎችን ሳይቀር ማውጣት የጀመረው። የእነዚህ ህጎች ተግባራዊነት ኢህአዴግን የሚሞግቱ ዜጎችን እስረኛ ወይም ስደተኛ በማድረጉ፣ ሰብዙሃኑ ህዝብ ደግሞ እንደ መቀጣቀጫ በመሆኑ አዋጭነቱ ላይ ትልቅ ጥያቄ ቢኖርም የስልጣን እድሜ በማርዘሙ በኩል አስተዋፅኦ አለው።

ሀዐ ዘሙረ አብዮታዊ ዲሞክራሲ

ብሄር ብሄረሰቦች ተግባብተው መኖር ካልቻሉ መገንጠል ይችላሉ የሚለውን ሃሳብ የሀገሪቱ ህገ-መንግስት አካል ያደረገው ኢህአዴግ ራሱን የብሄረሰቦችን ችግር ሁሉ ፈቺ ሲያደርግ፤ የመገንጠል መብቱን ደግሞ የሀገሪቱ ህዝቦች በኢህአዴግ ዘመን ብቻ ያገኙት የነፃነት ጣራ አድርጎ ያወራስታል። ከዚህ ፕሮፓጋንዳ ጋር አብሮ የሚመጣው መዝሙር ደግሞ የአማራን ጨቋኝነት እና የሌላውን ብሄር ተጨቋኝነት ሳያሰልሱ መስበክ ነው። የአማራን ብሄር በጅምላ ጨቋኝ አድርጎ የማቅረቡ ነገር ለአማራው ህዝብ ቀመናል በሚሉት የብአዴን ከፍተኛ አመራሮች አፍ ሳይቀር ሲነገር መስማት የተለመደ ነው። በዚህ መልክ ኢህአዴግ ራሱን የአማራን ጭቆና ከህዝብ ጫንቃ ላይ ያሽቀነጠረ የጭቁኖች ተራዳኢ ድርጎ ያቀርባል። የውለታውን ብዛት ለማድመቅ ደግሞ የአማራን ጨቋኝነት በየደረሱበት ማውራቱ የኢህአዴግ ዘመን የማይሽረው አካሄድ ነው። አቶ ኃ/ማርያም ደሳለኝ ወደ ስልጣን የመጡበትን ተፈጥሯዊ አጋጣሚ እንኳን የኢህአዴግ አማራን እና የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታይን ከዋነኛ ስልጣን የማራቅ «ድንቅ» እስትራቴጂ ማሳያ ተደርጎ በህወሃት «ታላላቆች» አፍ ሲወራ ነበር። ይህ መዝሙር የኢህአዴግን ስልጣን ከማራዘም አንፃር ሶስት ዋና ጥቅሞች አሉት።

እንደኛ ሃገራችን ለረዥም ዘመን ያለፈችበት ዲሞክራሲ የራቀው አስተዳደር ድርና ማጎች አማሮች ብቻ እንደነበሩ ለማስመሰል የሚቃጣው የኢህአዴግ አስገራሚ ትንታኔ በሌሎች ህዝቦች ዘንድ ኢህአዴግን ጨቋኞቻቸውን አስወግዶ ወደ ስልጣን ያቀረባቸው ባለውለታ አድርጎ የማየት ዝባሌ አለ። በዚህም

ምክንያት ኢህአዴግ ከመንበሩ ከወረ ስለጨቋኝነቱ ብዙ የተባለለት አማራ ወደ ስልጣን መጥቶ ሌላ ረዥም ዘመን ሊገዛ ይችላል ብሎ ከመፍራት የመነጨ የኢህአዴግን በመንበር ላይ መሰንበት የመሻት ነገር ይስተዋላል። በተጨባጭም ኢህአዴግ የሃገራችን ብሄር ብሄረሰቦች ቢያንስ በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው እንዲማሩ፣ ባህላቸውን እንዲሳድጉ ማድረጉ፣ ስርክ ራሱን የብሄረሰብ መሲህ አድርጎ ከማቅረብ ፕሮፖጋንዳ ጋር ሲዳመር የኢህአዴግን ወዳጅ ማብዛቱ የማይቀር ነው።

ሁለተኛው እና ዋነኛው ኢህአዴግ አማራ ስለሚባለው ብሄር በህዝቡ ዘንድ የፈጠረው ጥሩ ያልሆነ ምስል የኢህአዴግን ወንበር ለተመኘ ሁሉ ሚስጥ የማስፈራሪ ስም ሆኗል። በተለያየ ወቅት ከኦሮሞ ብሄር በመጡ ሊቀመንበር እና በርከት ያሉ አማራ ያልሆኑ ከፍተኛ አመራሮችን ይመራ የነበረው አንድነት ፓርቲን ጨምሮ ጠንከር ብሎ ስልጣኑን የሚፈታተን የመሰለውን ህብረ-ብሄራዊ ፓርቲ ሁሉ የነፍጠኛውን ስርዓት ለመመለስ የሚሞክር የአማሮች ስብስብ ማለቱ በኢህአዴግ ዘንድ የተለመደ ነው። አባሉ ኢህአዴግ ለብዙ አመት ታጥቆ ከሰራበት አማራን ማስበርገጊያ የማድረግ እስትራቴጂ ጋር ሲሰናሰል ፓርቲዎቹ ከአማራ ክልል ውጭ ባለ አብዛኛ ህዝብ ዘንድ ተቀባይነት እንዳይኖራቸው ያደርጋል። ይህ ፓርቲዎቹን ከአማራ ጋር የመፍተሉ ነገር ኢህአዴግ ብዙ ሳይለፋ ያሰጉኛል ያላቸውን ፓርቲዎች ለማክሳሸት አስችሎታል፤ ቀላል የማይባል የፖለቲካ ትርፍም አግኝቶበታል። ተራው ህዝብ ቀርቶ ግንባር ፈጥረን ኢህአዴግን እንታገላለን ብለው በመድረክ ጥላ ስር የተሰባሰቡ ፓርቲዎች እንኳን የዚህኛው የኢህአዴግ ዘዴ ሰለቦች ናቸው። የኦፌኮ ከኢህአዴግ በማይተናነስ ሁኔታ የአንድነትን አካሄድ በአንክሮ መከታተል፣ ጥርጣሬ (የዶክተር መረራ መፅሀፍ ውስጥም ይታያል)፣ ግፋ ሲልም የሁለቱ ፓርቲዎች አባላት እና ደጋፊዎች በአንድ ግንባር ጥላ ስር መሆናቸውን በሚያስረሳ ሁኔታ በየጋዜጣ መፅሄቱ ገንቢ ባልሆነ መልኩ እሰጣ ገባ ውስጥ መግባታቸው ኢህአዴግን የሚያሳርፍ ሲሆን ድሮም የማያወላዳውን የተቃዋሚዎች ጉልበት በጓዳ ጨርሶ ገዥውን ፓርቲ የሚያፈረጥም ነው። የተቃዋሚዎቹ የቤት ለቤት ትግል የፓርቲዎቹን ትግል ተስፋ የሚያርገውን ህዝብም፦ ወደ ተስፋ መቁረጥ ማስጠጋቱ አልቀረም። በውጤቱም የመድበለ ፓርቲ ስርዓት በህገ-መንግስት በታወጀበት ሃገር ኢህአዴግ የራሱን አውራ ፓርቲነት እንዲያፀም አግዞታል።

በሶስተኛነት የአማራን እና የኦርቶዶክስ ሃይማኖትን የበላይት ለማጥፋት ቆሜያለሁ የሚለው የኢህአዴግ ፕሮፖጋንዳ የቀድሞዎቹ መንግስታት ለእምነት ነፃነት ከነበራቸው ዝግነት ጋር ተደማምሮ የኦርቶዶክስ ክርስትና አማኝ ካልሆኑ ዜጎች ድጋፍ እንዲያስገኝለት አድርጓል። በቅርቡ ከሙስሊሙ ማህበረሰብ ጋር ከገባው መፋጠጥ በቀር ለረዥም ዘመን ኢህአዴግ የግለሰቦችን የማምለክ መብት እምብዛም አለመጋፋቱ ሲያስመሰግነው እንደነበር የሚታወቅ ነው። በተለይ በደርግ/ዘመን በትልቅ ችግር ውስጥ በነበሩት የወንጌላዊያን ቤተክርስቲያን አማኞች ዘንድ ኢህአዴግ ከአምላካቸው አስጨናቂያቸውን ይጥል ዘንድ የተላከ ታዳጊ አድርጎ እስከመቁጠር የሚደረስበት አጋጣሚ አለ። በኦርቶዶክስ ተዋህዶ አማኞች ዘንድም ቢሆን ኢህአዴግ ቤተክርስቲያኒቱን የነፍጠኛ ሃይማኖት እያለ ተልዕኮዋን ምድራዊ ለማስመሰል በሚሞክርበት መጠን የገጠመው ተግዳሮት የለም። ምናልባት ከቤተክርስቲያኒቱ ዋነኛ አመራሮች ጋር አለው የሚባለው ወዳጅነት ለዚህ ሳይረዳው አልቀረም።

ፕሮፖጋንዳ

ኢህአዴግ ጫካ እያለ ጀምሮ በኪነት የታጀበ ጠንካራ የፕሮፖጋንዳ ክፍል ነበረው። በሽምቅነት ዘመኑ ራሱን ታጋይ የህዝብ ልጅ እያለ አዲስ አበባ ከደረሰ በኋላም የህዝብን መገናኛ ብዙሃን የብቻ ልሳኑ አድርጎ ጥሯል። ይህ መገናኛ ብዙሃን ገለልተኛ መሆን አለባቸው ከሚለው የዲሞክራሲ መርሆ ጋር ባይገጥምም ገዥው ፓርቲ የሰራቸውን በጎ ተግባራት ለማቅረብ ብቻ ሳይሆን ባለጋራ የመሰለውን ለማብጠልጠልም ፕሮፖጋንዳን ገንዘቡ አድርጓል።

ለዲሞክራሲዊ መንግስት ምስረታ ሲል ከደርግ ጋር እንደተፋለመ የሚናገረው ኢህአዴግ ዲሞክራሲን በተመለከተ ያለውን አቋም የ1997ቱን ምርጫ ተከትሎ የወሰደው እርምጃ ካሳበቀበት በኋላ ደግሞ የዲሞክራሲያዊነቱን ነገር ገሸሽ አድርጎ ልማት፣ ህዳሴ፣ ትራንስፎርሜሽን፣ መካከለኛ ገቢ ያለው ህዝብ መፍጠር የሚሉ ቃላትን የፕሮፖጋንዳው ግብአት አድርጎ፣ ይህንኑ በማሳካቱ በኩል አስመዘገብኩ የሚለውን ታላቅ ድል ነጋ ጠባ ይዘክራል። ሌላው ቀርቶ በጊዜ ቀመር ተጉዞ ደረሰውን የኢትዮጵያ ሚሊኒየም ሳይቀር ኢህአዴግ ያመጣው በረከት ለማስመሰል የፕሮፖጋንዳ ከበሮ ተደልቋል። እነ ቢዮንሴን ጋብዞ እስከማስደነክር የደረሰው የሚሊኒየሙ አከባበር ከበርቻቻ

የ1997ቱን ምርጫ ትራጀዲዎች በፕሮፖጋንዳ እና አስረሽ ምችሰው መሳሪያነት ለማስድበስበስ የተሞከረበት ነበር።

በ2002 የተከናወነው ቀጣዩ ሃገራዊ ምርጫ ውጤትም በፖለቲካ ተንታኞች ከሚሰጠው ትርጓሜ በተቃራኒው ለኢህአዴግ የፕሮፖጋንዳ ግብአት ሆኗል። ተንታኞች የምርጫውን ውጤት የሃገሪቱን የዲሞክራሲ ግንባታ ጉዞ ወደ ኋላ የጎተተ ሲሉት ኢህአዴግ ደግሞ በህዝብ ዘንድ ከመፈለጉ ብዛት እና ከተቃዋሚዎች በህዝብ ዘንድ ተመራጭ የመሆን ብቃት ማነስ ሳቢያ (ይሄ እውነትነት አለው)፣ የተገኘ ወርቃማ ድል እንደሆነ ሌት ተቀን ፕሮፖጋንዳ ይሰራል። ራሱን የሃገሪቱ ብቸኛ መድህን አድርጎ እስከማቅረብ የሚደርሰው ኢህአዴግ የሚዘውራቸው መገናኛ ብዙሃን ሃገሪቱን ምድራዊ ገነት ያስመስላሉ። ይህ ሁኔታ ከአማራጭ መገናኛ ብዙሃን እደር መመናመን ጋር ሲደመር ኢህአዴግ የሚዘውረውን መገናኛ ብዙሃን በሚከታተለው እና የፖለቲካ ንቃቱ እምብዛም ባልሆነው አብዛኛው የሃገራችን ህዝብ ዘንድ የኢህአዴግን በጎነት ለማጉላት ተችሏል። ይህም የገዥውን ፓርቲ ስልጣን ከማራዘም አንፃር የማይናቅ ሚና ተጫውቷል።

የውስጠ-ፓርቲ ባህል

በሃገራችን ካሉ ፓርቲዎች ጋር ሲወዳደር ኢህአዴግ የፓርቲ ዲሞክራሲ ባያውቀውም ጠንካራ የውስጥ አደረጃጀት መገንባት የቻለ ፓርቲ ነው። ይህ ለመሆኑ ብዙ ምክንያቶች ይኖሩታል። የፓርቲው ምስራቃዊ ተፈጥሮ ዲሞክራሲዊ ማዕከላዊነትን የሙጥኝ እንዲል በማድረጉ የፓርቲ ዲሞክራሲ እንዳይኖር ቢያደርግም እንደ ተቃዋሚ ፓርቲዎች በየሰአቱ በውሃ ቀጠነ ከመሰነጣጠቅ ታድጎታል። ይህ ደግሞ በቤት ለቤት ልፊያ ጉልበቱን እዳይጨርስ በማድረጉ ጥንካሬውን ጨምሮለት ለአውራ ፓርቲነት አብቅቶታል።

የኢህአዴግ ሚስጥራዊ ተፈጥሮ ለፓርቲው እድሜ መርዘም የራሱ አስተዋፅኦ አለው። በፓርቲው ውስጥ የሚከናወነውን ነገር ሁሉ ሚስጥር ማድረግ የሚፈልገው ኢህአዴግ የሚያደርገውን ሲያደርግ እንደ ዱብዳ ያሳያል እንጂ ሂደቱን በሚስጥር ይይዛል። በፓርቲው አመራሮች መሃከል ያለው ግንኙነት ለብዙሃኑ ህዝብ ቀርቶ ፖለቲካን በቅርቡ ለሚከታተል ሰው እንኳን ሚስጥር ነው። በፓርቲው ዳር የወጣ ሚስጥራዊነት ምክንያት የኢትዮጵያ ህዝብ ከሃያ

አመት በላይ የመሩትን መሪ ለሞት የዳረገው ህመም ምን እንደሆነ እንዲሁም የሞቱበትን ትክክለኛ ጊዜ እስከዛሬ ድረስ አያውቅም። ይሄ እንደ ቢ.ቢ.ሲ. ያሉ አለማቀፍ መገናኛ ብዙሃንን ያስገረመ የኢህአዴግ ተፈጥሮ ነው። የአቶ መለስ ሞት ወዲው ያልተገለፀው አጋጣሚውን ተጠቅሞ ስልጣንን አደጋ ላይ ከሚጥል ነገር ለመጠንቀቅ ነው ቢባል እንኳን ከሁሉ በኋላ ህመማቸው ምን እንደነበረ፣ የት ሆስፒታል ምን አይነት ህክምና እንደወሰዱ ያለመነገሩ ነገር የፓርቲውን ሚስጥራዊ ተፈጥሮ ከማመላከት በዘለለ የፖለቲካ ፋይዳው እምብዛም ነው። የፓርቲው ልክ የለሽ ሚስጥራዊነት ግብ ዞሮ ዞሮ የስልጣንን እድሜ ከማስረዘም አያልፍም። ውስጥን ያወቀ ተገዳዳሪ በደካማ ጎን ገብቶ የስልጣንን እድሜ ሊያሳጥር ይችላል በሚል እሳቤ ይመስላል የኢህአዴግ ዝግነት የመጣው። በተቃራኒው የፓርቲ ዲሲፕሊን ያላቸው ከማይመስሉት አብዛኛው የተቃዋሚ ፓርቲ አመራሮች እለጣዝባ የውስጥ ፓርቲ ሁኔታቸውን ስለሚረዳ ከእግሩ በታች ለማድረግ አይቸገርም። በዚህ ረገድ የኢህአዴግ አመራሮች ከተቃዋሚዎቹ በተሻለ ለአላማ የመቆም ፅናት እንዳላቸው ይታየኛል። ምናልባት የኢህአዴግ አመራሮች የሚተባበሩት ከፖለቲካዊ አላማ ፅናት ይልቅ ኢኮኖሚያዊ ዋስትናቸውን ለማስጠበቅ ሲሉ ነው የሚል ክርክር ሊነሳ ይችላል። ነገር ግን የኢህአዴግ አመራሮች ለአላማ መፅናት ኢኮኖሚያዊ ትርፍ በማይታሰበበት በጫካ ትግሉ ወቅትም የተመሰከረ ነው። ከስልጣን በኋላ ትብብራቸው ኢኮኖሚያዊ ጥቅምን ያለመ ነው ቢባል እንኳን እነሱ ለጥቅም ሲሉ ያደረጉትን ትብብር ተቃዋሚዎቹ ዲሞክራሲን መገንባትን ለመሰለ ትልቅ አላማ አብሮ መስራት ያቃታቸው ለምንድን ነው የሚል ጥያቄ ያስነሳል።

የኢህአዴግ በማንኛውም ደረጃ ያሉን ተገዳዳሪ የመፍራት እና አበክሮ የመከታተል ተፈጥሮም ሌላው ለስልጣኑ ማገር የሆነው ባህሉ ነው። ነቃፊውን ሁሉ ከመከተታተሉ በተጨማሪ የበለጠ አደገኛ የሚሆነውን ነቅሶ ማውጣ እና አዳክሞ ማጥፋት ኢህአዴግ ተገቢ ባልሆነ መንገድ ጠላቶቹን የሚያስወግድበት መንገድ ነው። በዚህ በኩል የኢህአዴግ አደን እስከ ግለሰቦች ሊደርስ ይችላል። በፓርቲ ባይታቀፉም፣ በምርጫ ባይወዳደሩም ተፅእኖ ፈጣሪ ግለሰቦችን ከዕይታ ማስወገድን ኢህአዴግ ተክኖበታል። ይህንንም የፓርቲው ያለመልፈስፈስ ብርታት ሲሉ ይገልፁት ነበር ሟቹ ጠቅላይ ሚኒስተር። የማቆያ ዘዴው ምንም ሆነ ምን እንደ መጫኛ የረዘመ የስልጣን

ዘመን ከዲሞክራሲ ጋር ህብረት የለውም። ሃያ ምናምን አመት ፓርቲ ቀርቶ ሰው (መሪ)ሳይቀየር ስልጣን ላይ መኖር የዘመነ ፖለቲከኝነትም አይደለም።

4.6 የሃገራችን ልሂቃን ስልጣንን አረዳድ እና ፍላጎት

ስልስቱ ፅንፎች

ኢህአዴግን ጨምሮ ኢትዮጵያችንን ለመምራት በትረስልጣን የጨበጡ መሪዎች የአለቅነትን አጀብ ግርግር የሚወዱትን ያህል በደረሰበት መድረስ የማይፈልጉ ወገኖችም አሉ። እነዚህ ሁለቱ ቡድኖች ስልጣንን በተመለከተ በሁለት ተቃራኒ ጥግ ላይ ያሉ አመለካከቶች ናቸው። በመሃል ላይ ያሉት ደግሞ ወደ ስልጣን ለመቅረብ ፓርቲ ይመሰርታሉ፣ ተከታይም ይኖራቸዋል፣ ስልጣን በያዘ አካል ላይ ሂስ ያቀርባሉ። ሲተቹ የነበረውን በተግባር ወደ ስልጣን መጥቶ ለማስተካከል ግን አይፈልጉም። እነዚህኞቹ የሚፈልጉት የሙሉ ጊዜ ተች መሆንን ነውና ስልጣን መያዝ አይሹም። በእርግጥ ለአንድ ሃገር በሁሉ ዘርፍ ሃያሲ ያስፈልጋታል። ሃያሲ ለመሆን ግን ፓርቲ መስርቶ መታገል አያስፈልግም። ፓርቲ መስረቶ የፖለቲካ ፕሮግራም ቀርፆ መንቀሳቀስ ከተጀመረ ስልጣን ለመያዝ ማመንታት የሚጋጭ ነገር ነው።

ፅንፍ አንድ፡ የስልጣን ፍቅር ልክፍት

የማያውቁትን መናፈቅ

«የማያውቁት ሃገር አይናፍቅም» የሚለው ሃገርኛ ብሂላችን ሰዎች የሚጓጉት ለሚያውቁት፣ ለለመዱት ነገር ነው የሚል እሳቤን መሰረት ያደረገ አባባል ነው። በስልጣን ጉዳይ ግን ይህ እሳቤ የሚያስኬድ አይመስልም። ምክንያቱም ስልጣን ላይ ያለው ስልጣኑን ለማቆየት የሚጓጓውን ያህል በታሪክ ወደ ስልጣን መጥቶ የማያውቀውም የስልጣን እርካቡን ለመርገጥ ይለፋል። ስለ ስልጣንም ክቡሩን የሰው ልጅ ህይወት እስከማጥፋት ይኬዳል። ይሄ ሁሉ የስልጣንን ደጀሰላም መልካምነት እርግጠኛ ሳይሆኑ የሚደረግ አይደለም። እርግጠኝነቱ ግን እንደቶማስ ሄይቶ ብቻ ከማመን የመጣ አይደለም። ስልጣን እንዲህ ነው ሳያውቁትም ይናፈቃል፣ ሳቀምሱትም ይጣፍጣል። ለዛ ነው አዳሜ ስለ ስልጣን ነፍስ የሚዋደቀው፣ ባስ ሲልም ስልጣኑን የተመኘ የመሰለውን በጣውንት አይን የሚያየው።

የማያውቁትን የስልጣን አለም በመናፈቁ በኩል እንደ አፍሪካ መሪዎች ያሉ የወጣላቸው አምባገነኖችም ሆኑ ስልጡን ፖለቲካ የሚመሩት ምዕራባዊያን የሚመሳሰል ነገር አላቸው:: ልዩነቱ ወደ ስልጣን የሚመጡበት መንገድ እና ስልጣንን የሚፈልጉበት ምክንያት ሊሆን ይችላል:: አፍሪካዊያኑ መሪዎች ስለስልጣን ጫካ ገብተውም ሆነ በምርጫ አስጣገባ ሰበብ የሃገራቸውን ልጅ እስከመግደል እንደሚደርሱ ሁሉ ምእራባዊያን ስልጣን ፈላጊዎችም በምርጫ ለማሸነፍ ገንዘባቸውን ያፈሳሉ:: ልዩነቱ የሚመጣው ስልጣን ስለመልቀቅ ሲነሳ ነው:: ምዕራባዊያኑ ምን ስልጣንን ቢሹት ዘላለም የሚቆረኙት ውቃቢ አለመሆኑን ያውቃሉና ስልጣናቸው መጀመሪያ እንዳለው ሁሉ የመጨረሻው ጊዜውም በህግ እና በነሱ ህሊናም የተቀመጠ እውነት ነው::

በተቃራኒው ሃገራችንን ጨምሮ የሰለጠነ ፖለቲካ ባልተለመደበት ሃገር የመሪዎች የስልጣን ጊዜ መጀመሪያው እንጅ መጨረሻው አይታወቅም:: እንዲያውም አምባገነኖቹ ወደስልጣን የመጡበት ቀንና ወር ድህነትን ይዞ ወደ ምድር እንደመጣው ክርስቶስ ልደት ቀን በየአመቱ ይከበራል:: የአምባገነን ወደስልጣን መምጣት የሚያስደስተው ራሱን እና ጋሻጃግሬውን ብቻ እንደሆነ ለማወቅ የአምባገነንነት ስነልቦናው ስለማይፈቅድ እነሱ ወደ ስልጣን የመጡበት ቀን በህዝቡ ዘንድም የሚናፈቅ ይመስላቸዋል::

ደርግ መስከረም ሁለትን ያከብር የነበረው ደም ባፈሰሰበት እጁ አበባ እየተበረከተለት ነበር:: ኢህአዴግም ግንቦት ሃያን የሚያከብረው የወጣ የወረደበትን ጋራ ሸንንተረር በፊልም እያስቃኘ፣ ከሃያ አመት በኋላም የተካነበትን የጦርሜዳ ውሎ ከባድነት የሚመሰክር የከባድ መሳሪያ ጭስ ፊልም እያሳየን፣ «እንዳለፉት የለም»ን እያስደመጠን ነው:: ለውጥ ቢመጣም ባይመጣም መሳሪያ ዘቅዝቆ መሮጡ በራሱ በቂ ይመስል ፊልሙ ተደጋግሞ እንዲታይ ይደረጋል:: እንደ ሃገራችን አቆጣጠር በ2000 ዓ.ም በተከበረው የግንቦት ሃያ በአል እንደውም የአስራ ሰባት አመቱ ጦርነት ፊልም በሲዲ ተዘጋጅቶ በውድ ዋጋ ሲሸጥ ነበር:: ይሄ ሁሉ ድካም ስልጣኑ በቀላሉ እንዳልተገኘ ልብ እንዲባል ሳይሆን አይቀርም::

ዘውዳዊው ስርአት በደርግ፣ ደርግ ደግሞ በኢህአዴግ የተተካበት ቀን ጨለማ በብርሃን፣ ሲኦል በገነት የተተካበት ቀን ተደርጎ ከእውነቱ የማይገጥም አሰልቺ ፕሮፖጋንዳ ሲለፈፍ ኖሯል:: ሁለቱም አገዛዞች ወደ ስልጣን የመጡበትን

ቀን ሰባት አክሊል ከሰማይ የወረደበት ቀን ይመስል ማንቆለጳጰስ የስልጠን ፍቅርን ብርቱነት ያሳያል:: የስልጣ ፍቅሩ ያልበረታባቸው ምእራባዊያን መሪዎች ወደስልጣን የመጡበትን ቀን በካላንደር ዘግተው፣ ያለፈውን አገዛዝ እያወገዙ የራሳቸውን «ዕድቅ» ሲያወሩበት አይስተዋልም::

ስልጣን ያለው ማን ነው? ሰው ነገረኝነው!

የሃገራችን መሪዎች ስልጣን ፍቅሩ ሲበረታባቸው በዙፋናቸው ዙሪያ የማይተኛ የማያንቀላፋ ጠባቂ ያኖራሉ:: በህግ የሃገርን ዳር ድንበር እና ሉአላዊነት ለመጠበቅ ተብሎ የተገነባው መከላከያ ሰራዊት በተግባር የአምባገነኖችን ዙፋን የሚጠብቅ ቃፊር ነው:: በህዝብ ግብር የሚትዳደሩት የሃገሪቱ መገናኛ ብዙሃንም የአምባገነኖቹን መንግስት ቅድስና ሚሰብኩ አወዳሾች ናቸው:: ህገ-መንግስትም ከአንባገነኖቹ ዙፋን ጋር መሳ ይሆንና አምባገነኖቹን ስልጠን በቃችሁ ማለት ህገ-መንግስትን መናድ ሆኖ ቁጭ ይላል:: በሃገራዊ ምርጫ በህዝብ አለመመረጥም ማስጠንቀቂያ እንጅ አለመፈለግ አይደለም - ለአምባገነኖች:: በ1997 ሃገራዊ ምርጫ በአዲስ አበባ ፓርቲያቸው ስላለመመረጡ የተጠየቁት አቶ መለስ «ህዝቡ ማስጠንቀቂያ ነው የሰጠን እንጅ አንፈልጋችሁም አላለንም» ነበር ያሉት::አባባሉ በወቅቱ ገዥው ፓርቲ በምርጫ ስለመሸነፍ የነበረውን በስነ-ልቦና አለመዘጋጀት እና አምባገነኖች ስልጣን ማስረከብን እንደሚፈሩት ወለል አድርጎ ያሳያል:: በሌላ አጋጣሚም አንድ ተቃዋሚ ፓርቲ መሪ በፓርላማ ስብሰባ ላይ ፓርቲያቸው ስልጣን ሲይዝ ሲያደርግ ያሰበውን ሲናገሩ አቶ መለስ ሲስቁ ታይተዋል:: ይሄ ሳቅ የማይሆንን ነገር በሚመኝ ሰው ላይ የተሳቀ ሳቅ ነው:: ትርጉሙም ‹ስልጣን ያለው ማነው.....› እንደማለት ነው::

ህዝቡ የት ሲሄድ ነው?

ለአምባገነን መሪዎች ስለስልጣን መልቀቅ ማውራት ያስቃቸዋል ወይም አስቂኝ ነገር እንዲወሩ ያደርጋቸዋል:: የአምባገነኖች አውራ የሆኑት የዚምባቤው ሮበርት ሙጋቤ በአንድ ወቅት የውጭ ሃገር ጋዜጠኛ ብዙ ጊዜ ስልጣን ላይ ስለመቆያቸውን ጠቅሶ መቼ ህዝባቸውን እንደሚሰናበቱ ሲጠይቃቸው «ህዝቡ የት ሲሄድ ነው?» ሲሉ ነበር እሳቸው ስልጣን ያለቃሉ ብሎ ከማሰብ የዚምባቤ ህዝብ ሃገሩን ለቆ ይሄዳል ብሎ ማሰብ እንደሚቀል

የተናገሩት። እንዲህ ነው የስልጣን ጥም ሲበረታ! ማመዛዘንን ይነፍጋል፣ ንግግርን ያበላሻል፣ ትንሿ ጣቱ ከህዝብ ወገብ ትወፍራለች ያስብላል።

ማርከሻ አልባው መስተፋቅር!

ስልጣንን አጥብቆ የመውደድ ቁራኛ የተላከፋቸው መሪዎች በስልጣናቸው ለመጣ ነገር ሁሉ ይሉኝታ የላቸውም። ስልጣናቸውን ለማደላደል ብለዉ ለሚሰሩት ጥፋት ሁሉ ፀፀት የለባቸውም። የሃገራቸውን ልጅ ሲገድሉ፣ ሲያስሩ፣ ሲያዋክቡ ያጠፉ አይመስላቸውም። በአለም መድረክ በይሉኝታቢስ አምባገነንነት መፈረጅም ከስልጣን አይበልጥምና ለእነሱ ምንም አይደለም።

በስልጣን ፍቅር ያበዱ አምባገነኖች እነሱ እንጅ የሚመሩት ህዝብ የሚያመዛዝን አይመስላቸውም። ስልጣንን የሚያስረዝም መስሎ ከታያቸው መዋሸት ችግር የለውም። መራጭ በሌለበት ምርጫ ‹ተሸለን ስላገኘን ህዝቡ ተሰልፎ መረጠን› ማለትም አያስገምትም። ፓርላማን በአንድ ፓርቲ ካድሬ ሞልቶ ‹የመድበለፓርቲ ስርአት ማደግ ማሳያ ነው› ተብሎ ሲወራም የሚታዘብ ይኖራል ተብሎ ሳይታሰብ ነው። ዲሞክራሲ ለማምጣት ታገልኩ በተባለበት አፍ «ለኋላ ቀር ህዝብ ምግብ እንጅ ዲሞክራሲ አያስፈልገውም» ማለትም በአንድ እራስ ሁለት ምላስ አይሆንም - የስልጣን ፍቅር ለተቆራኘው!

የሚወራው ከሚሰራው አልገጥም ያለው ህዝብ ተስፋ ቆርጦ ዝም ሲልም ለሙፍቀሬ ስልጣኖች አገዛዛቸውን መውደድ፣ በአስተዳደራቸው መልካምነት መመሰጥ፣ የመንግስታቸውን ዕድቅ በአርምሞ ማሰላሰል ነው። በጡበመንጃ አስገድደው ለድጋፍ ያስወጡትን ህዝብም መልካም ነታቸው ፈንቅሎ ያስወጣው አስመስሎ ማውራትም ለእነሱ ብልህነት ነው። በዚህ ሁሉ አልበገር ብሎ ስለእውነት የሚሞግት፣ የመረዳቱን ያህል ለማለት ብዕር ያነሳ፣ የሚፈልገው እንዲሆንለት ሰላማዊ ሰልፍ የተመኘ፣ የስራ ማቆም አድማ ያሰበ እንደ አረመኔ ይወገዛል፤መጨረሻው እስር ወይ ስደት ይሆናል። አይነኬውን ነክቷላ!

የስልጣን ፍቅሩ ቅጥ ሲያጣ ደግሞ በጠራራ ፀሃይ፣ በሰላም ሃገር ያውም በዋና ከተማ ታንክ ማሽከርከርን፣ መትረየስ ማገነብን ያመጣል። በዚህ መሃል የሞተ ቢሞት ምንተዳው ለስልጣን አምላኪ! አይነ-ልቦናውን ስልጣን

ላይ ብቻ ለተከለ፣ ቀልቡ በስልጣን ፍቅር ለናወዘ ወንበሩን ከነቅናቂ ካዳነለት ዋናከተማን የጦርነት አውድማ ማድረግ ምን ክፋት አለው?!

ፅንፍ ሁለት፡ የስልጣን አይነ-ጥላ

አምባገነኖች ህይወታቸውን ያለ ስልጣናቸው ማሰብ ይቸገራሉ። የስልጣናቸው ደህንነት የሁለንተናዊ እንቅስቃሴያቸው ማእከል ነው። እያንዳንዱ እንቅስቃሴ ስልጣንን ማሰንበትን ታሳቢ ያደርጋል። ወታደሩ ቢባል መገናኛ ብዙሃኑ፣ ፍርድቤቱ ቢሆን ደህንነቱ፣ ቤተክህነቱ ሆነ መጂሊሱ የዙፋን አጥባቂ ማገሮች እንዲሆኑ ይፈለጋል። ይህ ሁሉ ስለ ስልጣን ካለ ሃያል ፍቅር ይመነጫል።

በተቃራኒው ጥግ ስልጣንን በሩቁ የሚሉም ትቂት አይደሉም። ስልጣን መያዝን ወደ አንበሳ አፍ ከመወርወር እኩል ሚፈሩ አሉ። በፖለቲካ ሳይንስ እና ተዛማጅ ማህበራዊ ሳይንስ የትምህርት መስኮች የመጨረሻውን ዲግሪ የያዙ ወገኖችንም ከዚህኛው ጥግ ማግኘት አይከብድም። ከእነዚህ አካላት የገሚሶቹ ስልጣንን ፍራቻ ለስልጣን የሚያበቃ ትምህርትም ሆነ የህይወት ልምድ የለንም ብሎ ከማሰብ ሊሆን ይችላል። ትምህርቱ ያላቸው ደግሞ ከስልጣን የሚያሸሻቸው ማወቃቸው እንደሆነ ይናገራሉ። አብዛኞቹ የሃገራችን የፖለቲካ ሳይንስ ምሁራን ከስልጣን እና ከፖለቲካነክ ህይወት የሚርቁት በአፍሪካ ምድር ወደ ፖለቲካ ስልጣን መምጣት አስቀያሚ ቁማር መጫወት እንደሆነ የተማሩት ትምህርት ቀድሞ ስላሳወቃቸው እንደሆነ ያስረዳሉ።

ይሄ ክርክር ግራ የሚያጋባ ነው። በማንኛውም ሙያ የሚመረቅ ሰው በተመረቀበት መስክ የበኩሉን እንዲያበረክት እንጂ ከሙያው እንዲሸሽ ከሆነ ትርፉ ምን ላይ ነው? አንድ በህክምና ሳይንስ የተመረቀ ባለሙያ ከተማርኩ በኋላ የበሽታን አደገኛነት ስለተረዳሁ ህሙማን ባሉበት አልደርስም ቢል እንደማለት ነው። ከተማሩት ትምህርት ለመሸሽ ቢያንስ ጊዜን ሰውቶ መማሩ ግራ ነው። ፖለቲካ የተማረሰው በፖለቲካ ስልጣን እንዴት የህዝብን ህይወት መለወጥ እንደሚቻል በተግባር ወደ ስልጣን ቀርቦ ማሳየት ካልቻለ ክፍተቱን ማን ሊሞላ ይችላል?ማወቅ ማለት ማድረግ ነው ከሚለው መርህ ጋርም ይጋጫል - ሽሽቱ።

በሃገራችን በተግባር እተደረገ ያለው ግን ከዚህ በተቃራኒ ነው። አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ከግማሽ ምዕተ-አመት በላይ ለሆነ ጊዜ በታሪክ፣ በፖለቲካ

ሳይንስ፣ በፍልስፍና እና በሌሎች ፖለቲካን በደበልጥ ለመረዳት በሚረዱ የትምህርት መስኮች ያሰለጠ እና እያሰለጠነ ያለ ቢሆንም ሃገራችን በቋሚነት ፖለቲካን የሚተነተኑ በቂ ባለሙያወች አሏት ማለት አይቻልም። በሰለጠነው አለም ሙሉ ጊዜያቸውን ሰጥተው ሃገራቸውን የቀን ተቀን የፖለቲካ እንቅስቃሴ የሚተነትኑ ምሁራን የትየለሌ ናቸው። በተጨሪም ከፖለቲካው በአንድ መስክ የትኩረት አቅጣጫ (Area of specialization) ይዘው ስለሚሰሩ በእያንዳንዱ የፖለቲካ ጉዳይ ላይ ጥልቅ ማብራሪያ ማግኘት ቀላል ይሆናል። ይሄ ደግሞ የህዝብን ፖለቲካዊ ንቃት ለማሳደግ ይረዳል። እንደሰለጠነው አለም ለያንዳንዱ ፖለቲካዊ ሁነት በሙያው የሰለጠነ ተንታኝ ማግኘት ባይቻል እንኳን እንደ ሃገራችን ተጨባጭ ሁኔታ እና የመስኩ ምሁራን ብዛት አሁን በሃገራችን እንደሚስተዋለው አይነት የተንታኝ ምሁራን ድርቅ መኖር አልነበረትም።

የምሁራኑ ወደ ስልጣን ከመምጣት ይቅርና በሃገራችን ፖለቲካዊ ዘይቤ ላይ ሙያዊ ትንታኔ ከመስጠት መሸሽ የሃገሪቱ ፖለቲካ በጥራዝ ነጠቆች እንዲዘወር አድርጎታል። በመስኩ ትምህርቱና ልምዱ ያላቸው እውቀት ልምዳቸውን ይዘው ሲሸሹ ካድሬነትንና እውቀትን እኩል ፈሰስ የደረገው የአሁኑ የሃገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ካድሬነቱ ላይ የበረታ ሁሉ በመሰለው መንገድ እየነዳ ሃገሪቱን ከቀን ወደ ቀን በሚባባስ ግራ መጋባት ውስጥ ከቷታል። ስልጣን ከጨበጠው አካል የአቅም ውሱንነቶች የተነሳ ሃገራችን የጠራ የፖለቲካ መስመርም ሆነ የተረጋጋ የኢኮኖሚ ፖሊሲ የላትም። መንግስት እከተለዋለሁ የሚለውን ርዕዮተ አለም -አብዮታዊ ዲሞክራሲን ህዝቡ ቀርቶ ጎላ ያለ ስልጠን የያዙ ካድሬዎቹ እንኳን በቅጡ የሚያውቁት አይመስልም። የኢኮኖሚ ፖሊሲውም ነፃ ገበያ ሲሉት ዕዝ ኢኮኖሚ እየመሰለ ሚናውን ሳይለይ ዘመናትተቆጠሩ። በስተመጨረሻው ደግሞ የገዥው ፓርቲ ቀዳሚ ባለስልጣን አቶ ኃ/ማርያም ደሳለኝ ትርጉሙ ግልፅ ባይሆንም መንግስታቸው የልማታዊ መንግስት ፖለቲካል ኢኮኖሚን ለመገንባት እየሰራ እንደሆነ ተናግረዋል። በሃገሪቱ የሚወጡ ፖሊሲዎች በስራ ላይ ውለው ያመጡት ጥቅም እና ጉዳት የመመርመር ስራ (Impact Assesment) የሚደረግበት ፋታ ሳያገኙ በሌላ ይተካሉ። ‹አንችው ታመጭው አንችው ታሮጭው› አይነት ነገር በዝቷል። ይሄ ሁሉ የአካሄድ ዝብርቅርቅ ዋነኛ ምክንያቱ ምሁራን ከስልጠን እና ተያያዥ ፖለቲካዊ ጉዳዮች መሸሽ ስለሆነ

ምሁራኑ የተጠናወታቸው ከስልጣን የመሸሽ አይነ-ጥላ እስካልተገፈፈ ድረስ የሚቀጥል እውነታ ነው።

ፅንፍ ሶስት፡ የተጠጌ አይነኬዎች

ስልጣን አጥብቆ በመውደድ እና አብዝቶ በመፍራት ሁለት ፅንፎች መሃከል ወደ ስልጣን የሚጠጉ፣ ፓርቲ የሚመሰርቱ፣ ስለለውጥ አስፈላጊነት የሚሰብኩ ነገር ግን ስልጣንን መያዝ አንፈልግም የሚሉ ሶስተኛ ፅንፈኞችም አሉ። እነዚህ ወገኖች በየዘመኑ ስልጣን የያዘነው አካል ይተቻሉ። በበዕሁፋውም ሆነ በአደባባይ ንግግራቸዉ መልካም የሆኑ አማራጭ ሃሳቦች ይሰነዝራሉ። እያይዘውም ስልጣን ላይ መውጣት እንደማይፈልጉ፣ የስልጣን ጥመኞች እንዳልሆኑም ይናገራሉ።

በግሌ ስልጣንን መሻት በራሱ ችግር አይደለም። እንደውም ስልጣንን ከሚሸሹት ስልጣን የሚሹት በተሻለ ሃላፊነት ለመሸከም የተዘጋጁ ናቸው። ዋናው ጥያቄ ስልጣኑን ለምን ፈለጉት ሚለው ነው። ስልጣን መሻቱ ስልጣን ላይ ተወዝፎ ለመሰንበት፣ «የእግዜር ታናሽ» የሁሉነገር አድራጊ ፈጣሪ አምባገነን ለመሆን፣ የህዝብን ችግር በመፍታት ፋንታ ራሱን እና ደቀመዛሙርቱን ብቻ በምቾት ማማ ላይ ለማውጣት ከሆነ ስልጣን መሻቱ ለበጎ አይደለም እና በስልጣን ጥመኝነት ሊያስወቅስ ይችላል።

ነገር ግን የስልጣን ጥም የለብኝም በሚል ሰበብ ለሃገር ብዙ ሊያበረክቱ የሚችሉ ምሁራን እውቀት እና ልምድ ሲባክን ያሳስባል። እነዚህ ስልጣን አንፈልግም ባይ ምሁራን ተገቢ ቦታቸውን ስላልያዙ የሃገሪቱ ሁለንተናዊ ጉዞ አላዋቂነት የበዛበት፣ ከሳይንሳዊ መንገድ ይልቅ ፕሮፖጋንዳ የገነነበት ሆኗል። ትቂት ሰርቶ ብዙ መኩራራቱም ከዚሁ ከእውቀት ጋር ከመራራቅ የመጣችግር ነው። ከዚህ የተነሳም ሃገራችን የተፈጥሮ ሃብታምነቷን እና ታሪካዊ ታላቅነቷን በማይመጥን ዝቅታ ላይ ትገኛለች።

ዝቅታው ደግሞ ከማንም በላይ ከስልጣን የሚሸሹትን ምሁራን ያስቆጫል። ወደተስፋ መቁረጥ የቀረበውን ቁጭታቸውን ለመረዳት ከሚፅፏቸዉ መፅሃፍት ውስጥ አንድ ሁለቱን ገፅ ማንበብ ይበቃል። በሀገራችን ለተከሰተው ሁለንተናዊ ጭንገፋ የእነሱ ከስልጣን ሽሽት አንዱ ምክንያት መሆኑን ግን የተረዱ አይመስልም። በምትኩ ከስልጣን ሽሽታቸውን ስንቱ ከተረታባት

የስልጣን ጥም የመዋጀት ልዕልና አድርገው ሲናገሩ በኩራት ነው። ከዚህ ይልቅ ስልጣን ይዞ በጊዜ ከወንበር መነሳትን ማስለመድ ቢችሉ ከስልጣን ጥም በሽታ መዋጀትን ለሃገራችን ፖለቲካ በማስተዋወቅ ታላቅነታቸው በተመሰከረ ነበር። በእርግጥም በአሁኑ ሰአት ለገራችን የሚያስፈልጋት በሰው እጅ ያለን ክበሮ ማያነውር ተቺ ምሁር ሳይሆን የሚከፈለውን መስዕዋትነት ከፍሎ ስልጣን ይዞ ለህዝብ መልካም የሚያደርግ፣ በጊዜ ከወንበር ተነስቶ ስልጣን መልቀቅ እንደማይገድል የሚያሳይ ምሁር እንጂ ስልጣን ባለመፈለግ ብዕእና የሚኩራራ አይደለም።

4.7 ስልጣን እና አድርባይነት

አድርባይነት የሚለዉ ነገር በሁለት የደረጃ፣ የስልጣን፣ የሃብት ወዘተ ልዩነት ባላቸዉ ቡድኖች መካከል ያለን ግንኙነት ያሳያል። ልዩነቱ ሰፋ ያለ ሲሆን ነው አድረባይነትን ይዞ የሚመጣዉ። ከሁለቱ አካላት የአድርባይነቱን ሚና የሚይዘዉ በስልጣን፣ በሃብት ወይም በሌላ ማንነቱ አንሰሁ ብሎ የሚያስበው ሲሆን ባንፃሩ ሌላኛው አካል ደግሞ በለስ ቀንቶት የበላይነቱን የያዘው ነው። የሄኛው እንግዲህ አሳዳሪ መሆኑ ነው፤አድርባዮችን በፈለገዉ መንገድ የሚነዳ፣ የአድርባዮቹ ጎንበስ ቀና ትልቅነቱን ሚነግረው፣ የተከታይ ጀሌው ብዛት መሻሉን የሚሰብከው እና የማታ ማታ የሁሉን አችላለሁ ግብዝነት አክሊልን ሚደፋለት። አንዳንዴ ደግሞ ሰዎች ባድርባይነት ዝቅ ከሚሉለት ሰው በብዙ መንገድ እንደሚሻሉ እያወቁም ለአድርባነት ራሳቸውን ሲያዘጋጁ ይችላሉ ምክንያቱም ብዙ ሊሆን ይችላል።

አድርባነት እንዴት ይገለባል?

አድርባነት ሊጀምር ዳርዳር ሲል አቋምን ያሳጣል፣ የህሊና ጩኸትን ችላ ያስብላል፣ የራስ ባለቤትነትን ያስረሳል፣ አሳዳሪ ተብሎ ለታሰበው አካል ክብር ራስን ዝቅ ዝቅ ማደረግ ይመጣል፣ ስብዕናን ረስቶ እንደኮምፒውተር የአለቃን አስተሳሰብ በራስላይ ለማስጫን አለማመንታትም ይከተላል፤ ለአድርባይነት ፊት ከተሰጠው እንደሲጋር በቅሎ ሽምጥ ለመጋለብ አለማመንታትንም ይዞ ይመጣል።

ወደህ በገባህ አትክራክር!

አድርባይነት በሞራል ወደታች መምዘግዘግን ይዞ ይመጣል። አንድሰው ራሱ ምሉዕ ሆኖ ተፈጥሮ ሳለ ሌላ በእሱ አምሳል የተፈጠረ ሰውን ሃሳብ ለማገልገል፣ አሜን ለማለት፣ ሌላ አካል በነዳው መንገድ ለመነዳት ሲዘጋጅ ያኔ ውድ የሆነውን ሰውነት ዐጋ አጥቷል ማለት ነው። ሌላው አስከፊ ነገር ደግሞ አድርባይ ስብዕና የጌታ ትዕዛዝ እስከሆነ ደረስ ምንም ነገርን አይቃወምም ብቻ ሳሆን ማብራሪ እንኳን አይጠይቅም። የጌታው ትእዛዝ መስረቅ ቢሆንስ? መግደል ቢሆንስ? ፍርደ-ገምድልነት ቢሆንስ? ከፈጣሪ ጋር ሚያጣላ ቢሆንስ? ወደህ በገባህ አትክራክር ነውና ነገሩ ብቸኛው አማራጭ የተባሉትን መፈፀም ነው። ስህተቱ የተጀመረዉ ማንነትን ለሌላ አካል ለማከራት የተወሰነ ዕለት ነውና እዚጋ የሞራል ጥያቄ፣ የህሊና ጩኸት ቦታ የላቸውም። በስተመጨረሻዉ አድርባይነት የቀጥፈትን፣ ራስን እንኳን ሳይቀር ማታለልን ያዘለ አስመሳይነት አዝሎ ይመጣል ማለት ነው። ከዛ በኋላ ልውጣ ቢባል እንኳን እንደመግባቱ ላይቀል ችላል።

አድርባነት ለምን?

አድርባይነት ምቾት ያለው ስሜት አይሆንም። ለምን ቢባል እንዳንዱ ወደ አድርባይነት የሚያዘግም ገባ በአደንቋሪ የህሊና ጩኸት የታጀበ መሆኑ ስለማይቀር ነው። የማድመጥ ያለማድመጥ ደረጃው እንደባለቤቱ ይለያይ ይሆናል እንጂ ሁሉም ሰው የሚጠይቅ ህሊና አለው። የውስጥን ጩኸት ችላ ማለት ደግሞ በጣም ከባድ ፈተና ነው። ከዚህ ሃቅ በተቃራኒው አድርባይነት በሃገራችን በተለይ በቅርቡ እንደ አናናር አዋቂነት እታየ መጥቷል።

የሃገራችንን ፖለቲካዊ ከባቢ ስናስተውል አድርባይነቱ ሁለት መልክ አለው። አንደኛው ከላይ እንደተገለፀው ራስን ትልቅ መስሎ ለታየ ሌላ አካል (በአብዛኛዉ መንግስታዊ በትረ ስልጣንን ለጨበጠ አካል) አሳልፎ መስጠት፣ ክርክር የሌለው ወዶ መግባትን የሚሳይ ሲሆን ሁለተኛው የመንግስትን ስህተት እያወቁ የእርምት አቅጣጫ ከማሳየት ይልቅ «አበጀህ» ማለትን፣ እንደማይታመን እያወቁም በሆን ካፈጠጡ ሃቆች በተቃራኒ በመቆም አለቃን ለማስደሰት መትጋትን ያሳያል።

ይህ ሁሉ ለምን ወደሚለዉ ወሳኝ ጥያቄ ስንመጣ ቀዳሚ መልስ የሚመስለው በሃገራችን ከድሮ እስከዘንድሮ የመጡ መንግስታት «ክስታራነት» ነው። ኢህአዴግን ጨምሮ የሃገራችን መንግስታት ከጊዜ ወደ ጊዜ የተለየ ሃሳብን ለመስማት ካለመዉደድ ጀምረው ልዩነት ያለውን ዜጋ የመንግስት ብቻ ሳይሆን የህዝብም ጠላት ነው ወደማለቱ ይደርሳሉ። በመንግስት ዘንድ በዚህ መንገድ የተተረጎመ ማንነት ያላቸው ሰዎች ደግሞ እንደ ክረምት የከበደ ፈተና ይጠብቃቸዋል። ታዲያ ይሄን ሁሉ ጣጣ ከመጋፈጥና አድርባይነት የሚያመጣውን የሞራል ቀዉስ ከማስተናገድ የቱ ይሻላል? ወሳኙ ባለቤቱ ነው። ካለው ነባራዊ ሁኔታ የምንረዳው ግን አብዛኛውን ጊዜ ኋለኛው እንደሚመረጥ ነው።

ሌላው አድርባነትን ነፍስ ዘርቶ እንዲንቀሳቀስ የሚያደርገው ነገር ብልጽግናን አጥብቆ የመሻትና፣ ሕይወትን ፈቀቅ ለማድረግ አቋራጭ መንገድን የመፈለግ ጉጉት ነው። በአሁን የሃገራችን ተጨባጭ ሁኔታ በኑሮ አዎንታዊ ለውጥ ለማምጣት መንግስትን «እንዳልክ» ማለት አለፍ ሲል ደግሞ የመንግስትን «ፍጡነ ረድኤትነት» መስበክ ያስፈልጋል። መንግስት የሰራውን መልካም ነገር ዘርዝሮ ድክመቱን ማስቀጠል እንኳን በበጎ አይታም።

አድርባነት ገዥው ፓርቲ ችግር?

እየተለመዱ ከመጡ የገዥው ፓርቲ ባህሪያት አንዱ ችግር በሞላበት ሃገር በየስብሰባው «ችግሬ» የሚለው አንድን ጉዳይ መሆኑ ነው። ምናልባት ከፓርቲው የሚስጥራዊነት ተፈጥሮ አንፃር እኛ እንድንሰማው የተፈለገ አንድ ጉዳይ ብቻ ሎክ ተደርጎ እየተነገረንም ይሆናል። በአብዛኛዉ እንደችግር የሚነሳው ነገር ደግሞ ወይ መነሳት ከሚገባው ጊዜ ዘግይቶ ይሆናል የሚነሳው (ትምህርት ጥራትን ጉዳይ፣ የሙስና መንሰራፋት፣ የኢትዮ-ኤርትራ ድንበር ዉዝግብ፣ የአቶ መለስ ሞት መሳሰሉትን እንደ አብነት ማንሳት ቻላል) ወይ ደግሞ እንደችግር የቀረበው ጉዳይ ለመረዳት የሚያስቸግር ስም ተሰጥቶት አደናጋሪ እንዲሆን የሚቆይ ይሆናል (ቦናፓርቲዚም፣ ጥገኝነትቅዘት፣ ኪራሰብሳቢነት፣ ተላላኪነት አይነት ተግተልታይ ቃላት የሚታወሱ ናቸው)።

በ2005 ባህርዳር ላይ በተካሄደዉ የፓርቲው ዘጠነኛ መደበኛ ጉባኤ የመንግስት ዋነኛ ባለስልጣናት «ችግራችን አድርባይነት» ነው ብለዋል።የማን

አድርባይነት? የታችኛው፣ የመካከለኛው ወይስ የበላይኛው አመራር አድርባይነት? ወይስ የህዝብ? ወቅታዊውን የሃገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ላስተዋለ ሁሉም ከአድርባነት ነፃ መሆናቸውን አፍሞልቶ መናገር አያስደፍርም። አድርባይነት ችግራችን ሆኗል እያሉ የሚገኙት የገዥዉ ፓርቲ አመራሮችም ቢሆኑ የሽማቂነት ጊዜያቸው ሲያበቃ ሲል፣ አዲስ አበባ በቅርብ ርቀት ስትታያቸው ሞትንለት፣ ቆስንልኝ፣ ጓደኞችንን አጣንለት ያሉትን የምስራቃዊነት ርዕዮተ-አለም (ማሌሊትን የወለደውን የባአልባኒያ ሶሻሊዝም)አርቀው የባሉት የምዕራባዊያንን እንጀት ለመብላት እንጂ የሊብራል ዲሞክራሲ መንፈስ በድንገት በደመና ወርዶባቸው አልነበረም። የሆነው ሁሉ የሆነው መግደልም ማዳንም የሚችለውን የምዕራባዊያን ክንድ አጋርነት በመሻት ነበር። በወቅቱ በጦርነት ደቆ የነበረውን የሃገሪቱን ኢኮኖሚስ ቢሆን ከምዕራባዊያኑ ዶላር በቀር ማን ሊታደገው ይችል ነበር። ነገሩን የተረዱት አቶ መለስ ይህን የአቋም ለውጥ ከነበረው የአለም ተጨባጭ ሁኔታ ጋር ራስን እንደ ማዋሃድ ብልህነት ቆጥረውት በመልካም እርምጃነቱ ያወሱት ነበር እንጂ አድርባይነቱ ያመዝናል።

መንበረ ስልጣኑን ከጨበጡ በኋላም የምንከተለው ነጭ ካፒታሊዝም ነው ሲሉ ለባለጊዜዎቹ ምዕራባዊያን የማይጎረብጥ አቋም እንዳላቸው አወጁ። ይሁን እንጂ ልባቸው የት እንዳለ በተለያየ ጊዜ ከሚያደርጓቸው ንግግሮች መረዳት ይቻላል። ያደቆነ ያቀስላልና በመጨረሻ የቻይናን ሁለመና በማድነቅ ተጠምደው ነበር። የምዕራባዊያኑን የፖለቲካ ፍልስፍና ሲያጣጥሉት ሲፈልጉም በአመዛኙ ኢኮኖሚ ገፅታ ያለውን ኒዮሊበራሊዝምን በሁሉ ቦታ እያስገቡ ለሁሉም በአፍሪካ ምድር የተከሰተ ችግር መነሾ አደረጉት፣ ለአፍሪካ አዋጭ መንገድ አለመሆኑንም ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ተናግረው አይጠግቡም ነበር። ለመሰረቱት ስርአት መልካም ያልመሰላቸውን ሃሳብም ‹የኒዮሊብራዝም ቀሳዉስት ሴራ› ሲሉ ሃሳቡን ያመጣውን ሰውም ‹የኒዮሊበራሊስቶች ተላላኪ› በማለት ነበር ክፉ ጠላት መሆኑን የሚስረዱት። ይሄ የኋለኛው አፍቅሮ ቻይና የመጀመሪያው የምእራባዊነት ጉዞ መስሎ ለማደር፣ ክፉዘመንን ለማለፍ ተደረገ ቅዝምዝምን የማሳለፍ ዘዴ እንጂ ከልብ አለመሆኑን ያሳብቃል። *

በዚህ ረገድ ገዥው ፓርቲ ያለፈ ባቸው መንገዶች የሚያስረዱት የመጀመሪያዎቹን አስቸጋሪ የስልጣን ዘመናት ለማለፍ ሲል የአድር ባነትን

ኮፍያ ከማጥለቅ ብቸኛ ምርጫ ጋር ተፋጦ እንደነበር እና አስቸጋሪውን ሰአት ለማለፍ፣ አስራ ሰባት አመት የተዋጋለትን ስልጣን ላለማጣት የምእራባዊያንን የፖለቲካ ፍልስፍና ተቀባው እንጂ አልተዋሃደውም። ፓርቲው ከማንነቱ ጋር የተዋሃደው ምስራቃዊ የፖለቲካ ዘይቤ አሁንም አብሮት እንዳለ ከትንሹ ቢጀመር ከስንት ዘመን በኋላ «ጓድ» እየተባባሉ መጠራራታቸው የሚያሳየው ነገር አለ። ሰፋ ወዳለው ዳሰሳ ስንገባ አትንኩኝ፣ አትውቀሱኝ ከሚለው ቁጡነቱ ጀምሮ ሌሎችን ጨፍልቆ አውራ ፓርቲ ለመሆን እስከ ጀመረው ጉዞ ድረስ መመርመር መልሱን ቅርብ ያደርገዋል። ነፃ ገበያ ሲሉት እዛ ኢኮኖሚ የሚመስለው የኢኮኖሚ ፖሊሲ፣ የመሬት ፖሊሲው ክርክርም ሌላው አስረጂ ሊሆን ይችላል።

እንደንጉስ ማንገስ

አሰላለፉን አሳዳሪዎችን በሚያስደስት መንገድ እንዳስተካከለ የተረዳው ኢህአዴግ እሱም በተራው የሚያሳድራቸው እሽ ባዮች መፈለጉ አልቀረም። ታማኝ ታዛገሮቹ ከሁሉም የህብረተሰብ ክፍሎች ቢፈለጉም ሰፊውን ህዝብ በአንድም በሌላ የሚያሳምኑ፣ ተፅኖ ፈጣሪ ምሁራን፣ አትሌቶች፣ አርቲስቶች፣ ባለሃብቶች፣ ታዋቂ ግለሰቦችን በድንብ አስጠግቶ አቤት ወዴት እንዲሉ ማድረጉ የተለየ ትኩረት ተሰጥቶት እንደተሰራበት ከውጤቱ ያስታውቃል። ከነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች እንደንጉስ የሚያጎነብሱ አድርባች፣ መንግስት ቀስብሎ የተናገረውን ጮኸው የሚያስተጋቡ የፕሮፖጋንዳ ነጋሪቶች በዝተዋል። የድርባይነትን ካባ የደረቡ ምሁራንም ዶክትሬት ዲግሪ በያዙበት ሙያ ተራው ሰው እንኳን የማይስተውን እውነት በመሸፋፈን ከሙያስነምግባር ባፈነገጠሁኔታ በሙያቸው መዋሸትን ስራየ ብለው ተያይዘውታል። ምን ይደረግ አድርባነት ተጠሪነቱን የሚያደርገው ለአሳዳሪው እንጂ ለሙያዊ ስነ-ምግባር አይደለማ!

የአርቲስቶቹ ደግሞ ልዩ ነዉ። ትወናውን መድረክ ላይ ብቻ ሳይሆን በገሃዱ አለምም ያስኬዱታል። አጨብጭቦ፣ ክቦ፣ ገንዘቡን አፍስሶ ከነስህተታቸው ስራቸውን አክብሮ ለዚህ ያበቃቸውን ህዝብ የኑሮ ሁኔታ እያወቁ የሚያወሩት ሌላ ነው። እንደ ፈረንጆቹ አርቲስቶች ከሚያፍሱት ገንዘብ ላይ ለደሃው ወገናቸው ከመደጎም ይልቅ ያሾፉበታል። የትራንስፎርሜሽን እቅዱን በተመለከተ በሚሊኒየም አዳራሽ ባዘጋጁት ፕሮግራም ላይ የብልፅግናን

መንፈስ እንደሚጠራ ባለውቃቢ በሌሊት ሲሆኑ የነበረውን ነገር ማስታዎስ ይቻላል። ይህን ያሰባልኝ እነሱ ሲሉ በነበረው ሁኔታ ለውጥ ይመጣል በሚለው ነገር ለመስማማት በውቃቢ ማመን ያስፈልጋል።

አድርባይነቱ ባህርንም ተሻግሮ ዳያስፖራውንም ሳይነካ አልቀረም። ከአጠቃላዩ ተሰዳጅ ቁጥር አንፃር ብዙ ባይባሉም በምዕራቡ አለም ብዙ አመት ኖረው ለአስራ አምስት ቀን ለሆነጉዳይ የመጡት ትቂት የዳስፖራው ማህበረሰብ አላት ስለ ሃገራችን እድገት እርግጥነት፣ የመንግስትን መልካምነት ለኛ ለቀባሪዎቹ ሊያረዱን ይዳዳቸዋል። ብቸኛው ቴሌቭዥናችን ደግሞ ይህንን በማርኛም ሆነ በእንግሊዝኛ ለማስደመጥ አይሰንፍም። የአቶ መለስን ትህትና፣ ለአሸናፊ ሃሳብ ተገዥነት ለአቶመለስ ለቅሶ በመጡበት ሲሰብኩን የነበሩት የሃርቫርዱ ፕ/ር ኤፍሬም ይስሃቅም ከነዚህ ወገን ናቸው።

እንደንጉስ የማጎንበሱ አባዜ አነጋገርን ወደ «ነገስታት» የአነጋገር ስዛ ለማስጠጋት ማስለፋቱም አልቀረም። ሁሉም ለማለት በሚስደፍር ሁኔታ የገዥው ፓርቲ ባለስልጣናት የአቶ መለስን የአነጋገርና የሰውነት ቋንቋ ለማምጣት ሲሞክሩ ይስተዋላል። አቶመለስ የተናገሯቸውን ቃላት ከመድገም አልፎ እሳቸው ባሉበት ድምፀትና መወራጨት ለመግለፅ መሞከሩ ፈገግ ማስኙቱ ባይቀርም እግረ መንገዱን ይሄ እንደንጉስ ማጎንበስ የት ደረጃ ላይ እንደደረሰ ያመላክታል።

ኢህአዴግ አድርባይነት እንደ ችግር ለምን አሁን?

ገዥው ፓርቲ ለአድአድርባይነት አዲስ እንዳልሆነ እንጦጦ አፋፍ ሲደርስ አብሮ አድጉ የሆነዉን የምስራቃዊ ርዕዮት አለም አውልቆ ለመጣል ባለማመንታቱ መገንዘብ ይቻላል። የጫካ ገበናውን የሚያውቁት የድሮ የትግል አጋሮቹ ደግሞ በትግል ወቅት ከሻብዕያ ጋር የነበረውን ግንኙነት የአድርባይነት መንፈስ ያጠላበት እንደነበረ ይገልፃሉ። ወንበራቸው ላይ ከተደላደሉ በኋላም ፓርቲው የተጠመደበት አባላትን የማብዛቱ ስራ የአድርባይነት መንፈስ አላጣውም። አድርባይነት በገዥው ፓርቲ ፖለቲካዊ ባህል ውስጥ አዲስ አይደለም። ከዚህ ልማድ ጋር በማይገናኝ መልኩ ደግሞ በፓርቲው ዘጠነኛ መደበኛ ጉባኤ በአንገብጋቢ ችግርነት መነሳቱ ጥያቄ ያጭራል። አድርባይ ሳይሆኑ፣ መንግስትን እንዳልክ ሳይሉ በኢህአዴግ ውስጥ መኖር ይቻላል

ወይ የሚለው ነገር ትልቅ ጥያቄ ነው። ምክንያቱም ፓርቲው የውስጥ ዲሞክራሲን ያሳደገ አይደለም፣ ከዚህ በፊትም ካድርባይነት ይልቅ የራሳቸውን ሃሳብ ማራመድን መርጠው የተለየ ሃሳብ ያንፀባረቁ የፓርቲው ነባር አባላት መጨረሻ ሚታወቅ ነው።

አድርባይነትን እሩብ አመት አብሮ ቆይታ በኋላ እንደችግር የተነሳበት ምክንያት የአቶ መለስን ሞት ተከትሎ እሳቸውን የሚተካ ጠንካራ ሰው ብቅ እስከሚል ድረስ በፓርቲው ውስጥ ሊሰማ የሚችለው ፍርሃት ፍርሃት የሚል ስሜት የአባላትንም ታማኝነት እስከመጠራጠር ድረስ ዘልቆ ሊሆን ይችላል። በአብዛኛው አባላትን ያሰባሰበው ደግሞ የፓርቲውን አይዲዎሎጂ ጠንቅቆ ከማወቅ ይልቅ አድርባይነቱ የሚያደላ ታማኝነት መሆኑ ደግሞ ስጋቱን ያባብሰዋል። ምክንያቱም በዚሁኔታ የተሰበሰበ ተከታይ በዙፋን ላይ ስጋት የነገሰበ እለት «እናቱን ያገባ ሁሉ አባቱ ነው» ብሎ ከባለ ጊዜው ጋር በለመደ እግሩ እንደሚነጉድ የሚጠበቅ ስለሚሆን ማስፍራቱም አይቀርም፡

ከነረ ስራው ያስታውቃል። ትልቁ ጥያቄ ግን እንደዚ ስልጣንን በጨርቅ ቋጥሮ ለማቆት የሚደረገው ጉዞ የት ድረስ ይዘልቃል የሚለው ነው።

ስለ መንግስታዊ ለውጥ

5.1 የአብዮት ነገር!

የዲሞራሲያዊ ስርዓት እምብርት የሆነው ምርጫ የሚካሄደው እንደ አብዛኛው የአፍሪካ ሃገራት መረሃ-ግብሩ እንዳይስተጓጎል ሳይሆን የተሻለ መንግስታዊ አስተዳደር ለማስፈን ነው። ዋአንድ መንግስትን (ሰው) ለረዥም ጊዜ ስልጣን ላይ መባጀት ማስቀረትም የዲሞክራሲያዊ ምርጫ ሌላው አላማ ነው። በመሆኑም ዲሞክራሲ ባደገባቸው ሃገራት በተወሰነ የጊዜ ገደብ በሚደረግ ምርጫ ስልጣን የያዘው መንግስት፣ ፓርቲ፣ እግረ-መንገዱንም መሪ ይቀይራል። ይህ ያስፈለገበት ዋነኛ ምንክያት የአንድ ፓርቲ (መሪ) ስልጣን ላይ መሰንበት ከዲሞክራሲ ጋር ህብረት ስለሌላቸው ነው። መሪዎች ስልጣን ላይ በቆዩ ቁጥር አምባገነን እና ሙሰኛ የመሆን እድላቸው ይጨምራል። አምባገነንነት ደግሞ ጥፋቱ ብዙነውና የመፈጠር እድሉን ለመቀነስ በየጊዜው ምርጫ ይደረጋል።

ይህ ሲባል ግን ምርጫ ባለበት ሁሉ አምባገነንነት አይኖርም ማለት አይደለም። ጊዜው ዘነፍ ሳይል ምርጫ እየተደረገም አምባገነንነት ሊኖር ይችላል። ለዚህ አብዛኞቹ የአፍሪካ መሪዎች ህያው ምስክሮች ናቸዉ። ምርጫ ለነሱ ተቃዋሚያቸውን ድባቅ መተው ራሳቸውን «እንደነስር» የሚያድሱበት ሁነት እንጅ ተሸናፊታቸውን አምነው ስልጣን የሚያስረክቡበት አይደለም። በመሆኑም የአሁኗ አፍሪካ የምርጫ ውጤትን እያጭበረበሩም ቢሆን ከስልጣን መንበር አለመጥፋት ብልህነት የሆነባት፣ «ተመራጭ» አምባገነኖች የበዙባት፣ በምርጫ ማግስት የተኩስ እሩምታ የማያጣት ሆናለች። የዚህ ሁሉ ውጤት የአህጉሪቱን ለውጥ ፈላጊ ቡድኖች የምርጫ ውጤትን ተስፋ እንዳያደርጉ በምትኩ ለመንግስት ለውጥ መፈንቅለ መንግስትን፣ ህዝባዊ አመፅን እና ብረት ማንሳትን እንደ አዋጭ መንገድ እንዲወስዱ አስገድዶ አህጉሪቱን የእልቂት አምባ አድርጓታል።

ባለረዥምም ታሪኳ ሃገራችንም ዘመን ከተቆጠረ ጀምሮ እስከዛሬ ጉልበተኛ እንደ ፈለገ የሚነዳት እንጅ የህዝብ ድምፅ ተቆጥሮ መሪዋ የሚሰየምባት